

Contents

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА	3
1.1 Төслийн байршил, мэдээлэл	4
1.2 Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгж байгууллагын товч мэдээлэл:	5
1.3 Төсөл хэрэгжих орчны дэд бүтцийн хөгжлийн байдал	5
1.3.1. Барилга байгууламжийн ерөнхий төлөвлөгөө	5
1.3.2. Усан хангамж	6
1.3.3. Цахилгаан хангамж	8
1.4 Төсөл хэрэгжих хугацаа, хүчин чадал	10
1.5 Төслийн үр ашиг	11
1.6 Төслийн техник тоног төхөөрөмж	12
1.7 Ажиллах хүчний тухай мэдээллүүд.....	13
1.8 Уурхайн технологийн дараалал.....	13
1.9 Тухайн жилийн уурхайн ашиглалтын төлөвлөгөө	14
2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИХ ГАЗРЫН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДАЛ	15
2.1. Уур амьсгал	15
2.2. Агаарын чанар	15
2.3. Гадаргын ус	16
2.4. Газрын доорх ус	16
2.5. Хөрсөн бүрхэвч	17
2.6. Ургамлан бүрхэвч	17
2.7. Амьтны аймаг	18
Нийгэм, эдийн засаг:	18
3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ .	19
3.1. Төслийн болзошгүй нөлөөлөл	19
3.2. Төслийн гол сөрөг нөлөөлөл	26
Цаг агаарын хүчин зүйлсээс төслийн үйл ажиллагаанд үзүүлэх нөлөөлөл.....	26
Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөлөл, үнэлгээ	27

Усан орчинд үзүүлэх нөлөөлөл, үнэлгээ	28
Ургамлан бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөлөл	29
Дуу шуугианы нөлөөлөл	29
4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ	30
5. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	30
5.1. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	31
5.2. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	43
Шимт хөрс хуулалт, хадгалалт	Error! Bookmark not defined.
5.3 ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	44
Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний зардал	Error! Bookmark not defined.
5.4 НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	48
5.5 ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ...	49
5.6 ХИМИЙН БОДИСЫН ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	44
5.7 ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	Error! Bookmark not defined.
5.8 ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	45
5.9 ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	46

1.ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

“Барилгыш чулууны ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах” төсөл нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын Урт багийн нутагт орших SGMV-00009 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий 103.9 га талбайд хэрэгжинэ. Төсөл хэрэгжүүлэгч нь 1111003044 улсын бүртгэлийн дугаартай, 3614093 регистрийн дугаар бүхий Чухамжаргалан ХХК юм.

Өмнөговь аймгийн Засаг даргын 2015 оны 11 сарын 26-ны өдрийн тушаалаар тус аймгийн Гурвантэс сумын Урт багийн нутагт орших “Хөв” нэртэй, 00024Х дугаартай түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрлийг “Чухамжаргалан” ХХК-нд олгосон байдаг. Ордын нөөцийг тогтоох зорилгоор эрэл, хайгуулын ажлыг “Хөв” талбайн хойд хэсэгт 2017 оны 8 дугаар сарын 15-наас эхлэн 2017 оны 11 дүгээр сарын 25-ны өдөр хүртэлх хугацаанд хийж гүйцэтгэжээ.

Ордын нөөцийг бодитой (В) зэргээр 442.77 мян.мЗ, боломжтой (С) зэргээр 145.00 мян.мЗ, нийт (В+С) 587.77 мян.мЗ гэж Эрдэс баялаг, мэргэжлийн зөвлөлөөр 2018 онд батлуулжээ (ЭБМЗ-ийн дүгнэлт, дугаар ХХ-12-04).

Энэхүү батлагдсан нөөцөд үндэслэн Өмнөговь аймгийн Засаг даргын 2018 оны 12 дугаар сарын 31-ны өдрийн А/1537 дугаар захирамжаар тус аймгийн Гурвантэс сумын Урт багийн Хөв нэртэй газар орших 103.9 гектар талбайд түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын ашиглалтын 86МУ- 00009 тоот тусгай зөвшөөрлийг Чухамжаргалан ХХК-д олгосон.

Батлагдсан нөөц, тусгай зөвшөөрлийн мэдээлэл, Чухамжаргалан ХХК-ийн Техникийн даалгаварт үндэслэн, техник-эдийн засгийн үндэслэлийг Майндата ХХК боловсруулж, ЭБМЗ- өөр хэлэлцүүлэн 2019 оны 06 сарын 27-ны өдрийн Т/19-11-07 тоот дүгнэлтүүдийг үндэслэн АМГТГ-ын даргын 2019 оны 08 сарын 07-ны өдрийн Т/126 тоот тушаалаар ТЭЗҮ-г батлуулан ажилласан.

Түгээмэл тархацтай ашигт малтал Хөв нэртэй ордод “Барилгын чулууны ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төсөл” 5 жилийн хугацаатай хэрэгжих бөгөөд жилд 88 мян.мЗ дайрга олборлох хүчин чадалтай болно. Ил уурхай нь улирлын чанартай дулааны улирал 7 сарын хугацаанд жилд 220 хоног, хоногт 2 ээлж, ээлжинд 12 цагаар ажиллана. Энэхүү төсөлд 11 албан тушаалд 28 хүн ажиллахаар төлөвлөсөн болно.

Уурхайн ашиглалтын хугацаанд ил уурхайгаас 138.6 мян.мЗ хөрс хуулж, 426.8 мян.мЗ барилгын чулуу олборлоно. Хөрс хуулалтын коэффициент (К_{хх})=0.33 мЗ/тн байна. Хөрс хуулалт, олборлолтонд ажиллах экскаваторыг 1.1 мЗ утгуурын багтаамжтай экскаватор гүйцэтгэх бөгөөд 15 тн-ийн даацтай Номю загварын автосамосвал тээвэрлэлтийн ажлыг гүйцэтгэнэ. Мөн 3м³ багтаамжтай ачигч анхдагч дайргыг бутлуурт

хийж түүнээс төслийн эцсийн бүтээгдэхүүн гарах бөгөөд ашиглалтын 5 жилийн хугацаанд 418.0мян.м3 дайрга үйлдвэрлэнэ. Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайланг Байгаль орчны мэргэжлийн байгууллага болох Тотбат ХХК боловсруулж, БОАЖЯ-ны Байгаль орчны үнэлгээний мэргэжлийн дэд зөвлөлөөр 2019 оны 12 дугаар сарын хурлаар хэлэлцүүлэн батлуулсан болно.

1.1 Төслийн байршил, мэдээлэл

Тухайн төслийн талбай нь Засаг захиргааны нэгжийн хуваариар Өмнөговь аймгийн Гурвантэс суманд харъяалагдах ба сумын төвөөс урагш 40 км, Шивээхүрэнгийн боомтоос 45 км-т оршино. Мөн тусгай зөвшөөрлийн талбай нь “Монголын алт (МАК)” ХХК-ийн Нарийн сухайт, “Саусгоби Сэндс” ХХК-ийн Овоот Толгой, “Өсөх Зоос” ХХК-ийн “Хүрэн Шанд” нүүрсний уурхайн ашиглалтын талбайгаас хойд зүгт 2 км зайд байрлана.

Зураг 1. Төслийн байршил

1.2 Төсөл хэрэгжүүлэгч аж ахуйн нэгж байгууллагын товч мэдээлэл:

Төслийн нэр	Барилгын чулууны ордыг ил уурхайн аргаар
Төсөл хэрэгжүүлэгч	“Чухамжаргалан” ХХК
Бүртгэлийн дугаар	1111003044
Регистрийн дугаар	3614093
Ашигт малтмал ашиглалтын түсгэй	SGMY-00009
Талбайн хэмжээ	103.9 га
Төслийн зорилго, ач холбогдол	“Барилгын чулууны ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах” төсөл нь Монгол улсын стандартад нийцсэн дайрга үйлдвэрлэх улмаар Монгол улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хуулийн хүрээнд эдийн засгийн үр ашигтайгаар, иж бүрэн ашиглах, хөдөлмөрийн аюулгүй байдлыг хангаж, байгаль орчинд сөрөг нөлөө багатай үйл ажиллагаа явуулж нөхөн сэргээлт хийх, шинээр ажлын байрууд бий болгож нийгэм-эдийн засгийн үр өгөөжийг өндөр байлгахад төслийн үндсэн зорилго оршино.
Төсөл хэрэгжүүлэгчийн хаяг	“Өмнөговь аймаг, Гурвантэс сум, Урт баг
Төслийн байршил	Өмнөговь аймаг, Гурвантэс сум, Урт баг, Хөв нэртэй
Чухамжаргалан ХХК захирал	А.Тэмүүлин

1.3 Төсөл хэрэгжих орчны дэд бүтцийн хөгжлийн байдал

Барилгын чулууны ордын уурхай, үйлдвэрийн барилга байгууламж, ашиглалтын үеийн үйл ажиллагаанд шаардагдах ус, эрчим хүчний хангамж, засвар үйлчилгээ зэрэг дэд бүтцийн шийдлийг энэ бүлэгт тусгалаа.

1.3.1. Барилга байгууламжийн ерөнхий төлөвлөгөө

Уурхай, үйлдвэрийн барилга байгууламжид захиргааны байр, ажилчдын болон хоолны байр, агуулах-засварын байр багтах бөгөөд эдгээр нь уурхайн баруун урд талд байрлана.

Хүснэгт 1. Барилга, байгууламж, хийц бүтэц

№	Нэр	Хийц, бүрдэл	Тоо, ш
1	Оффис, ажилчдын байр	Зөөврийн байгууламж	3
2	Засварын газар, материалын	Чингэлэг	1
3	Түлшний агуулах сав	Иж бүрэн	1
	Дүн		5

Машин техник, тоног төхөөрмжийн завсар үйлчилгээ

Ил уурхайд жижиг засварын газрыг барьж байгуулна. Уурхайн машин техник, үйлдвэрийн тоног төхөөрмжийн засвар үйлчилгээг өөрийн засварын мэргэжилтнүүд хийж гүйцэтгэнэ. Засварын хэсэгт дугуй засвар, гагнуур, компрессор зэргийг суурилуулна.

Шатах тослох материалын агуулах

Түлш хадгалах зориулалтаар 5-10 тонны багтаамжтай ган сав 1 ширхэгийг, дизелийн масло болон бусад тос материалыг зориулалтын савтай нь тус тус хадгална. ШТМ-ын гал аюулгүй байдлын шаардлага, норм дүрмийн дагуу байрлуулан зориулалтын тоноглолоор хангасан байна.

1.3.2. Усан хангамж

Унд ахуйн усан хангамж

Энэхүү төслийг ашиглах үед нэг ээлжинд нийт 18 хүн жилд 220 өдөр ажиллаж (хүйтэн нөхцөлд ажиллахгүй жилд 7 сар ажиллана) амьдрахаар унд ахуйн хэрэглээний усны хэрэгцээг тооцсон. Унд ахуйн усны хэрэгцээнд шаардлагатай усыг гүний худгаас хангах бөгөөд ажилчдын өдөр бүрийн хэрэглээнд савлагаатай цэвэр усаар хангана. Жилд унд ахуйн хэрэгцээнд шаардлагатай усыг тооцохдоо Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын сайдын 2015 оны 07 дугаар сарын 30-ны өдрийн А/301 дугаар тушаалын 12-р хавсралт Орон сууц нийтийн байр, гэр хорооллын усны нормын дагуу тооцож гаргасан 316.8м³ ус ашиглана.

Хүснэгт 2. Кемпийн унд ахуйн усны хэрэглээ

№	Орон сууц нийтийн байр, гэр хорооллын усны норм	Ус хэрэглээнд хоногийн дундаж норм,	Ажилчдын тоо	Төслийн жилд ажиллах	Нийт хэрэглээ м ³
1	Хүйтэн ус хангамж, ариутгах татуургын системд холбогдсон	80	10	220	176,0

Уурхайн усны хэрэглээ

Хүснэгт 3. Замын тоос дарахад ашиглах усны хэмжээ

Ашиглалтын жилүүд	Замын хэмжээ			Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуучлалын сайдын 2015 оны 07-р сарын				Усалгаанд зарцуулах Усалгааны давтамж	Нийт		
	Усалгааны замын урт,	Зорчих хэсгийн	Талбай м ²	Усалгааны төрөл	Хэмжи х нэгж	Усалгааны норм литр	Өдөрт ашиглах усны, м ³		Жилд /220 хоног/ хэрэглэх усны хэмжээ м ³		
1	150	30	225	Зам	м ²	2	4500	5	22.	4950	
2	170	15	225	Зам	м ²	2	4500	5	22.	4950	
3	170	15	225	Зам	м ²	2	4500	5	22.	4950	
4	170	15	225	Зам	м ²	2	4500	5	22.	4950	
5	170	15	225	Зам	м ²	2	4500	5	22.	4950	
Нийт										24750	

Нөхөн сэргээлтэнд ашиглах усны хэрэглээ

Хүснэгт 4. Нөхөн сэргээлтэнд ашиглах усны хэмжээ

Ашиглалтын жилүүд	Нөхөн сэргээлт хийх талбайн хэмжээ м ²			Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуучлалын сайдын 2015 оны 07-р сарын 30-ны өдрийн А/301-р тушаалын 13-р хавсралт			Нэг удаа усалгаанд зарцуулах усны хэмжээ	Усалгааны давтамж	Нийт хэрэглэх ус, м ³	
	Усалгааны төрөл	Хэмжих нэгж	Усалгааны норм литр							
3	20000			Бүт, сөөг	м ²	4	80 м ³	30	2400	
4		20000		Бүт, сөөг	м ²	4	80 м ³	30	2400	
5			20000	Бүт, сөөг	м ²	4	80 м ³	30	2400	
Уурхайн хаалт 38000				Бүт, сөөг	м ²	4	152	30	4560	
Нийт										11760

Хүснэгт 5. Төсөлд ашиглагдах нийт усны хэмжээ

Ашиглалтын жил	Ил уурхайд шаардлагатай усны хэрэглээ	Хотхонд шаардлагатай усны хэрэглээ	Нөхөн сэргээлтэнд	Нийт
	м ³ /жил			
1	4950	176,0	-	5126
2	4950	176,0	-	5126
3	4950	176,0	2400	7526
4	4950	176,0	2400	7526
5	4950	176,0	2400	7526
6	-	-	4560	4560
	24750	1056	11760	37566

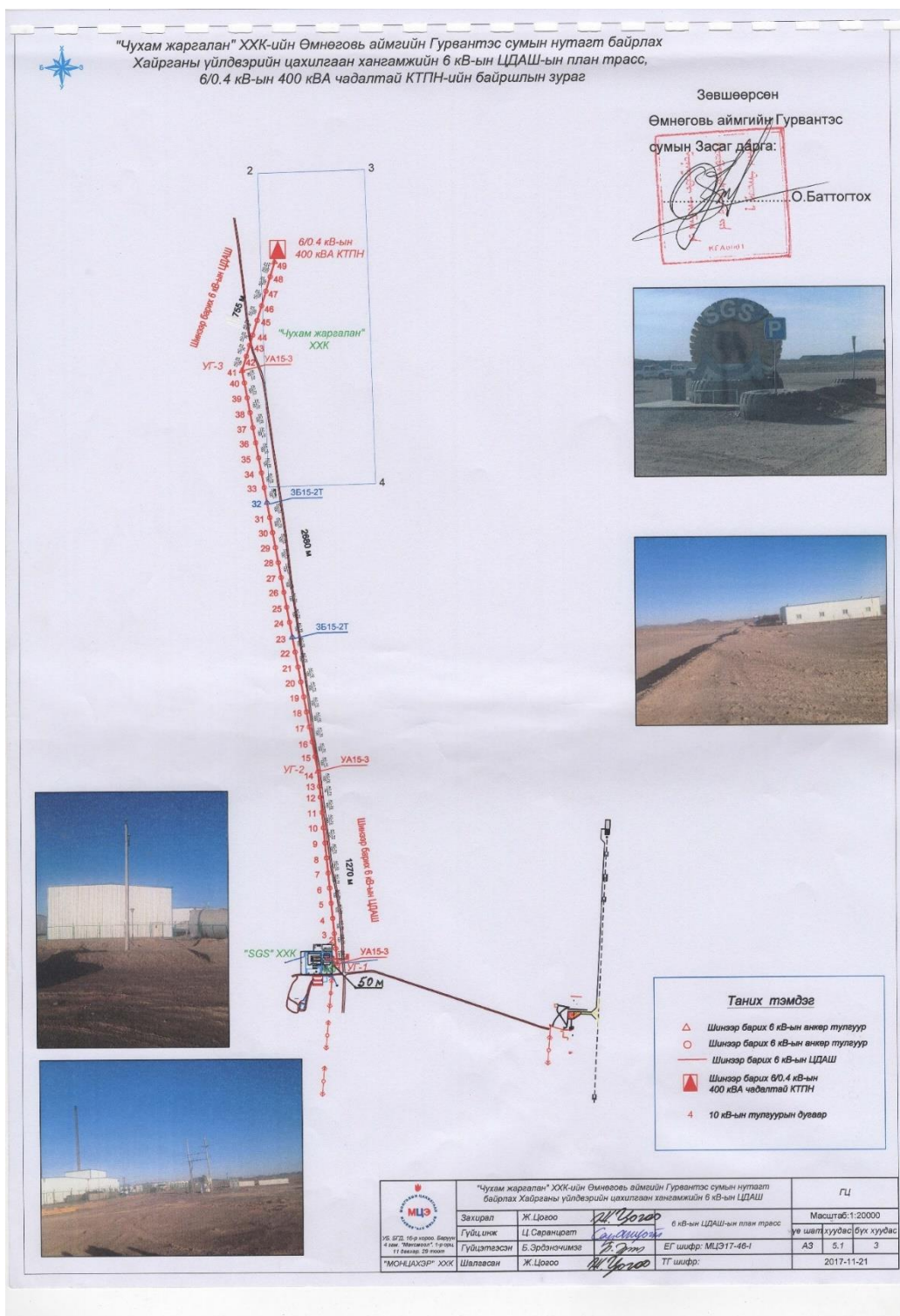
Төслийн жилд зарцуулах цэвэр усны хэмжээ эхний 2 жилд 10,256 м³, сүүлийн 3 жилд 22,578м³, хаалтын нөхөн сэргээлтийн 1 жилд 4560 м³ тус тус байна. Төсөл хэрэгжүүлэгч Чухамжаргалан ХХК нь энэ оноос усан хангамжийн гүний худаг гаргахаар төлөвлөсөн бөгөөд худаг гарах хүртэл хугацаанд шаардлагатай усыг Гурвантэс сумын орон нутгийн өмчид худгаас зөөврийн байдлаар ашиглахаар болсон.

1.3.3. Цахилгаан хангамж

Хөв барилгын чулууны орд нь ӨБЦД шугамаас 4 км зайд байрлах бөгөөд тус эрчим хүчний байнгын эх үүсвэрээс 6/0.4 кВ агаарын цахилгаан дамжуулах шугам татаж 400 кВА трансформатор суурилуулсан байна.

Хүснэгт 6. Цахилгааны хэрэгцээний тооцоо

№	Тоног төхөөрөмжийн нэр	Марк	Тоо ширхэг	Нэгжийн чадал, кВт	Нийт чадал, кВт	Тооцооны чадал, кВт	Цахилгааны хэрэгцээ, кВт.цаг
1	Тосгоны		1	10	10	7.5	11,475
2	Засварын газрын хэрэглээ		1	15	15	10.5	30,450
3	Ангилан бутлах хэсэг						
3.1	Чичиргээт гэжээгч	ZSW-490x110	1	15	15	11.3	17,213
3.2	Хацарт бутлуур	PE800x1060	1	75	75	56.3	86,063
3.3	Конусан бутлуур	CC-1380C	1	30	30	22.5	34,425
3.4	Конусан бутлуур жижиг	CC-1300C	1	30	30	22.5	34,425
3.5	Чичиргээт шигшүүр	2YK2460	2	35	70	52.5	80.325
3.6	Туузан конвейер		10	5.5	55	41.3	63,113
	Нийт			190.5	275	224.3	357,488

Зураг 2. Цахилгаан хангамжын трассын зураг

1.4 Төсөл хэрэгжих хугацаа, хүчин чадал

Ордын нөөцийг бодитой (В) зэргээр 442.77 мян.м³, боломжтой (С) зэргээр 145.00 мян.м³, нийт (В+С) 587.77 мян.м³ гэж Эрдэс баялаг, мэргэжлийн зөвлөлөөр 2018 онд батлуулжээ (ЭБМЗ-ийн дүгнэлт, дугаар ХХ-12-04).

Энэхүү батлагдсан нөөцөд үндэслэн Өмнөговь аймгийн Засаг даргын 2018 оны 12 дугаар сарын 31 -ны өдрийн А/1537 дугаар захирамжаар тус аймгийн Г урвантэс сумын Урт багийн Хөв нэртэй газар орших 103.9 гектар талбайд түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын ашиглалтын SGMV- 00009 тоот тусгай зөвшөөрлийг Чухамжаргалан ХХК-д олгосон.

Батлагдсан нөөц, тусгай зөвшөөрлийн мэдээлэл, Чухамжаргалан ХХК-ийн Техникийн даалгаварт үндэслэн, техник-эдийн засгийн үндэслэлийг Майндата ХХК боловсруулж, ЭБМЗ- өөр хэлэлцүүлэн 2019 оны 06 сарын 27-ны өдрийн Т/19-11-07 тоот дүгнэлтүүдийг үндэслэн АМГТГ-ын даргын 2019 оны 08 сарын 07-ны өдрийн Т/126 тоот тушаалаар ТЭЗҮ-г батлуулан ажилласан.

Түгээмэл тархацтай ашигт малтал Хөв нэртэй ордод “Барилгын чулууны ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төсөл” 5 жилийн хугацаатай хэрэгжих бөгөөд жилд 88 мян.м³ дайрга олборлох хүчин чадалтай болно. Ил уурхай нь улирлын чанартай дулааны улирал 7 сарын хугацаанд жилд 220 хоног, хоногт 2 ээлж, ээлжинд 12 цагаар ажиллана. Энэхүү төсөлд 11 албан тушаалд 24 хүн ажиллахаар төлөвлөсөн болно.

Уурхайн ашиглалтын хугацаанд ил уурхайгаас 138.6 мян.м³ хөрс хуулж, 426.8 мян.м³ барилгын чулуу олборлоно. Хөрс хуулалтын коэффициент (К_{хх})=0.20 м³/тн байна.Хөв ордын барилгын чулуу нь физик механикийн шинжилгээгээр профессор Протодьяконовын ангиллаар 1=9 хатуулагтай байна. Иймээс уулын ажлыг жигд найдвартай явуулахын тулд өрөмдлөг тэсэлгээний ажлаар чулууг урьдчилан сийрэгжүүлэх шаардлагатай бөгөөд жилд дунджаар 11.5 мян.м/жил өрөмдлөгийн ажил гүйцэтгэж, 16 удаа тэсэлгээ хийхээр тооцсон.

Хөрс хуулалт, олборлолтонд ажиллах экскаваторыг 1.1 м³ утгуурын багтаамжтай экскаватор гүйцэтгэх бөгөөд 15 тн-ийн даацтай HOWO загварын автосамосвал тээвэрлэлтийн ажлыг гүйцэтгэнэ. Мөн 3м³ багтаамжтай ачигч анхдагч дайргыг бутлуурт хийж түүнээс төслийн эцсийн бүтээгдэхүүн гарах бөгөөд ашиглалтын 5 жилийн хугацаанд 418.0мян.м³ дайрга үйлдвэрлэнэ.

1.5 Төслийн үр ашиг

Төслийн 5 жилийн хугацаанд борлуулалтын орлого 11,076 сая төгрөг, үйлдвэрлэл, үйл ажиллагааны зардал 7,499 сая төгрөг ба аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын дараах цэвэр ашиг 3,219 сая төгрөг болж байна. Төслийн ашиглалтын хугацаанд үйл ажиллагааны мөнгөн урсгал 4,339 сая төгрөг ба өссөн дүнгээр 2,401 сая төгрөгний ашигтай ажиллахаар байна.

Төслийн хөрөнгө оруулалтаа нөхөх хугацаа 2.3 жил, өгөөжийн дотоод норм (IRR) 33.6 Өнөөгийн үнэ цэнэ (NPV@10) 1,336 сая төгрөг гарч байна. Төслийн үр ашгийн тооцоог дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

Хүснэгт 7. Эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлт

№	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Ашиглалтын жилүүд					Дүн	
			0	1 жил	2 жил	3 жил	4 жил		5 жил
1	Боруулалтын хэмжээ	м ³		86,184	86,184	86,184	86,184	73,226	417,960.6
2	Боруулалтын үнэ	төг/м ³		26,500	26,500	26,500	26,500	26,500	
3	Боруулалтын орлого	сая төг		2,283.9	2,283.9	2,283.9	2,283.9	1,940.5	11,076.0
4	Үйл ажиллагааны зардал	сая төг		1,464.6	1,194.0	1,184.8	1,163.1	1,049.5	6,056.0
5	Татвар, төлбөрүүд	сая төг		296.8	296.5	296.4	296.4	257.3	1,443.3
5.1	Үүнээс: Ашигт малтмалын нөөц ашигласны төлбөр,	сая төг		57.1	57.1	57.1	57.1	48.5	276.9
5.2	Нэмэгдсэн өртгийн албан татвар, 10%	сая төг		202.4	202.4	202.4	202.4	172.0	981.7
6	Нийт үйлдвэрлэл, үйл ажиллагааны зардал	сая төг		1,761.4	1,490.5	1,481.2	1,459.5	1,306.8	7,499.3
7	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын өмнөх ашиг	сая төг		522.5	793.4	802.6	824.4	633.7	3,576.6
8	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татвар	сая төг		52.3	79.3	80.3	82.4	63.4	357.7
9	Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын дараах цэвэр	сая төг		470.3	714.0	722.4	741.9	570.4	3,219.0
10	Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл хорогдлын шимтгэл	сая төг		213.1	213.1	213.1	213.1	213.1	1,065.3
11	Геологийн хайгуулын ажлын шингээсэн зардал	сая төг		20.0	20.0	15.0			55.0
12	Үйл ажиллагааны мөнгөн урсгал	сая төг		703.3	947.1	950.4	955.0	783.4	4,339.2
13	Хөрөнгө оруулалтын мөнгөн урсгал	сая төг	-1,938.0						-1,938.0

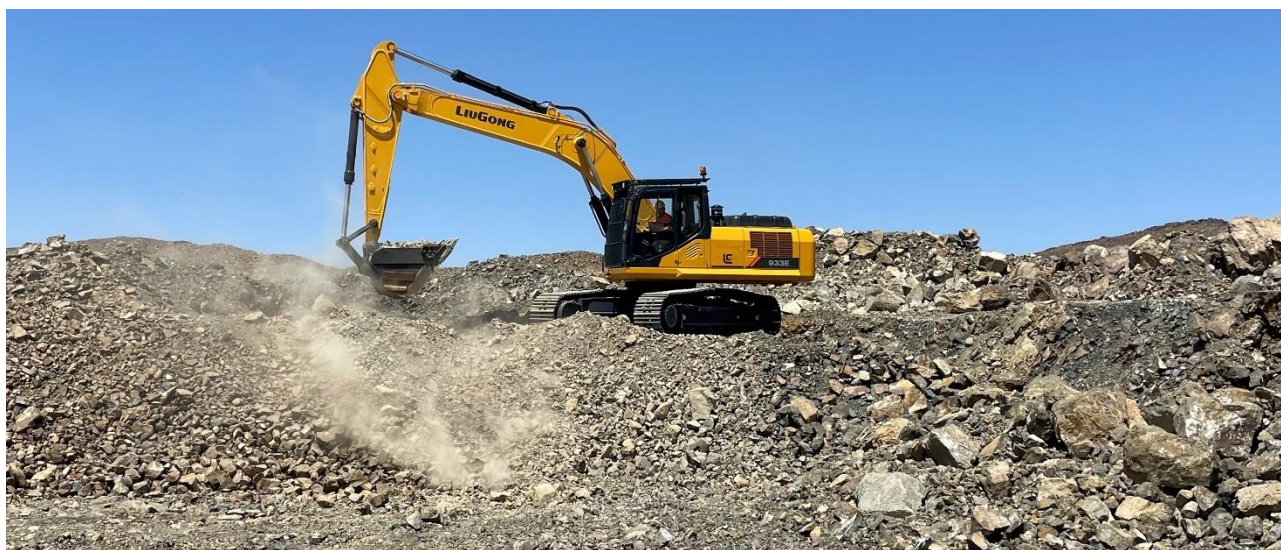

14	Хөрөнгө оруулалтын мөнгөн урсгал, (уллаагдал)	сая төг							0.0
15	Цэвэр мөнгөн урсгал, (жил бүрийн)	сая төг	-1,938.0	703.3	947.1	950.4	955.0	783.4	2,401.2
16	Цэвэр мөнгөн урсгал,(өссөн дүнгээр)	сая төг		-1,234.7	-287.6	662.8	1,617.8	2,401.2	
17	Барилгын чулууны дундаж өртөг	мян.төг/м 3		21.0	18.2	18.1	17.9	18.7	

1.6 Төслийн техник тоног төхөөрөмж

Төслийн үйл ажиллагаанд 1 экскаватор, 4 автосамосвал, 1 дугуйт утгуурт ачигч, бутлуур, суудлын машин, 1 усны машин зэрэг хөдөлгөөнт болон суурин тоног төхөөрөмж ажиллана.

Барилгын чулууны ордын жилийн хүчин чадал бага ба үүнтэй уялдан уурхайн үндсэн тоног төхөөрөмжүүдийг бага болон дунд хүчин чадалтай байхаар сонгосон. Ил уурхайн хөрс болон хүдрийг өрөмдлөг тэсэлгээний аргаар сийрэгжүүлж, хөрс хуулалт болон хүдэр олборлолтонд CAT 336 маркийн экскаватор, хөрс, хүдэр тээвэрт 15м³ тэвшний багтаамжтай, 20 тн даацтай HOWO маркийн автосамосвалуудыг тус тус ашиглана.

Зураг 3. Төсөлд хэрэглэгдэх тоног төхөөрөмж

1.7 Ажиллах хүчний тухай мэдээллүүд

Энэхүү төсөл 24 хүний ажлын байраар хангах бөгөөд нэг ээлжиндээ уурхайн талбайд 10 ажилтан ажиллана. Мөн энэхүү төсөл чанартай дулааны улирал 7 сарын хугацаанд жилд 220 хоног, хоногт 2 ээлж, ээлжинд 12 цагаар ажиллана.

Хүснэгт 8. Нийт ажилчид

№	Албан тушаал	Нийт орон
1	Гүйцэтгэх захирал	1
2	Үйл ажиллагаа хариуцсан захирал	1
3	Үйлдвэр хариуцсан захирал	1
4	Нягтлан бодогч	1
5	Хангамжийн менежер /нярав/	1
6	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн	1
7	Байгаль орчны ажилтан	1
8	Экскаваторын оператор	2
9	Автосамосвалын оператор	4
10	Ачигчийн оператор	4
11	Үйлдвэрийн оператор	2
12	Туслах	2
13	Гагнуурчин	2
Нийт орон тоо		24

1.8 Уурхайн технологийн дараалал

Уурхайн олборлолт

Уурхайн хүчин чадлыг “Чухамжаргалан” ХХК-ийн техникийн даалгаварыг харгалзан үзэж жилд 88 мян.м3 буюу 231.4 мян.тн барилгын чулуу олборлохоор техник-эдийн засгийн үндэслэлд тусгагдсан бөгөөд 5 жилийн хугацаатай хэрэгжих төсөл юм.

Ил уурхайн хөрс хуулалт, барилгын чулуу олборлолтын ажлыг өрөмдлөг тэсэлгээ - ухаж ачих ажиллагаа - автотээвэр - гадаад овоолго гэсэн дарааллаар гүйцэтгэнэ.

Шимт хөрс хуулалт: Үржил шимт хөрсийг хуулахдаа 0.2 метрээс ихгүй зузаантайгаар сийрэгжилтийн ажлыг хийлгүйгээр экскаватораар ухаж уурхайн хүрээнээс 15-20 метрийн зайнд байршуулна.

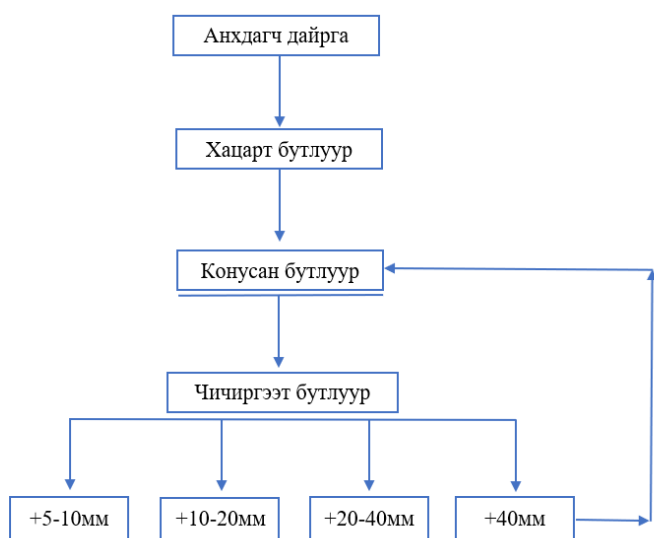
Хөрс хуулалтын ажил: Хөрсийг урьдчилан өрөмдлөг тэсэлгээний ажлаар сийрэгжүүлсний дараа ухан ачиж, хөрсний гадаад овоолгод шилжүүлнэ. Хөрсний догол нь 5 метрий өндөртэй. Ил уурхайн хөрс хуулалтанд 1.1 м3-ийн шанаганы багтаамжтай Hyundai ROBEX-2800 экскаватор, 15 тн даацтай HOWO маркийн автосамосвалын хослол ажиллана.

Бутлуур

Хөв барилгын чулуу боловсруулах үйлдвэрийн тоног төхөөрөмжүүд нь үйлдвэрийн талбайд бэлэн байгаа захиалагчийн техникийн даалгаварт өгөгдсөн хүчин чадлыг үндэслэн тоног төхөөрөмжийн хүчин чадлын тооцоолол, бүтээгдэхүүн гаргалтын хэмжээ зэргийг тооцов.

Барилгын чулуу бутлах технологи нь дараах үндсэн процессуудад хуваагдана. Үүнд:

- Бутлуур
- Шигших дамжлага
- Бүтээгдэхүүний овоолго
- Бэлэн бүтээгдэхүүний чанарын хяналт.

Зураг 4. Барилгын чулуу бутлах технологийн схем

1.9 Тухайн жилийн уурхайн ашиглалтын төлөвлөгөө

Уурхайн ашиглалтын хугацаанд ил уурхайгаас 138.6 мян.м³ хөрс хуулж, 426.8 мян.м³ барилгын чулуу олборлоно. Хөрс хуулалтын коэффициент (Кхх)=0.20 м³/тн байна.

Хөрс хуулалтын ажил нь нөөцийг бүрэн олборлохын тулд уурхай хүрээ тэлэлтээс үүдэн нөөцийн блокийн эргэн тойронд явагдахаар байна. Хөрсний чулуулгийн шинж чанар нь барилгын чулуутай ижил үзүүлэлтэй байгаа тул ашиглалтын явцад нөөцийг нэмэгдүүлэх боломжтой байна.

Зураг 5. Уулын ажлын календарчилсан төлөвлөгөө

№	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Ашиглалтын жил					Нийт
			1 жил	2 жил	3 жил	4 жил	5 жил	
1	Хөрс хуулалт	мян.м ³	75.1	21.2	18.8	16.3	7.2	138.6
2	Дайрга олборлолт	мян.м ³	88.00	88.00	88.00	88.00	74.6	426.8
3	Уулын цул	мян.м ³	163.14	109.2	106.8	104.3	81.8	565.4
4	Хөрс хуулалтын коэффициент	м ³ /м ³	0.85	0.24	0.21	0.18	0.09	0.33

2. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖИХ ГАЗРЫН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДАЛ

2.1. Уур амьсгал

Төсөл хэрэгжих газар нутаг нь Монгол орны цөлийн болон цөлөрхөг хээрийн бүсийн эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай, өвөл -15-200С хүйтэрч, зун +30 -350С заримдаа +400С хүрч халдаг. Жилийн агаарын дундаж температур +2-50С байна. Жилийн дундажаар салхигүй өдрийн тоо 10-15 хоног. Хамгийн их салхи хавар, намар тохиолдох бөгөөд дундажаар 5.9 м/сек, хамгийн бага салхитай улирал нь өвөл бөгөөд салхины хурд дундажаар 4.2-4.3 м/сек. Жилийн 30-35 хоног 15 м/сек хүртэл хүчтэй цасан ба шороон шуурга тавина. Хөрсний хувьд говийн хөрсний их мужийн цөлөрхөг хээрийн бүсэд багтдаг.

Хур тунадас маш бага, өвөл 0-3 мм, зун 30-60 мм, жилд 100 мм-ээс бага тунадас унадагийн 80% нь 7-8 сард оногдоно. Өвлийн 100 орчим хоногт 1-2 см, хамгийн их нь 10 см орчим цоохор цастай байдаг.

2.2. Агаарын чанар

Төслийн талбайд одоогийн байдлаар бүтээн байгуулалтын ажил хийгдэж байгаа тул техникийн хөдөлгөөний улмаас талбайн хөрс эвдэгдэж улмаар тоосжилт бий болон нөхцөл бүрдсэн байдалтай байна. Төсөл хэрэгжиж буй газар нь Нарийн сухайтын бүлэг нүүрсний ордоос 2 км зайд байрладаг. Иймд энэ бүс нутагт хэрэгжиж буй уул уурхайн төслүүдтэй холбоотойгоор нутгийн агаарын чанарын байдал өөрчлөлт орох болзошгүй юм. Иймээс агаарын чанарыг тодорхойлохдоо уурхайгаас гарч буй тоосжилтонд гол ач холбогдол өгөх нь чухал бөгөөд түүнчлэн төслийн талбай нь байгалийн хөрсний тогтоц, уур амьсгалын нөхцөл, ургамлан нөмрөгийн байдлаасаа шалтгаалж байгалийн нөхцөлөөрөө тоосжилт үүсэх эмзэг бүс болоод байгаа. Мөн энэхүү төслийн үйл ажиллагааны явцад хөрс хуулалт, тээвэрлэлт, өрөмдлөг, тэсэлгээ, ил задгай хөрснөөс хийссэн тоосжилт үүсэх боломжтой юм.

Нарийн сухайтын бүлэг ордод зэргэлдээ орших аж ахуйн нэгжүүд 2016-2018 хүртэл

Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хамтран хэрэгжүүлж ирсэн. Тус ажлын агаарын чанарын үр дүнгээс харахад уурхайлалт хийж буй бусад газарт агаарын чанарыг стандарттай харьцуулахад бүх хугацаанд давсан үзүүлэлтгүй байна.

2.3. Гадаргын ус

Төслийн талбай орчимд 2 булаг шанд оршдог бөгөөд эдгээр нь тухайн үеийн судалгааны үед (2019 оны 03-р сард) илэрцийн эхнээс эхлэн байнгын урсгалтай байвч урсацын явцад хуурай сайрд шингэн урсацгүй болж байв. Эдгээрээс Сухантын гол булаг нь нилээд гадаргуугийн урсацтай байгаа нь тогтоогдсон. Төслийн талбайгаас зүүн урагш 10км зайд байрлана. Сухантын гол Химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын ангийн, натри-кальцийн бүлгийн 2-р төрлийн, чанарын хувьд цэнгэгдүү, зөөлөвтөр ус байна. Гадаргын усны цэврийн зэргийн ангилалын норм"-ын дагуу "Цэвэр" гэсэн ангилалд хамаарч байна. Усны орчинд өөрчлөлт гараагүй шүлтлэг буюу PH долоогоос их байна.

Судалгааны явцад ундаргыг хөөврийн аргаар тодорхойлоход 12 л/сек байлаа. Өмнөх судалгаагаар 15 л/с байжээ. Голын усыг хиймэл баянбүрдийг (шугуйг) услахад ашиглаж байна.

2.4. Газрын доорх ус

Төсөл хэрэгжих бүс нутаг нь Ноёны мегаантиклиналь бүтцийн урд жигүүрээр Овоотын бүтэц- эвшлийн бүсийн Овоотын хагарлын бүсийн дагуу зурваслан тархах дээд пермийн нүүрслэг хурдсын тархалтын талбайд байрлана.

Уг орд болон түүний зэргэлдээх талбайд давхрага зүйн ангиллын дагуу дээд пермийн дэлийн шандын (P2ds), дунд-дээд триасын ноёны (T2-3no) давхрагадасуудын ба дунд-дээд юрын, түүнчлэн дөрөвдөгчийн (Q) хурдаст тархсан уст цогцолборууд ялгагдана.

Бүс нутгийн хэмжээнд бүрэлдэн бий болсон газрын доорх урсац хагарлын бүс дагуу өгсүүр шүүрэлт үүсгэх ба урсацын зарим хэсэг уг хагарал дагуух газрын доорх усны алдагдлын бүсэд өндөр усжилт үүсгэн, нөгөө хэсэг нь газрын нам хэсэг рүү далд урсац хэлбэрээр алдагдан уг хагарлын бүс дагуу усан солилцооны эрчим өндөртэй бүс үүсдэг байна. Овоотын усажсан хагарлын дагуу олон тооны булгууд шургасан байдлаар ихэвчлэн дөрөвдөгчийн хурдас тархсан талбайд илэрдэг. Мөн энэ хэсгүүдийн орчимд гар худгууд элбэгтэй. Тухайлбал, Хүрэн- овоогийн, Зүүн чацгат, Баруун чацгат, Тойрон шандын, "Улаан" овоогийн, Зүүн хөвийн г. м. гар худгууд байна.

Баруун чацгатын малчны худаг: Худгийн ус химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонат-хлорын ангийн, натрийн бүлгийн, 1-р төрлийн, чанарын хувьд цэнгэгдүү зөөлөвтөр ус байна. Шинжилсэн үзүүлэлтүүдээс зөвхөн магнийн ион "Монгол улсын

ундны усны чанарын стандарт MNS 900-2010"-д заасан хэмжээнээс (30 мг/л) ялимгүй их байна. Химийн найрлагаар гидрокарбонат-хлор-сульфат-нартийн найрлагатай, цэнгэг, бага хатуулагтай, шүлтлэг орчинтой газрын доорх ус байна. Өмнөх судалгааны өгөгдлүүдтэй харьцуулахад онцын өөрчлөлт ажиглагдахгүй болно. Худгийн газрын доорх усны түвшин газрын гадаргаас 0.51 м-ийн гүнд байрлана. 2012 оны хэмжилтээр 1.45 м гүнд усны түвшинд байна гэсэн тэмдэглэл байна. Үүнээс үзэхэд усны түвшин 0.94 м-ээр нэмэгдсэн байна.

Зүүн хөв худаг: Зүүн хөвийн худгийн усны түвшин хэмжилтээр 1.69 м. гүнд байгаа нь тогтоогдсон. Үүнийг 2012 оны хэмжилттэй харьцуулахад (1.47 м) 0.22 м-ээр усны түвшин буурсан байна. Физик шинжээр тунгалаг, үнэр, амтгүй байлаа. Химийн бүрэлдэхүүнээрээ О. А. Алекиний ангиллаар гидрокарбонатын ангийн, натри-кальцийн бүлгийн, 2-р төрлийн, цэнгэгдүү, зөөлөвтөр ус байна.

2.5. Хөрсөн бүрхэвч

Төсөл хэрэгжих газрын хөрсөн бүрхэвч нь хөрс-газарзүйн мужлалаар Алтайн чанад дахь говь цөлийн жинхэнэ цөлийн хөрсний бүсэд багтаж говийн мужийн говийн цайвар бор, цөлийн бор саарал хөрс бүхий XII тойрогт багтана.

Иймд тус газарт цөлийн бор хөрс, цөлийн бор саарал хөрсний хэв шинжүүд ноёлж тэгшивтэр газарт нь цөлийн бор хөрсний 4 төрөл, цөлийн цайвар бор хөрсний 3 төрөл, цөлийн бор саарал хөрсний 3 төрөл тархах бол уул цав толгодоор нь уул толгодын цайвар бор хөрсний 2 төрөл, нам дор хотгордуу газраа заримдаг цөлийн далд глейрхэг хөрс тархана. Тэгвэл яг төсөл хэрэгжих газарт нам бэсрэг толгодоор нь уул толгодын бор хөрс, тэгшивтэр хөндийгөөр нь цөлийн бор хөрс, цөлийн бор саарал хөрс тархсан байв.

Физик шинжээр тунгалаг, үнэр, амтгүй болно. Ургамлан бүрхэвч

Төслийн талбай нь ургамал газарзүйн мужлалаар Евроазийн хээрийн муж, Умард говийн цөлийн хээрийн провинци, Говь-Алтайн уулархаг цөлийн хээрийн тойрог, Сэврэй, Эхэн Зулганайн районд хамагдана /А. А. Юнатов/. Харин Грубовын /1982он/ ангиллаар Алашаа говийн тойрогт хамаарах бол "Монгол улсын үндэсний атлас"-д Сахар-Говийн цөлийн хэвшинжийн мужийн Төв Азийн дэд мужийн Умард Төв Говийн хошууны Овоотын тойрогт хамаарна /2009/ гэжээ. Тэгвэл манай нэрт эрдэмтэн Л.Өлзийхутаг гуайн ангилалаар бол Монгол-Алтайн уулын хээр, Алтай өвөр говийн /цөлийн/ тойргуудад хамаарагдана /Л.Өлзийхутаг, 1978/. Ер нь тухайн бүс нутаг нь газрын хотгор гүдгэрийн хувьд хаяа уулсын алсаас налуу бэл, хормойд байрлах учир сайр садаргаар маш их хэрчигдсэн боловч ул чулуулаг нь Нарийн сухайтын булагийн хотгорт хамаарах эртний нуурын хотгор учир ихэнхидээ хужир мараа ихтэй хөрстэй тул ургамлан нөмрөг ихэвчлэн давс-хужирт гарлын

ургамлын төрөл зүйлээс бүрдсэн байна. Харин сайр хотгоруудын хоорондох дэнж, дэвсгэг газрууд бараг ургамалгүй нүцгэн шахуу байх бөгөөд энд ургамлан нөмрөгийн бүрхэц ихэвчлэн 1-5% байна. Мөн ганц нэг тоорой үзэгдэнэ.

2.6. Амьтны аймаг

Энэ төсөл орших Нарийн сухайтын сав газар нь Монгол орны амьтны аймгийн мужлалаар Говь Алтай уулын тойрог, Алашаа говийн цөлийн тойрогт багтдаг. Иймд төслийн талбайн хойд бие үргэлжилсэн цавчим өндөр хадархаг уулсаар хүрээлэгдсэн бол талбайн урд хэсэг нам, хайргархаг бэсрэг толгод, тэгш талархаг гадаргуутай, талбайн хүрээнд байнгын урсацтай булаг, шанд уст цэгүүд олон тул амьтны зүйлийн тооны хувьд харьцангуй баялаг газар юм.

Уурхайн лицензийн талбай түүний ойр орчмоор байгаль тайлан, түүний нэмэлт тодотголууд, мэргэжлийн байгууллагуудаар гүйцэтгүүлсэн судалгаанаас харахад нийт 22 зүйлийн хөхтөн, 86 зүйл нүүдлийн болон суурин шувуу, 8 зүйлийн мөлхөгчид, хоёр нутагтан, 91 зүйлийн сээр нуруугүйтэн бүртгэгдсэн байна.

Түүх соёлын дурсгалт зүйлс, тусгай хамгаалалттай газар нутаг: Төсөл хэрэгжих газрын ойролцоо түүх соёлын дурсгалт зүйлс одоогоор илрээгүй /Овоот Толгой уурхайн археологийн судалгааны тайлан/ байгаа бөгөөд хэрвээ илэрвэл тэр даруйд нь холбогдох төрийн захиргааны төв байгууллагад мэдээллэх үүрэгтэй.

Тус төслийн талбай нь улсын тусгай хамгаалалттай газар нутаг болон орон нутгийн тусгай хамгаалалтын газар нутагтай давхцалгүй байна.

Нийгэм, эдийн засаг:

Төсөлд орон нутгийн иргэд ажилд орох нөхцөл бүрэлдэж, улмаар сумын ажилгүйдлийн түвшин 10 иргэнээр буурна, өрхийн амьжиргаа дээшлэх, өрхийн орлого нэмэгдэх, төслөөс орон нутагт татвар, хураамж, төлбөр хэлбэрээр орсон орлого сум, орон нутгийн хөгжилд зохих хэмжээгээр дэмжлэг болно. Харин нийгэм, эдийн засагт нөлөөлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг авч үзвэл тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөс үүдэн тоосжилт, дуу шуугианаас үүдэн нутгийн иргэдэд тавгүй байдал үүсгэх, эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх маргаан гарч болзошгүй. Иймд онц шаардлагагүйгээр олон салаа зам бий болгохоос зайлсхийх, замын тэмдэг, гэрэл ойлгогч зэргийг шаардлагатай газруудад байрлуулах, жолооч нарын сахилга батыг уурхайн дотоод журамд тусгах ба тогтмол хянах, 20:00-07:00 цагийн хооронд аливаа тэсэлгээ болон дуу чимээ их гаргах үйл ажиллагаа явуулахгүй байх. Төслийн талбай хээрийн судалгаа хийж байхад ойролцоох айл өрхүүд байгаль орчныг бохирдуулахгүй байх, тоосжилтыг маш сайн хянах, бууруулах, хог хаягдалаа зориулалтын цэг дээр хаях, тус нутагт байгаль хамгаалалттай холбоотой

хэрэгжүүлж буй арга хэмжээнүүдийг дэмжиж ажиллах, холбогдох хууль журмыг чанд мөрдөж, стандарт журмын дагуу ажиллах хэрэгтэй гэсэн санал хүсэлтийг хэлж байсан.

Оршин суугчид нөлөөллийн бүсийн гадна талд байрлах учир газар ашиглалтын эрх зөрчигдөхгүй. Төсөл хэрэгжсэнээр ажлын байр бий болж, нутгийн иргэд ажилд орно. Хамгийн ойрын суурин нөлөөллийн бүсийн гадна талд байрлах тул сөрөг нөлөөлөлд өртөхгүй. Нүүлгэн шилжүүлэх асуудал үүсэхгүй. Энэхүү төсөл хэрэгжиснээр 5 жилийн хугацаанд улс, орон нутгийн төсөвт төлөх татварын хэмжээ 1,443.3 сая төгрөг болно.

3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ

Төслийн үйл ажиллагааны гол сөрөг нөлөөлөл нь барилга байгууламж барих овоолго үүсгэх зэрэг ажлыг гүйцэтгэхэд 9.8 га талбай хөндөгдөж нөлөөлөлд өртөхөөр байна.

3.1. Төслийн болзошгүй нөлөөлөл

Төслөөс байгаль орчны бүрэлдэхүүнд тус бүрт үзүүлж болзошгүй нөлөөлөл

№	Ү зүүлэлт	Нөлөөллийн түвшин	Тайлбар
1	Газрын хэвлий рельеф	Их	Ажлын үед шинээр хөрс хуулах, уурхайлалтын ажил хийгдэх тул энэ төрлийн нөлөөлөл их гэж үзлээ. Нийт 1.7 га талбайд 40метр гүнтэй ухлага үүснэ
2	Цаг уур, уур амьсгал	Дунд	Цаг агаарын нөхцөл байдал төслийн үйл ажиллагаатай шууд хамааралтай байдаг бөгөөд цаг уурын таагүй /үер, салхи/ байдлаас төслийн ажил зогсох, удаашрах зэргээс байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийн хугацаа уртасна. Хүчтэй салхи, шороон шуургаар ил задгай барилгын болон ажилчдын хог хаягдал хийсч орчныг бохирдуулах зэргээр нөлөөлж болзошгүй.
3	Агаарын чанар	Бага	Төслийн үйл ажиллагаа, техник тоног төхөөрөмжийн хөдөлгөөний үйл ажиллагаанаас тоос шороо үүснэ. Төслийн талбайд ажиллах техникүүдийн түлшний шаталтаас хүлэмжийн хий ялгарна.
4	Усан орчин	Бага	Төслийн талбайн нөлөөллийн бүсэд гадаргын уст цэг байхгүй тул нөлөөлөл үзүүлэхгүй, гүний усны түвшинд төслийн ажил явагдахгүй учраас

			нөлөөлөхгүй.
5	Хөрс, газрын гадарга	Их	Төслийн үед хөрс хуулалт, газар шорооны ажил барилгажих талбайн хэмжээгээр хийгдэх тул энд үзүүлэх нөлөөллийг их зэрэг гэж үзсэн.
6	Ургамал	Их	Төслийн ажил явагдах талбай нь барилгажаагүй, техноген нөлөөлөлд өртөөгүй талбай байна. Уг талбай нөлөөлөлд өртөх тул энэ нөлөөллийн эрчим их байна.
7	Амьтан	Дунд	Төслийн талбай нь суурин газар учир хүн болон техникийн хөдөлгөөн, дуу чимээ ихтэй тул мэрэгч амьтад болон бор шувууны багийн жижиг шувууд болон синнантроп зүйлүүдээс бусад амьтад ерөнхийдөө шилжилт хөдөлгөөн хийнэ. Тос тосолгооны асгаралтын үед дутуу цэвэрлэхэд
8	Дуу чимээ, доргилт, чичиргээ	Бага	Төслийн ашиглалтын үед, ачих, тээвэрлэлт тэсэлгээ зэргээс үүсэх дуу чимээ, чичиргээ нь ажилчдын эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй.
9	Үнэр	Дунд	Ажлын байрны орчин нь агаарын бохирдолтой тоосжилтой бүс тул ажилчдын эрүүл мэндэд үзүүлэх нөлөөлөл дунд.

Төслийн үйл ажиллагаатай холбогдуулан байгаль орчинд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг байгалийн хам бүрдлийн хэсгүүдтэй уялдуулан авч тодорхойлбол:

Хүснэгт 9. Төслийн үйл ажиллагааны үед байгаль орчинд үзүүлэх бохирдол, нөлөөллийн эх үүсвэр, шинж чанар, өртөгдлийн байдал

№	Бохирдол, нөлөөлөл	Нөлөөллийн эх үүсвэр (үйл ажиллагаа)	Нөлөөллийн шинж чанар, өртөгдлийн байдал
1	2	3	4
Нэг. Орчин			
1.1	Тоосжилт	Уурхайлалт, тэсэлгээ, тээвэрлэлт	• Төслийн талбай орчим тархах, ажилчдын эрүүл мэндийн байдалд нөлөөлнө
1.2	Дотоод шаталтын хөдөлгүүрийн хорт хий, угаар	Тээвэрлэлтэнд хэрэглэгдэх машин, механизм	- Агаар орчинд тархах боловч хадгалагдах болон тархах хүрээ хязгаарлагдмал
Хоёр. Усан орчин			

2.1	Хатуу болон шингэн хог хаягдал	Ахуйн болон шатах тослох материалын хаягдал Тээвэрлэлтийн явцад техникийн бүрэн бус байдал, хүмүүсийн анхаарал хайхрамжгүйн улмаас асгарах, гоожих	- Хур борооны усаар угаагдаж хөрс, гүний ус бохирдуулна
Гурав. Хөрс			
3.1	Эвдрэл	Байгалийн болон хүний үйл ажиллагааны нөлөөгөөр хөрс эвдрэл, элэгдэлд өртөгдөх, талхлагдах	- Хөрсний физик механик шинж чанарт өөрчлөлт орж болно. -Үйл ажиллагааны хяналтаар нөлөөллийг бууруулах боломжтой.
3.2	Бохирдол	Шатах тослох материалын болон ахуйн хог хаягдлын асгаралт, болгоомжгүй байдлаас болзошгүй нөлөөлөл үүснэ.	- Хэмжээ хязгаарлагдмал Хөрс бохирдсноос хөрсний шинж чанар, микробиологийн шинж чанарт өөрчлөлт орж болно - - бохирдлоос сэргийлэх, бохирдох замыг хаалттай байлгах боломжтой.
Дөрөв. Ургамал бүрхэвч			
4.1	Газар шорооны ажлын үед	Ургамлан бүрхэвч бүхэлдээ устгагдах, дарагдах байдлаар үгүй болно.	- Хэмжээ хязгаарлагдмал -Төрөл, зүйл устаж, өөрчлөгдөж болно
4.2	Талхлагдах	Техникийн хөдөлгөөнөөр үйл ажиллагаанд байнга өртөж буй зам, талбай, ашиглалтын объектуудын орчин	- Биомассын хэмжээ багасна - Төрөл зүйл устаж болно Нөхөн сэргээхэд бэрхшээлтэй болж болно.
Тав. Нийгэм эдийн засгийн орчин			
6.1	Шинээр ажиллагсад авна	Эдийн засгийн чадавх дээшилнэ. Ажлын байр шинээр бий болно	- төсөл хэрэгжих хугацаанд

Судалгаанаас үзэхэд тус энэхүү төслийн үйл ажиллагаа нь байгаль орчинд шууд ба шууд бус нөлөөллийн давхардсан байдлаар 22 нэр төрлийн нөлөөлөл үзүүлж болзошгүй байна. Эдгээрээс улсын хэмжээнд нийгэм, эдийн засгийн чиглэлээр үзүүлж буй эерэг нөлөөлөл 6 байгаа бөгөөд үлдэх 18 хэлбэр нь сөрөг нөлөөлөлд хамаарна. Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлж болзошгүй нөлөөллийг магадлан жагсаалтанд оруулан тэдгээрийн хэлбэр, үргэлжлэх хугацаа, нөлөөллийн байдал зэргийг нэгтгэн тодорхойлсноор ерөнхий дүр төрхийг харж болох юм. Мөн нөлөөллийн байдлыг дор дурьдсанаар авч үзэж болохоор байна.

Хүснэгт 10. Болзошгүй нөлөөллийн магадлан жагсаалт

Байгаль орчны үзүүлэлт	Нөлөөлөл			Хугацаа		Давталт		Эрчим		
	Шууд	Шуудбус	Өөрөө зохицуулагдах	Богно хугацааны	Урт хугацааны	Буцаж нөлөөлөх	Буцалтгүй нөлөөлөх	Хучгэй	Дунд зэрэг	Бага зэрэг
1. Байгалийн төрөл зүйлийн өөрчлөлт										
Газрын доорх урсцын өөрчлөлт										
Газрын доорх усны чанарын		X			X					X
Ургамлын бүтцийн өөрчлөлт										
Хөрсний элэгдэл, эвдрэл	X				X		X		X	
Геологийн тогтоцын өөрчлөлт										
Зэрлэг амьтдын орон зай										
Уур амьсгалын (бичил) өөрчлөлт		X								X
2. Байгалийн нөөц, ашиглалт										
Газрын гадаргын нөөц баялаг										
Бэлчээрийн байдал										
Эрдэс түүхий эдийн нөөц										
Эрчим хүчний нөөц		X			X					X
3. Байгаль, орчны өөрчлөлт										
Ундны усны чанар, хэмжээ	X				X		X			X
Урсгал усны хэрэгцээ										
Агаарын бохирдол	X			X						X
Хөрсний эвдрэл, бохирдол		X			X				X	
Нефт бүтээгдэхүүнд агуулагдах хүнд металл хөрс, усаар дамжин Дуу чимээ, шуугианы нөлөө,	X			X						X
4. Байгалийн өнгө төрх, түүх соёлын дурсгалт зүйл, археологи, Палентологийн олдвор										
Байгалийн үзэсгэлэнт өнгө төрх өөрчлөгдөх										
Ландшафтын хэлбэр, өнгө										
Тусгай хамгаалалттай газар нутагт нөлөөлөх										
Түүх соёлын дурсгалт зүйлд			X	X		X				X
Археологи, палентологийн олдворт нөлөөлөх		X			X		X		X	
5. Нийгэмд үзүүлэх нөлөө										

Дэд бүтцийн хөгжилд нөлөөлөх		X			X		X	X		
Үйлчилгээний салбарын үйл ажиллагаанд нөлөөлөх		X		X					X	
Хүн амын орлого өөрчлөгдөж	X			X					X	
Хүн амын эрүүл мэндэд		X		X						X
6. Эдний засаг, байгаль орчнн										
Татварын орлого өөрчлөгдөх	X			X					X	
Орон нутгийн орлого нэмэгдэх	X			X					X	
Ядуурлыг бууруулахад дэмжлэг	X			X					X	
Ажлын байр нэмэгдэх	X			X						X
Улирлын чанартай эрэлт	X			X		X			X	
7. Бусад нөлөөлөл										
Зам харилцаа, тээврийн машин механизмын хөдөлгөөн		X					X			X
Ахуйн бохир уснаас хөрс ба		X			X				X	
грунтын усыг бохирдох										
Бодисын алдагдлаар хөрс		X			X				X	
Химийн бодис, аюултай хог хаягдалтай холбогдох аюулгүй ажиллагаа холбогдох эрх зүйг	X				X		X	X		
Дүн	11	12	-	11	11	2	6	2	12	10

Шууд нөлөөлөлд болзошгүй нөлөөллийн 11 нь хамрагдаж байна. Энд хамгийн гол нөлөөлөл нь төслийн үйл ажиллагаа эхлэхэд тухайн талбайд өртөгдөх хөрс, ургамалд үзүүлэх нөлөөлөл байна. Төсөл хэрэгжүүлэгч байгууллагын үйл ажиллагаа эрхэлснээр орлого өсөх, хувийн өмчийн болон татварын орлого өөрчлөгдөх, орон нутгийн орлого болон ажлын байр нэмэгдэх зэрэгт эергээр, харин агуулахын ажлын байрны нөхцөл ажиллагсдын эрүүл мэндэд нөлөөлөх, ахуйн хаягдал, хогийн цэгийн ариутгал муугаас эвгүй үнэр гарах, шавж үржих нөхцөл бүрдэх, химийн бодис, аюултай хог хаягдалтай холбогдох аюулгүй ажиллагаа, холбогдох эрх зүйг зөрчих зэрэг нь сөргөөр тус тус нөлөөлөхөөр байна.**Шууд бус нөлөөлөлд** тос тосолгооны материал, түлш бохир усны болзошгүй алдагдал нь хөрсөнд нэвчиж хөрс болон газрын доорх усыг бохирдуулан хүн амьтанд нөлөөлөх, газрын доорх усны нөөц, чанар болон хөрсний элэгдэл, бохирдол бий болох, ажлын байрны эрүүл ахуй, аюулгүй ажиллагааны зөрчлүүд нь ажиллагсдын эрүүл мэнд, хөдөлмөрийн чадварт нөлөөлөх зэрэг сөрөг нөлөөлөл хамаарч байна. Мөн ядуурлыг бууруулахад эергээр шууд бус нөлөөлөхөөр байна.

Богино хугацааны нөлөөлөлд ажлын байрны нөхцөл ажиллагсдын эрүүл мэндэд нөлөөлөх, ахуйн болон хог хаягдлыг шаардлагын дагуу хадгалах, зайлуулах арга хэмжээг төлөвлөөгүйгээс, хогийн цэгийн битүүмжлэл, ариутгал муугаас эвгүй үнэр гарах, шавж

үржих зэрэг нь богино хугацааны нөлөөлөлд хамаарч байна.

Уртхугацааны нөлөөлөлд дээр авч үзсэн нийт 11 нь хамрагдаж байна. Гэхдээ эдгээрээс газрын доорх усны чанар, урсцын өөрчлөлт, төслийн талбай орчны хөрсний элэгдэл, ажлын байрны эрүүл ахуйн нөхцөл зэрэг нь сөрөг нөлөөлөлд хамаарч байхад дэд бүтэц, үйлчилгээний салбарын үйл ажиллагаа, хүн амын орлого өөрчлөгдөх, орон нутгийн орлого нэмэгдэхэд урт хугацаанд эерэг нөлөөлөхөөр байна.

Иймээс газрын доорх усыг ямар нэг байдлаар бохирдуулахгүй байх гол арга хэмжээ нь хөрсний бохирдлоос сэргийлэх арга хэмжээг үргэлж авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай байдаг.

Нөлөөллийн давталт: байгаль орчинд нөлөөлөх урт хугацааны нөлөөллүүдээс газрын доорх усны урсац ба чанарын өөрчлөлт, орчны хөрсний элэгдэл, эрчим хүчний нөөц зэрэг сөрөг нөлөөлөл болон нийгэм-эдийн засагт үзүүлэх нөлөөллүүдээс хүн амын орлогын өөрчлөлт, орон нутгийн төсөвт оруулах орлого нэмэгдэх зэрэг эерэг нөлөөллүүд нь буцалтгүй нөлөөлөлд хамаарагдахаар байна. Харин хөрсний бохирдол, ахуйн хаягдал, зэрэг нь буцаж ажиллагсадын эрүүл мэндэд буцаж нөлөөлөх магадлалтай юм.

Нөлөөллийн эрчим: нийт нөлөөллүүдээс 12 нь дунд эрчимтэй, харин татварын болон хүн амын ба орон нутгийн орлого, ажлын байр нэмэгдэх зэрэг эдийн засагт эерэгээр дунд зэрэг, харин асгаралт, хаягдал усаар хөрс, газрын доорх ус бохирдох, хогийн цэгийн ариутгал муугаас орчныг бохирдуулах зэрэг нь дунд зэргийн эрчимтэй сөрөг нөлөөлөл үзүүлэхээр байна.

Төслийн байршил, шийдэл, төлөвлөлттэй холбогдсон болзошгүй нөлөөллийн магадлах жагсаалтыг хийсэн. Объектын байршлын улмаас хүн ам, хүрээлэн буй орчинд төслийн үйл ажиллагаанаас үзүүлж буй нөлөөллийг нийт 17 үзүүлэлтээр шинжилгээ хийхэд 6 зүйлд нөлөөлөлгүй байна. Нөлөөллийн зэрэглэлээр үзэхэд 4 нь бага, 5 нь дунд ба 2 нь их нөлөөлөлтэй байна. Иймд төслийн байршил, шийдэл, төлөвлөлт холбогдсон болзошгүй нөлөөлөл бага харин болон хэрэгжүүлэхтэй төслийг хэрэгжүүлэх явцад тоосжилт үүсэх, тос тосолгоо, дизель түлш асгарах болзошгүй нөлөөлөл дунд байна.

Хүснэгт II. Төслийн байршил, шийдэл, төлөвлөлт болон хэрэгжүүлэхтэй холбогдсон

болзошгүй нөлөөллийн магадлах жагсаалт

Байгаль орчны асуудлууд	Нөлөөлөл байхгүй	Гол үр дагавар		
		Их	Дунд	Бага
1. Төслийн байршилтай холбоотой байгаль орчны асуудал				
Голын гольдролыг эвдэж, өөрчлөх, эрэг эвдрэн үерийн ус тавих нөхцөл бүрдэх	X			
Төслийн байршилтай холбогдож хүн амын нүүдэл бий болох, хүн амыг зөөж байршлуулах шаардлага гарах	X			
Түүх, соёлын дурсгалт газар, археологи-палентологийн олдворт газрыг эвлэхэд хүрэх	X			
Усан хангамж, ус хэрэглээний асуудлаар өөр байгууллагын үйл ажиллагаатай зөрчиллөх	X			
Голын усны горимд өөрчлөлт орох ба хатах, ширгэж үгүй болох аюултай эсэх	X			
Төслийн байршил нь төмөр зам болон бусад барилга байгууламжинд харшлах эсэх	X			
2. Төслийн шийдэл, төлөвлөгөөтэй холбоотой байгаль орчны асуудал				
Үйл ажиллагааны болон ашиглалтын чанар нь тухайн орон нутагт нийцтэй эсэх, ус татах, хуваарилах болон орчны			X	
Болзошгүй осол, мэргэжлийн өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх болон ажилтнуудыг үер уснаас хамгаалах асуудал хир зэрэг			X	
Технологийн үйл ажиллагааны үед ус, агаар, хөрс бохирдох, хатуу хог хаяглал болон их лүү чимээ гарах			X	
Тусгай анхаарал тавих шаардлагатай хорт хий, тоос, утаа гардаг				X
3. Төсөл хэрэгжүүлэх үеийн байгаль орчны асуудал				
Төслийн үйл ажиллагааны болон ашиглалтын чанарын талаарх төлөвлөгөө, санхүүжилт хир зэрэг бодитой, шаардлага хангасан				X
Мэргэжлээс шалтгаалах өвчин болон аюулгүй ажиллагааны төлөвлөгөө, санхүүжилт болитой эсэх			X	
Хөрсний эвдрэл элэгдлийг бууруулах, орчныг тохижуулах асуудал төлөвлөгөөнд хэрхэн тусгагдсан (хөрсжүүлэх, ургамал		X		
Шуурхай хяналтын үеийн хугацаа, санхүүгийн зардал тусгагдсан		X		
Төслийг хэрэгжүүлэх үеийн инженерийн болон санхүүгийн боломжийн талаарх асуудал			X	
4. Төслийг ерөнхийд нь хянаж үзэх шалгуурууд (бодлогын чанартай асуудлууд)				
Төслийн үр дүн нь биологийн төрөл зүйлд осолтой, аюулд		X		
Төслийг хэрэгжүүлэх явцад байгалийн бусад нөөц баялгийг ашиглах боломжгүй болгох		X		

3.2. Төслийн гол сөрөг нөлөөлөл

Төслийн үйл ажиллагааны гол сөрөг нөлөөлөл нь төслийн ашиглалтын үед тоосжилт, асгаралт үүсэх байна. Төслийн бүтээн байгуулалтын ажлын дараа нөхөн сэргээлт, орчны тохижилтын ажлыг хийсэн ч үйл ажиллагааны хяналт, хариуцлагаас хамаарч хөрсний эвдрэл, бохирдол, агаарын чанар, ажиллагсдын ажлын байрны орчин (гэрэлтүүлэг, чимээ шуугиан, чийгшилт, тоосжилт, мэргэжлээс шалтгаалах өвчлөл зэрэг) тоног төхөөрөмжийн засварын үйлчилгээнд ашиглагдах тос, тослох материалыг хөрсөнд асгаснаас үүдэх хөрсийг бохирдуулах бохирдол, бохир ус хөрсийг бохирдуулах, ахуйн хог хаягдал салхиар хийсэн орчныг бохирдуулах зэрэг асуудлууд нь сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг төлөвлөн хэрэгжүүлэх боломжтой нөлөөллүүд байна.

Цаг агаарын хүчин зүйлсээс төслийн үйл ажиллагаанд үзүүлэх нөлөөлөл

Байгалийн аюултай үзэгдлүүд болох хүчтэй салхи, шороон шуурга, бороо, үер зэрэг цаг агаарын хүчин зүйлсээс төслийн үйл ажиллагаанд нөлөөлж болзошгүй. Манай Улсад цаг агаарын гаралтай аюулт, гамшигт үзэгдэл жилд дунджаар 54 удаа тохиолддог байна. Сүүлийн 30 жилийг 3 арван жилд хувааж, 1 жилд тохиолдох цаг агаарын аюулт, гамшигт үзэгдлийн давтагдлыг дундажлан үзэхэд эхний 10 жилд дунджаар (1989-1998 он) 15 удаа, 2 дахь 10 жилд (1999-2008 он) 40 удаа, сүүлийн 10 жилд (2009-2018 он) 78 удаа тохиолдов. Тэдгээрээс уруйн үер 21%, салхи шуурга 21%, аянга цахилгаан 14%, нөөлөг салхи 10%-ийг эзэлж байна. Төслийн бүс нутагт 1993-2010 оны ажиглалтын мэдээнээс үзэхэд зуны улиралд нэг өдөрт (1996.08.10) 65.6 мм тунадас орсон нь тухайн жилд орсон нийт хур тунадасны 26%-ийг эзэлж байна. Энэхүү үзэгдэл нь дунджаар 15-20 жилд тохиолдох магадлалтай. Нэг хоногт ихээхэн хур тунадас орох нь өвлийн улиралд зуд болох, зуны улиралд хөрсний угаагдлыг нэмэгдүүлж үржил шимийг муутгахаас гадна байгалийн гэнэтийн аюулт үзэгдлийн нэг болох үерийн нөлөөгөөр бэрхшээл, хохирол учруулдаг.

Салхины дундаж их хурд нь жилийн 4, 5 болон 9 дүгээр саруудад их, өвлийн сарууд болон 7, 8 дугаар саруудад бага байдаг. Салхины их хурд 1996 оны 4 дүгээр сард 28 м/с хүрч, богино хугацаанд салхины хурд огцом нэмэгдэж 40 м/с хүрч байсан.

Салхины ачаалал их болсон жилүүдэд гэр, хашаа унаж, байшингийн дээвэр цонх эвдэрч, холбоо, цахилгааны утас унах, мал сүрэг, хүний амь эрсдэх аюул бий болдог. Иймээс цаг агаарын эдгээр хүчин зүйлсийг барилга байгууламж барих, төлөвлөхөд тооцоолоогүйгээс эд материалын хохирол учирч болзошгүй. Иймд байгалийн эдгээр эрсдэлт үзэгдлүүдээс үзүүлэх ачааллыг тооцоолон байгуулах шаардлагатай болох нь харагдаж байна.

Агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөлөл, үнэлгээ

Монгол улсын агаарын тухай хуулинд зааснаар “Агаарын чанар” гэж агаарын чанарын стандартад нийцэж байгаа эсэхийг илэрхийлэх агаарын физик, хими, биологийн цогц шинж чанарыг хэлдэг. Энэхүү төслийн дараах үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт нөлөөлөл үзүүлнэ. Үүнд:

- Хөдөлгөөнт тоног төхөөрөмж, машин техникийн ашиглалтын үед тоосжилт үүсэх, түүний хөдөлгүүрээс гарах хорт хий
- Дайрга шигших үед тоосжилт үүсэх
- Тэсэлгээний цооног өрөмдөх, тэсэлгээ хийхэд тоосжилт үүсэх
- Бутлуурын төхөөрөмж дайрга бутлах үед тоосжилт үүсэх

Хүснэгт 12. Агаарын чанарт үзүүлэх сорог нолооллийн үнэлгээ

№	Сөрөг нөлөөлөл	Нөлөөллийн төвшин			
		Бага	Дун	Их	Сүйрлийн
1	Хөдөлгөөнт болон тэсэлгээний суурийн тоног төхөөрөмж, машин техник, тэслэгээний үйл ажиллагаанаас тоосжилт үүсэх			+	
2	Агаарын чанар өөрчлөгдөх		+		
3	Тоосжилтоос биологийн олон янз байдал үзүүлэх	+			
4	Агаар дахь тоосжилт хүн эрүүл мэндэд нөлөөлөх		+		

Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөлөл, үнэлгээ

Хүний үйл ажиллагааны нөлөөнөөс шалтгаалж ямар нэгэн химийн бодис болон биологийн элементээр хөрс бохирдож, хөрсөн дэх химийн бодис элементийн агууламж зөвшөөрөгдөх стандарт хэмжээнээс илүү болох үйл явцыг хөрс бохирдох гэнэ. Хөрс бохирдуулагч эх үүсвэрүүдэд янз бүрийн дэд бүтцийн байгууламжууд, техник тоног төхөөрөмжүүд, болон бусад сектороос ялгарч буй хорт нэгдлүүд, хог хаягдал, бохир ус гэх мэтийн үүсвэрүүд багтдаг.

Төслийн үйл ажиллагааны үед хөрсөн бүрхэвчинд дараах зүйлүүд нөлөөлнө.

- Төслийн нийт ашиглалтын хугацаанд 17,5 га талбайгаас үршил шимт хөрс хуулагдана. Гэхдээ тухайн төслийн талбай нь хад асгар нэм бэсрэг уулсын дунд байрлах учир дээр талбайгаас шимт хөрс хуулахад асуудал үүсэх магадлалтай. Иймд шимт хөрс хуулах боломжтой газраас давхар шимэрхэг хөрсийг хуулах шаардлагатай.

- Ашиглалт үед болон тээвэрлэлтийн үед тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөнөөр орчин тойронд тоосжилт үүсэх, хөрсөн бүрхэвч элэгдэлд орно.
- Шатах, тослох материалаар хөрс тодорхой хэмжээгээр бохирдоно.
- Байгалийн өнгө, төрх байдал өөрчлөгдөнө.

Хүснэгт 13. Хөрсөнд үзүүлэг сөрөг нөлөөллийн үнэлгээ

№	Сөрөг нөлөөлөл	Нөлөөллийн төвшин			
		Бага	Дун	Их	Сүйрлийн
1	Машин техник, хүний үйл ажиллагааны нөлөөгөөр хөрс талхлагдах, бохирдох		+		
2	Хөрсний үндсэн хэв шинж өөрчлөгдөх		+		
3	Хөрс органик биш бохирдуулагч бодисоор бохирдсон байдал	+			
4	Хөрсөн дэх хүнд металлын агууламж	+			
5	Хатуу хог хаягдлаас хөрс бохирдох	+			

Дээрх дүнгээс харахад төслийн хэвийн үйл ажиллагаанаас хөрсөн бүрхэвчинд нөлөөлөх нөлөөлөл нь ихэвчлэн бага болон дунд зэрэг, харин зам талбай усалгаа хийгээгүйн улмаас тоосжилт үүсэх аюулгүй ажиллагааны дүрэм журам баримтлаагүй үед бий болох нөлөөлөл эрсдэл маш байна.

Усан орчинд үзүүлэх нөлөөлөл, үнэлгээ

Хүснэгт 14. Усанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийн үнэлгээ

№	Сөрөг нөлөөлөл	Нөлөөллийн төвшин			
		Бага	Дун	Их	Сүйрлийн
1	Усан хангамжийн эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн бүсийн лэглэм зөрчих			+	
2	Булгийн усанд болон зориулалтын бус газар машин	+			
3	Усан дах хүнд металлын агууламж /асгаралт/	+			
4	Ил задгай хог хаягдал түүний улмаас усанд	+			
5	Шатахуун, хатуу, шингэн хог хаягдлаар газар доорх ус бохирдох		+		

Хүснэгтээс харахад нийт нөлөөллийн 60% нь бага зэрэг, 20% нь дунд зэрэг, 10 нь их гарч байгаа тул төслийн үйл ажиллагаанаас газар доорх усны нөөц, чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл багаас дунд зэрэг байна.

Төслийн талбайд байгалийн гамшигт үзэгдэл, гэнэтийн осол, ажилчдын санамсар болгоомжгүй үйлдлээс шалтгаалан түлш, тос тосолгоо асгарсан дараах тохиолдлуудад хөрсийг бохирдуулж (тухайн бохирдлыг саармагжуулах, бууруулах арга хэмжээ аваагүй тохиолдолд) улмаар хур бороо орсон үед үерийн усаар дамжин Сухантын голыг

бохирдуулж болзошгүй. Үүнд: Барилгажилтын үе шатанд: Барилга, байгууламжуудыг барих үед хэрэглэх барилгын материал (цемент, будаг, лак) асгарсан тохиолдолд;

Тээврийн хэрэгсэл, техник тоног төхөөрөмжөөс ШТМ асгарсан тохиолдолд хөрсийг бохирдуулж, улмаар хур тунадас орсон үед үерийн усаар дамжин гадаргын усыг бохирдуулж болзошгүй.

Ашиглалтын үе шатанд:

- ШТС, ШТМ-ын агуулах, засварын газар, машины зогсоол, тээврийн хэрэгслүүдээс ШТМ асгарсан тохиолдолд;

Ургамлан бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөлөл

Төслийн үйл ажиллагааны нөлөөгөөр талбай орчмын өвслөг ургамал дараах нөлөөллүүд үүснэ. Барилгын үйл ажиллагааны үед дараах хүчин зүйлс ургамлан бүрхэвчинд нөлөө үзүүлнэ.

Үүнд:

- Төслийн барилгын явцад хуулагдах талбайгаар хөрстэй хамт ургамалжилт үгүй болно.
- Техникийн нөлөөгөөр үүсэх тоосжилт нь ургамлын бодисын солилцооны эрчмийг бууруулах, улмаар ургамлын морфологид дараах өөрчлөлтүүд гарч болзошгүй.

Үүнд:

- Ургамлын зүйлүүдийн амсарын эс бөглөрөх, навч хорчийж хатах, хагдрах,
- ❖ Фотосинтезийн эрчим буурч ургамлын өсөлт удаашрах, о Дээрх бүгдээс шалтгаалан ургамлын фотосинтезийн идэвхитэй хэсэг (газар дээрх)-ийн хэмжээ багасаж, улмаар бүс нутгийн ургамлын биомассын хэмжээ буурах зэрэг болно.

Хүснэгт 15. Ургамлан бүрхэвчинд үзүүлэх нөлөө

№	Сөрөг нөлөөлөл	Нөлөөллийн төвшин			
		Бага	Дун	Их	Сүйрлийн
1	Машин техник, хүний үйл ажиллагаагаар ургамлан бүрхэвч талхлаглах, устаж үгүй болох		+		
2	Барилгажилт төслийн ашиглалтын нөлөөгөөр ургамлан бүрхэвчинд үзүүлэх нөлөөлөл			+	
3	Тоосжилтын үзүүлэх нөлөө	+			

Дуу шуугианы нөлөөлөл

Ашиглалтын үе шатанд: Үйл ажиллагааны үед ашиглагдах гол тоног төхөөрөмж нь уурхайн бусад үйл ажиллагаанд ашиглагдах хүнд даацын тээврийн хэрэгслүүдээс бага дуу

чимээтэй болно...

Тээврийн болон бутлуурын хэрэгслүүд нэгэн зэрэг ажиллахад нийлбэр дуу шуугиан 121.73 дБА, суудлын болон хөнгөн тээврийн хэрэгслүүд нэгэн зэрэг ажиллах үед гарах дуу шуугианы түвшин 78.9 дБА, эдгээр утгууд нь стандартад заасан зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс 18.9-61.73 дБА-аар бага буюу хүлээн зөвшөөрөгдөх хэмжээнд байна.

ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Бид Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын А/618 тоот тушаалаар баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын ерөнхий үнэлгээний дүгнэлт, мөн нарийвчилсан үнэлгээний үр дүн, уурхайн ашиглалтын үйл ажиллагааны 2023 оны төлөвлөгөө зэргийг үндэслэж тухайн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсрууллаа.

Чухамжараглан ХХК нь “Барилгын чулууны ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах” төслийн тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт хуулийн хүрээнд байгаль орчны өмнө хүлээсэн үүргээ биелүүлэн тус төслийн тогтвортой үйл ажиллагаа явуулахад оршино

Бид төслийн үйл ажиллагаанаас хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг байж болох хамгийн бага хэмжээнд байлгах бөгөөд байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хамрах хүрээ нь SGMV-00009 тоот ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайд хамаарна.

4. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөөнд тухайн төсөл хэрэгжих орчмын өнөөгийн төрх байдал, БОННУ-гээр тодорхойлогдсон болзошгүй болон зайлшгүй сөрөг нөлөөллүүдийг тусгаснаас гадна менежментийн төлөвлөгөөний гол бүрэлдэхүүн хэсгүүд болох дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө, химийн бодисын эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө, хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр, тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчид, оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь зэргийг дэлгэрэнгүй авч үзсэн. 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардалд 10 000 000 (Арван сая) төгрөг төсөвлөгдсөн.

4.1. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

4.1 Агаарын чанарт нөлөөлөх сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ

4.1.1 Олон салаа зам гаргахаас сэргийлэх шаардлагатай замыг хаах, тэмдэг байрлуулах хурдны хязгаар тогтоох:

Салаа замуудыг хааж, хөмсөг тавиж харуулын байр шинээр байршуулан камер байршуулсан. Тэмдэг тэмдэглэгээ болон зогсоолын цэг гарган шинээр хийж байршууллаа.

Зураг№1 тэмдэг тэмдэглэгээ байршуулсан байдал

4.1.2 Уурхайн дотоод замыг шаардлагатай үед услах:

Уурхайн сул хөрс, шороо салхинд хийсэх, тоосны тархалтыг хязгаарлах зорилгоор үйл ажиллагаа явагдаж байгаа уурхай болон дотоод зам талбайн усалгааг шаардлагатай үед хийж гүйцэтгэн ажиллаж байна. Усалгаанд шүүрлийн уснаас гарч буй эрсдэжилт өндөртэй хаягдал усаар зам талбайг усалж эргүүлэн ашиглаж байна.

4.1.3 Агаарын чанарын хэмжилтийг тогтсон давтамжийн дагуу хийх:

Уурхай болон уурхайн эргэн тойронд үйл ажиллагаанаас үүсэх тоосны хэмжилтийг сард нэг удаа, агаарын шинжилгээг жилд 2 удаа хийсэн. Хэмжилтийн үр дүнгээс харахад уурхайн нөлөөллийн бүсэд нарийн болон бүдүүн ширхэгт тоосонцор MNS 4585:2007 стандарт хэмжээнээс хэтрээгүй байна Уурхайн дотоод замыг шаардлагатай үед усалгаа явуулж, тоосжилтыг бууруулж ажиллаж байна.

График №1 Агаарын шинжилгээний харьцуулсан байдал

Агаарын чанарын хэмжилт

№	Хэмжилтийн мэдээлэл	Хэмжилтийн байршлын зураг	Хэмжилтийн үр дүн
1. Операторын байр	Хэмжилтийн хугацаа - 2' Мяx утга - 0.015 мг/дм³ Мяn утга - 0.000 мг/дм³ Мяx утга - 15 мг/дм³ Мяn утга - 0 мг/дм³ Стандарт утга - 50 мг/дм³		
2. Уурхай	Хэмжилтийн хугацаа - 2' Мяx утга - 0.102 мг/дм³ Мяn утга - 0.000 мг/дм³ Мяx утга - 102 мг/дм³ Мяn утга - 0.0 мг/дм³ Стандарт утга - 50 мг/дм³		
3. Шингэ хөрс	Хэмжилтийн хугацаа - 2' Мяx утга - 0.017 мг/дм³ Мяn утга - 0.000 мг/дм³ Мяx утга - 17 мг/дм³ Мяn утга - 0 мг/дм³ Стандарт утга - 50 мг/дм³		
4. Шинэ коньвер	Хэмжилтийн хугацаа - 2' Мяx утга - 0.015 мг/дм³ Мяn утга - 0.000 мг/дм³ Мяx утга - 15 мг/дм³ Мяn утга - 0 мг/дм³ Стандарт утга - 50 мг/дм³		

ТООСНЫ ХЭМЖИЛТ ХИЙХ ҮЕИЙН БАТАЛГААЖУУЛАЛТЫН МАЛГТ

Тоос хэмжилт багажаар хэмжилт хийх үеийн баталгаажуулалтын малгт

Хэмжилт хийсэн огноо: 2023.09.01 Хэмжилт хийсэн компани: Чухамжаргалан ХХК

Хэмжилтийн байршил: Операторын байр Шинэ коньвер

Төхөөрмжийг хэмжилтэнд бэлтгэж суурьлуулав: 10-000 шүүлтүүр

Мэдээ боловсруулсан: 2023.09.01

Энэхүү хэсэгт арын усаа зурснаар би төхөөрмжийн ашиглалт, хадгалалт, хэмжилтийн тухай мэдээлэл бэлдэж дүгнэсэн үүсгэвч Үндэс зурсуулав хугацаа болгож суурилж байна.

Хэмжилтийн үр дүнгээс (мөс, цаг, мин):

Эхэлсэн: 2023.09.01 Дууссан: 2023.09.01 Үргэлжилсэн хугацаа: 40'

Төхөөрмжийн мэдээлэл /Компани, Загвар, Серийл/: Choose an item.

Огноо / Цаг	Орчны температур, °C	Салхины хурд, м/с	Салхины эрхлэх чиглэл	Харьцангуй чийглэг, %	Хур тунадас, мм	ТАЙЛБАР
2023.09.01	21	4 м/с	Буйлаг	85%	-	Баталсан

Хэмжилтийн өмнөх тохируулга, шалтгаан (Төхөөрмжид хэмжилтэнд багтасан бөлгөө):

- Төг тохируулга хийсэн эсэх;
- Филтрийн ажиллагааг шалтгаан эсэх;
- Хэмжилт хийхээс өмнө төхөөрмжийн цагийг системийн цагтай төвөрүүлсэн эсэх;
- Хэмжилтийн үед "Flow", "Zero", "Flow" утгаан гарал асаж алдаа гарсан эсэх;
- Хэмжилт хийхэд хангалттай цэнэг хурасан эсэх;

Загвар шаардлагуудыг бүтэйд хангаж байгаа эсэх: Тийм/Угүй

Түүх/Бол ямар алдаа гарсан талаар болон өмнө харгалзсан арга хэмжээг бичнэ үү

Test number / хэмжилтийн тоо: 4 / Log name / Хэмжилтийн нэр: 2023.09.01

Time between zero / завсарлах хугацаа, мин: 2 / Нийт хэмжилт хийх хугацаа: 40'

Test length / хэмжилтийн үргэлжлэл, мин: 2 / Төхөөрмжийн цэнэг: 100%

Log interval / хэмжилтийн давтамж, сек: - / Хэмжих орчин: агаар/болгор

Time correction / бэлтгэжээс өөрлөх, сек: -

Хэмжилтийн үр дүн (мэдээ боловсруулавч багцлөө)

Хэмжилт үр дүнд өргөдөр эсэх: Тийм/Угүй

Түүх/Бол хэмжилт хүчин төгөлдөр болоогүй шалтгаан:

Малгтын баталгаажуулалт: 2023.09.01

Уурхайн карьерт хийсэн хэмжилтийн үр дүн: Доорх графикаас харахад уурхайд өвлийн улиралд тоосжилтын хэмжээ бага MNS 4585:2007 стандартын дагуу байх боломжтой бол зуны улиралд нарийн болон бүдүүн ширхэгт тоосонцрын хэмжээ нүүрс ачилт, бүтээлгийн талбай, гаалийн хяналтын талбайнуудад 3-7 дахин өндөр гарах хандлагатай байна. Иймд манай уурхай 5-10 сарын хооронд уурхайн тоосжилтыг дарах усалгааг ердийн үеийнхээс тухайн өдрийн ажлын ачааллаас хамааран нэмэгдүүлж ажилласан.

4.1.4 Тоног төхөөрөмжний төлөвлөгөөт засвар үйлчилгээг тогтмол хийх:

Уурхайн бүсэд суурин тоног төхөөрөмж бутлуурын үйлдвэр нэг байдаг ба 2023 онд шинээр дахин нэг бутлуурын үйлдвэр ашиглалтанд оруулсан. Бутлуурын үйлдвэрүүд нь цахилгаан шугам сүлжээгээр ажилладаг байна. Чухамжаргалан төсөл хүчин чадал нэмэгдүүлсэнтэйгээр холбоотойгоор өдөр шөнийн ээлжээр 24 цагаар ажиллан, мөн 24 цагийн харуул хамгаалалт байршуулан, хяналтын камер шинээр суурьшуулсан. Өдөр шөнийн ээлж солигдоход тогтмол үзлэг шалгалтыг хийж ажиллаж байна.

Зураг №5 Суурин тоног төхөөрөмж засвар үйлчилгээ

4.2.2 Асгаралтаас урьдчилан сэргийлэх сургалт зохион байгуулах:

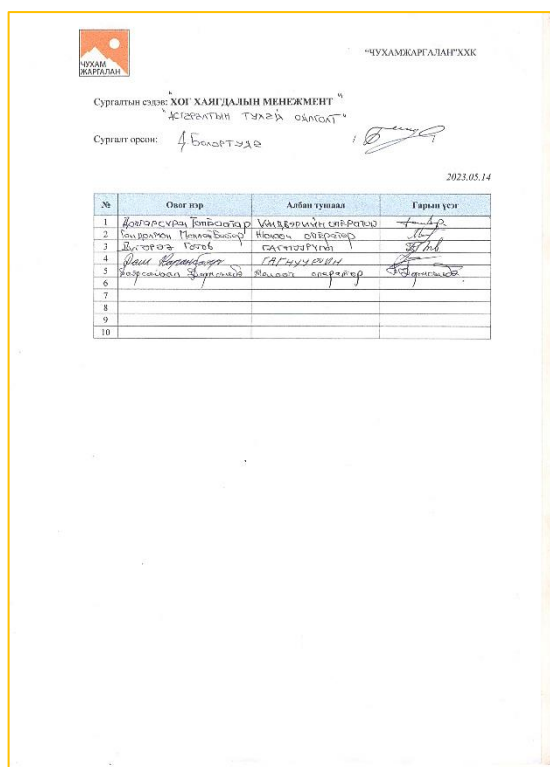
Хөрс хамгаалах бохирдлоос сэргийлэх талаар уурхайн нийт ажилчдад заавар зааварчилгаа өгч ажилласан. Мөн уурхайн 2023 оны сургалт орсон бүртгэлийг доорх харуулав.

АСГАРАЛТ ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Асгаралт гэдэг нь хүний үйл ажиллагааны улмаас ямар нэгэн хортой бөгөөд аюултай бодис материал хөрс болон усанд бохирдож үүсгэх үзэгдлийг хэлнэ.

Асгаралт болгон МЭДЭЭЛЭГДЭХ ёстой!!!

“ЧУХАМЖАРГАЛАН” ХХК

Сургалтын өдөр: ХОГ ХАЙЛАЛЫН МЕНЕЖМЕНТ
“АСГАРАЛТЫН ТУХАЙ АСГАРАЛТ”

Сургалт орсон: 4 Болсонгүй

2023.05.14

№	Овог нэр	Албан тушаал	Гарын үсэг
1	Болорсүхэн Гомбоцогор	УМД/БОРИЛЧЫН СЕРВЕРЧИД	[Signature]
2	Болорсүхэн Пэллэвсүр	МОНСОН СЕРВЕРЧИД	[Signature]
3	Болорсүхэн Түлэг	САХИВЧИГХААН	[Signature]
4	Болорсүхэн Цэвэр	ТЭГ/ТУУХАЙН	[Signature]
5	Болорсүхэн Цэвэр	МОНСОН СЕРВЕРЧИД	[Signature]
6			
7			
8			
9			
10			

АСГАРАЛТЫН ҮЕД АВАХ АРГА ХЭМЖЭЭ

- Нүүрс-устөрөгчийн асгаралт 10 литрээс их хэмжээгээр асгарсан тохиолдолд тухайн ажилтан өөрийн шууд харьяалагдах ахлах ажилтан, эзлгийн мастерт цаг алдалгүй мэдээлэх;
- Асгаралтын талаар мэдээлсэн ажилтан нь асгаралтыг мэдсэн даруйд их хэмжээний талбай хамрахаас урьдчилан сэргийлж шороогоор хязгаарлалт, далан хөмсөг хийж хяналтандаа авах;
- Бохирдсон хөрсийг свармагжуулахдаа уурхайд тусгайлан бэлдсэн талбайд байрлуулан хадгалж, цаашид свармагжуулах, цэвэршүүлэх арга хэмжээ авна

Зураг№6 Асгаралтаас урьдчилан сэргийлэх сургалт

4.2.3 Асгаралттай тэмцэх иж бүрдэл бүхий цэг байгуулах:

Осол эрдэлээс сэргийлэн асгаралын иж бүрдэл байршуулах ажил төлөвлө, төлөвлөгөөний дагуу 2 ширхэгийг захиалж 2 удирдлагын өрөөний гадна гарт ойрт цэгт байршуулсан. Асгаралтын иж бүрдэлд тос шингээх бүтээгдэхүүн болон хамж авах гялгар уут бүхий байрлана.

Хөрс бохирдсон тохиолдолд бетондсон талбайтай цэг дээр байршуулахаар төлөвлөсөн.

4.2.5 Машин, техникийн засвар үйлчилгээ хийхэд зориулсан тусгай бетондсон талбай бэлдэж, түүн дээр засвар үйлчилгээг хийх:

Хөдөлгөөнт тоног төхөөмөржийн засварын үйлчилгээг “Авто засварын төв” дээр ирж үйлчилгээнд орж байна. Дунд оврын болон үйлчилгээний жижиг машинуудын болон автосамосвалуудын тосолгоо үйлчилгээг засвар үйлчилгээний төвд хатуу хучилттай зориулалтын талбайд, бетондсон зориулалтын талбайд хийж байна. Үйлчилгээнээс гарсан хог хаягдлыг хог хаягдлын цэг дээр хуримтлуулж, гэрээт байгууллага руу хүргүүлж ажиллаж байна. Хаягдал тос масло, гидрийн шингэнийг 200 л -ийн багтаамжтай саванд хадгалж, хаягдал тос боловсруулах үйлдвэр “Алтан Оршихуй” ХХК-д ирэх оноос гэрээгээр нийлүүлэхээр зэхэж байна. 2023 оноос үйл ажиллагаа жигдэрч хүчин чадал нэмэгдэн, менежментийн бодлого цар хүрээ шинэчлэгдсэн холбоотойгоор ирэх оноос гэрээ байгуулан дүүрэх үед нь нийлүүлэхээр ажиллаж байна.

Авто засварын төв гадна тал	Дотор тал
	
Хаягдал тос хадгалж байгаа байршил	
	

4.2.6 Хог хаягдлын түр цэгээс шалтгаалан хөрс бохирдох:

Төсөл хэрэгжих хугацаанд төслийн талбайд хатуу хог хаягдлыг тогтмол зайлуулаагүйгээс орчин бохирдох, шингэн хог хаягдлаар хөрс, газар доорх ус бохирдож болзошгүй эрсдэлт хүчин зүйлс бий. Ахуйн гаралтай хатуу хог хаягдлыг 20 м зайд Гурвантэс сумын засаг даргын захирамжийн дагуу тогтоосон цэгт түр хадгалдаг. Хаягдлыг ачааны машинаар тээвэрлэн сумын нэгдсэн хог хаягдлын цэгт нийлүүлж байна. Хог хаягдлын хуульд заасны дагуу хог хаягдлыг хийсэхээс сэргийлж тагтай сав болж ойр орчмын хөрс бохирдол үүсэхээс сэргийлэн хог хаягдлын цэгүүдийг нэмэгдүүлэв.

Тагтай хогны сав шинээр хийсэн байдал	
	
Харуулын байрны хажууд	Орох хаалганы хажууд
	
Зогсоолын хажууд	Удирдлагын байрны хажууд
	

Зураг№8 Хог хаягдлыг ангилсан байдал

4.2.7 Үндсэн болон гэрээт компанийн ажилчдад хог хаягдлын менежментийн сургалт орох:

Компанийн ажилчдад байгаль орчинтой холбоотой суурь мэдлэг олгох, тэдгээрийг чадавхжуулах ажлын хүрээнд тус сургалтыг 5 хүний бүрэлдэхүүнтэй орсон болно. “Чухамжаргалан”ХХК нь үндсэн 5 ажилтантай бөгөөд бусад ажилчиддаа “Бласт”ХХК-аас татан ажиллуулдаг. Хог хаягдлын сургалт орж ангиалан ялгалтын ач холбогдолыг ойлгуулан улмаар дахивар хог хаягдал ялгах ашиг тус үр дүн, мөн асгаралтаас хэрхэн

сэргийлэх, асгаралт болсон үед хэрхэн хамж авах, асгаралтын иж бүрдэлтэй хэрхэн харьцах, хууль бус ан агнуурыг тухай ойлголт, зөрчлийн хууль торгууль гэх мэт сэдвийн хүрээнд ойлголтуудыг өгсөн болно. Сургалт орохоос өмнөх АБҮ хийн, сургалт хийгдсэний дараа АБҮ хийсэн нь тус сургалт нь үр дүнтэй болсон гэж үзэж байна.

Сургалтанд хамрагдсан ажилчдын нэрс

№	Овог	Нэр	Албан тушаал
1	Долгорсүрэн	Ганбаатар	Үйлдвэрийн оператор
2	Ганцолмон	Манлайбаатар	Жолооч оператор
3	Дүгэрээ	Готов	Гагнуурчин
4	Даш	Наранбаяр	Гагнуурчин
5	Баярсайхан	Доржсэмбэ	Жолооч оператор

ХОГ ХАЯГДАЛ, ХОГ ХАЯГДЛЫГ УСТГАХ, ЗАЙЛУУЛАХ

ХОГ ХАЯГДАЛ ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Хүний болон үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааны явцад гарч байгаа хэрэгцээ больсон, хүний хэрэгцээ шаардлага хангаж чадахаргүй зүйлийг хог хаягдал гэнэ.

ХОГ ХАЯГДЛЫН ХОР ХӨНӨӨЛ

Хог хаягдал нь олон төрлийн өвчин үүсгэх ний, химийн хорт болж агуулам байж үзл хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөж, олон төрлийн халдварт өвчин, хорлогууд үүсгэх гол хүчин зүйл болдог.

ЧУХАМ ЖАРГАЛАН

Зураг №11 Үндсэн болон гэрээт компанийн ажилчдад хог хаягдлын

менежментийн сургалт

“ЧУХАМЖАРГАЛАН”ХХК

Сургалтын сэдэв: **“ХОГ ХАЯГДАЛЫН МЕНЕЖМЕНТ”**
“АСГАРАЛТЫН ТУХАЙ ОЙЛГОЛТ”

Сургалт орсон: **Д.Болортуяа**

2023.05.14

№	Овог нэр	Албан тушаал	Гарын үзэг
1	Долгорсүрэн Ганбаатар	Үйлдвэрийн оператор	
2	Ганцолмон Манлайбаатар	Жолооч оператор	
3	Дүгэрээ Готов	Гагнуурчин	
4	Даш Наранбаяр	ГАГНУУРЧИН	
5	Баярсайхан Доржсэмбэ	Жолооч оператор	
6			
7			
8			
9			
10			

4.2.8 Шинээр хөндөгдөх газарт, газар хөндөх зөвшөөрөл авч, заавал шимт хөрсийг

хуулах:

2023 онд SGMV-00009 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий 103.9 га талбайд уурхайн олборлолтын үйл ажиллагааг 2023 оны 10 дугаар сард карьерын тэлэлтэд 1 га 10000м² талбай хөндөгдсөн байна. Шимт хөрс байхгүй чулуурхаг уулын гүвээ хэсэг байсан бөгөөд газар хөндөхөөс өмнө шимт хөрсний акт үйлдэж зургийг хавсарган акт үйлдсэн.

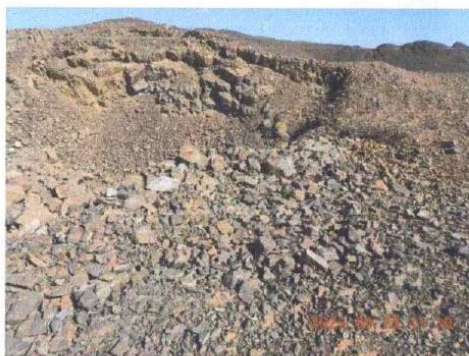

“ЧУХАМЖАРГАЛАН” ХХК

ШИМТ ХӨРСНИЙ АКТ

ХӨРС АКТЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ЗУРАГ

4.2.9 Хөрснөөс дээж авч холбогдох лабораторид шинжлүүлэх, хими, физик шинж чанар, бохирдлыг тодорхойлох:

Амрах хотхон, лицензийн талбай, Шимт хөрснөөс дээж авч “ХАНЛАБ” ХХК-ний итгэмжлэгдсэн лабораторид шинжлүүлсэн.

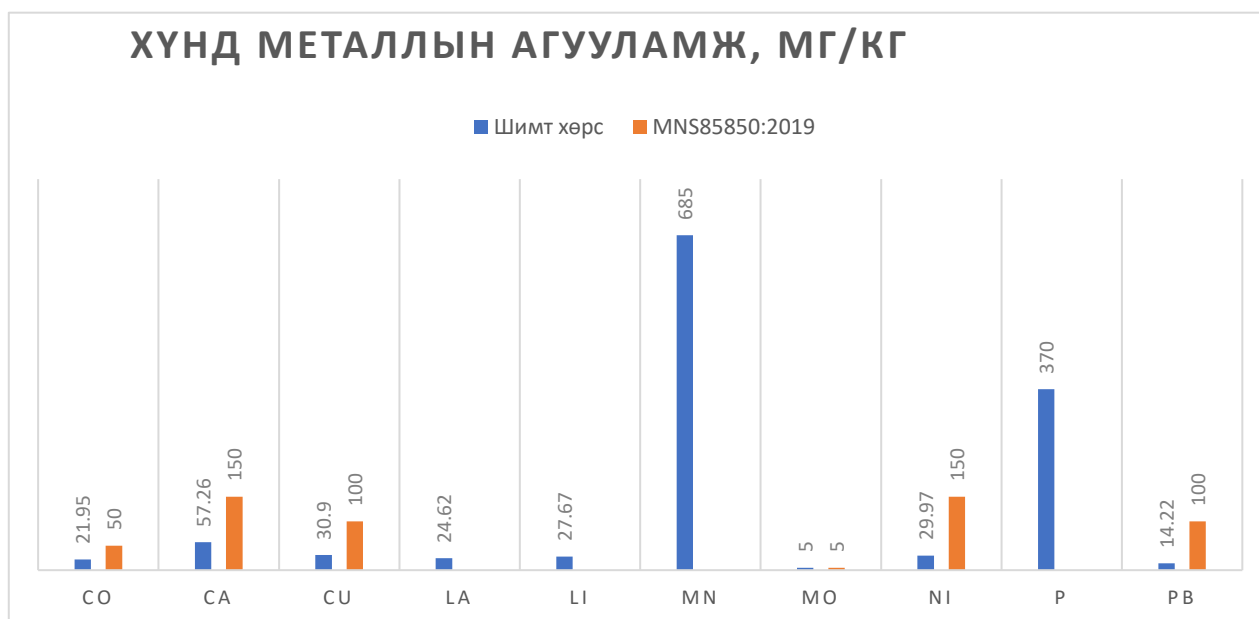
Амрах байрны орчимд

Шимт хөрсний шинжилгээ

Лицензийн талбайн орчимд

№	Дээжний нэр	Na	Ca	Mg	K	Fe	As	Ba	Be	Bi	Cd
1	Талбайн хажуу талд	1.93	4.54	1.33	1.83	3.43	12.56	475.5	1.35	<10	<1.0
2	Шимт хөрс	2.28	5.23	1.17	1.89	3.48	18.24	488.9	1.35	<10	<1.0
3	Амрах байр	2.27	3.69	1.36	1.88	3.33	13.37	485.3	1.42	<10	<1.0

ХАНЛАБ ХХК
Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг, 17-р хороо, Богд Жавзандамба
гудамж 34/6 тоот, Хан Рашиан компанийн байр
Утас: 70109968, 99995316
<http://www.khanlab.mn>

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

ЗАХИАЛГА №: 2023/216

ЗАХИАЛАГЧИЙН НЭР: **ЧУХАМ ЖАРГАЛАН ХХК**

ДЭЭЖИЙН ТӨРӨЛ, ТОО: **Хөрс, 3**

№	ЛАБОРАТОРИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ	ЭЛЕМЕНТ, %					ЭЛЕМЕНТ, мг/кг				
				Na	Ca	Mg	K	Fe _{снийт}	As	Ba*	Be	Bi	Cd
1	L-2563	Талбайн хахуу талд	Хөрс	1.93	4.54	1.33	1.83	3.43	12.56	475.5	1.35	<10.0	<1.0
2	L-2564	Шамт хөрс	Хөрс	2.28	5.23	1.17	1.89	3.48	18.24	488.9	1.35	<10.0	<1.0
3	L-2565	Амрах байр	Хөрс	2.27	3.69	1.36	1.88	3.33	13.37	485.3	1.42	<10.0	<1.0
MNS5850:2019				-	-	-	-	-	20.00	-	-	-	3.00

№	ЛАБОРАТОРИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ	ЭЛЕМЕНТ, мг/кг									
				Co	Cr	Cu	La	Li	Mn	Mo	Ni	P	Pb
1	L-2563	Талбайн хахуу талд	Хөрс	17.50	50.62	28.46	20.15	25.85	531.8	<5.0	27.12	535.0	13.90
2	L-2564	Шамт хөрс	Хөрс	21.95	57.26	30.90	24.62	27.67	685.0	<5.0	29.97	370.9	14.22
3	L-2565	Амрах байр	Хөрс	16.37	48.14	24.92	25.35	23.22	636.9	<5.0	25.84	612.5	12.04
MNS5850:2019				50.00	150.0	100.0	-	-	-	5.0	150.0	-	100.0

№	ЛАБОРАТОРИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ	ЭЛЕМЕНТ, мг/кг							
				Sb	Se	Sr*	Ti	V	Y	Zn	Zr*
1	L-2563	Талбайн хахуу талд	Хөрс	<10.0	<5.0	373.5	3840	91.92	17.91	68.77	96.92
2	L-2564	Шамт хөрс	Хөрс	<10.0	<5.0	387.3	3743	104.5	20.68	72.56	99.28
3	L-2565	Амрах байр	Хөрс	<10.0	<5.0	324.7	3845	87.20	21.16	65.84	99.51
MNS5850:2019				-	10.00	800.0	-	150.0	-	300.0	-

Чанарын менежер:

Д. Пүрэвжаргал

Тайлбар: *Бурин задраггүй. Хагас тоон утга

Шинжилгээнд ирүүлсэн дээжийг 1 сар хүртэл хугацаагаар хадгална.

Сорилтын үр дүн зөвхөн тухайн дээжинд хамаарна. Дээжлэлтийн талварх асуудлыг манай лаборатори харилцахгүй болно.

ХҮЛЭЭН АВСАН ОГНОО: 2023.02.27

ДЭЭЖ БОЛОВСРУУЛАЛТ: **хийгдсэн.**

ШИНЖИЛСЭН ОГНОО: 2023.03.15

ХУУДАСНЫ ТОО: 1

Хамтран ажилласан таньд талархлаа.

Хуудас 1-1

4.3 Усан орчин

4.3.1 Төслийн ус ашиглах дүгнэлт авах, гэрээ байгуулан ажиллах:

2023 онд бүтэц зохион байгуулалтанд өөрчлөлт хийсэнтэй холбогдуулан “Бласт” ХХК -тай хамтран ажиллаж нийт ажилчидаа “Бласт”-ын амрах хотхонд байрлуулж байгаа бөгөөд тухайн жилд үйл ажиллагааг өргөжүүлж шинэ техник, шинэ бутлуур, шинээр ирсэн амралтын байр нь 12 хүний багтаамжтай, боловсон ариун цэврийн өрөөтэй болон боловсон жорлон нэмэлтээр суурилуулж байна. Бид үйл ажиллагаандаа ирэх жилээс цооног өрөмдлөгийн зөвшөөрөл авч худаг гаргахаар төлөвлөж байна.

Боловсон ариун цэврийн өрөө

Шинээр ирсэн ариун цэврийн байгууламжтай холбоотой 10 тонны бохирын ёмкос суурьлуулж, шугам сүлжээний ажил хийгдэж байна. Энэхүү байгууламж нь 1 тонны цэвэр усны нөөцийн савтай.

“Бласт” ХХК-ний усны зөвшөөрөл

ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ
БАЙГАЛЬ ОРЧИН, АЯЛАЛ
ЖУУЛЧЛАЛЫН ГАЗАР
 Нутгийн удирдлагын ордон 101 тоот, 3 дугаар баг,
 Даланзадгад сум, Өмнөговь аймаг, 46083
 Утас: (976) 7053 2148,
 Цахим шуудан: ombaajg@gmail.com

2023-05-08 № 23/010
 тэнэй -ны № -т

□ "БЛАСТ" ХХК-Д □

Танай байгууллагын 2023 оны 02/252 тоот албан хүсэлт, холбогдох материалыг судалж үзээд Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутагт байрлах Тэсрэх бодисын үйлдвэр, тэсрэх материалын агуулахын Нарийн сухайт салбар төслийн ус ашиглуулах дүгнэлтийг гарган хавсралтаар хүргүүлж байна.

Хувийг Гурвантэс сумын Засаг даргад

ДАРГА Х.ОТГОНМОНХ

460830103

БАТЛАВ
 ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ГУРВАНТЭС СУМЫН ЗАСАГ ДАРГА
 Г. ГАНГАМАА
 2023 оны 05 дугаар сарын 15

БАТЛАВ
 "БЛАСТ" ХХК-ИЙ САЛБАРЫН ДАРГА
 Г. ГАНТУЛГА
 2023 оны 05 дугаар сарын 16

УС АШИГЛАХ ГЭРЭЭ
 Дугаар 23/01 Урт

Наг. Ерөнхий нөхцөл

Энэхүү Ус ашиглах гэрээ /цаашид "Гэрээ" гэх/-г Усны тухай хуулийн 28.6 28.1-д заасны дагуу Өмнөговь аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газраас гаргасан 2023 оны 5 дугаар сарын 8-ны өдрийн 23/010 дугаартай ус ашиглуулах дүгнэлт, Гурвантэс сумын Засаг даргын олгосон 2023 оны 05 сарын 16-ний өдрийн А/149 тоот ус ашиглах зөвшөөрлийг үндэслэн.

Нэг талаас Ус ашиглуулагч / цаашид "Ус ашиглуулагч" гэх /-ийг төлөөлж Гурвантэс сумын ЗДТГ-ын Уул уурхай-Ус хариуцсан Байгаль хамгаалагч Амартүвшин овогтой Бүхийн.

Нөгөө талаас Ус ашиглагч /цаашид "Ус ашиглагч" гэх /-ийг төлөөлж Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг, 1-р хороо, Финиксийн өргөн чөлөө -13, Ланд марк оффис 3 давхар, утас:325995, "Бласт" ХХК /УБД 9011125047, РД: 2688336/ Байгаль орчны мэрэглэлч Д. Богорлуяа нар нь ус ашиглах талаар тохиролцон энэхүү гэрээг 1 жилийн хугацаатайгаар байгуулав.

Хобр. Гэрээний гол нөхцөл

2.1 Ус ашиглах зориулалт:
 -Унд ахуй, үйлдвэр, ногоон байгууламжийн усалгаа зориулалтаар ашиглана.

2.2 Ашиглах усны хэмжээ: м³ / жил,
 2.2.1 Унд ахуй: 2 1 0 2 , 4 м³/жил
 2.2.2 Үйлдвэрт 5438,5 м³/жил
 2.2.3 Ногоон байгууламжийн усалгаа 1414 м³/жил
 2.2.4 Нийт ашиглах усны хэмжээ: 8964,9 м³/жил

2.3 Усны чанар найрлага: Унд ахуйн уснаас дээж авч, улирал тутам шинжилгээ хийлгэн хариу болон дүгнэлтийг БОАЖГазарт хүргүүлэх
 2.4 Усны эх үүсвэрийн:

Худаг	Байршил	Гүн	Ундрага	Тоолуур	Гаргасан он
-------	---------	-----	---------	---------	-------------

4.4 Ургамал , амьтан

4.4.1 Тоос босож буй зам талбайд усалгааг тогтмол хийх:

Уурхайн сул хөрс, шороо салхинд хийсэх, тоосны тархалтыг хязгаарлах зорилгоор үйл ажиллагаа явагдаж байгаа уурхай болон дотоод зам талбайн усалгааг шаардлагтай үед хийж гүйцэтгэн ажиллаж байна. 2023 оны 01 дугаар сараас эхлэн уурхайн дайрга тээвэр, борлуулалт ажиллаж эхэлсэн байна. Зам талбайн тоосжилт дарах зорилгоор ус шүүгчээс гарсан эрдэсжилт өндөртэй усыг эргүүлэн ашигласан байна.

Зураг №16 Тоос босож буй зам талбайд усалгааг тогтмол хийх

4.4.1 Ургамлын хяналтын цэгүүдэд ажиглалт хийх: Гурвантэс сумын нутаг нь Ургамал газар зүйн мужлалын хувьд Тост, Нэмэгт, Алтан уулс Говь Алтайн цөлөрхөг хээрийн, тэдгээр уулсын өвөр нь Алашаа говийн цөлийн, нутгийн баруун хэсэг Алтайн өвөр говийн цөлийн тойрогт багтдаг. Уг сумын нутаг ургамалжлын хувьд Зөөлөнгийн нуруунд Баглуур-Монгол өвст, Бударгана-монгол өвст, Холимог сөөгт, Сэврэй ууланд Ерхөг-хялгана-тэсэгт, Сэврэйн талар тэсэгт, Шар тал, Галааны талаар Баглуур-таанат, Бударгана-баглуурт, Баглуурхойргот, Баглуур-шар модот, Хонгорын элсэнд султ, Баруун Сайханд Монгол өвс шавагт бүлгэмдэлтэй. Ургамал судлаач доктор (Ph.D) П.Ариунсүрэн 2016 онд Гурвантэс сумын нутаг дэвсгэрт явуулсан судалгааны ажлынхаа үр дүнд 37 овог, 124 төрөл, 210 зүйл бүртгэсэн бөгөөд Хонин арц, Шивлээхэй зээргэнэ, Хойрго харгана, Говийн тост, хулан хойрго, Монгол буурцгана, Потанины хотир, Тоорой зэрэг нэн ховор ургамал тааралдаж байсан болно. Уг үйлдвэрийн талбай нь Говь Алтайн нурууны Тостын нурууны өвөрт байрлах бөгөөд хашаан дотор говийн цөлийн Баглуур-бударганат, Баглуур-бударганат-монгол өвст, Улаан бударгана-бударганат бүлгэмдэл үүсгэж байсан бол хашааны гаднах нөлөөллийн талбайд Бударгана-баглуурт + баглуур-бударганат + жалга судагаараа холимог сөөгт, Бударгана-баглуур-монгол өвст, Улаан бударгана-бударганат + жалга судагаараа холимог сөөгт, Бударганат-монгол өвст, жалга судагаараа холимог сөөгт Бударганатмонгол өвст, жалга судагаараа холимог сөөгт бүлгэмдэлтэй байна. Уг нөлөөллийн талбайн га-ийн ургац нь 1.38-2.3 цн, ургамлан нөмрөгийн тусгаг бүрхэц 8.0-23.2%, түүнээс талхлагдлын заагуур нэг наст ургамал 0.4-0.8% байна, газрын гадарга дээрх нийт бүрхэцийн 44.8-60.8% хад чулуу, 31.2-41.4% халцгай газар эзэлж байна. Дээрх бүлгэмдлүүд ургамлын бүтэц бүрэлдэхүүний баялагын хувьд 50 м² талбайд 6-22 зүйлтэй, 1 м² талбайдаа 2-5 зүйл тохиолдож байна, дээрх бүлгэмдэлд баглуур, борбударгана, улаанбударгана, монгол өвс зонхилж, жалга судгаараа хотир, бүйлс, хойрго, харгана, эмгэн шилбэ зэрэг сөөг холимог ургасан байв

Зураг№17 Ургамлын хяналтын цэг1

Зураг№17 Ургамлын хяналтын цэг2

Зураг№17 Ургамлын хяналтын цэг3

4.4.2 Хөрс хуулалтын өмнө нэн ховор, ховор ургамлын ажиглалт хийх, газар хөндөх зөвшөөрлийн хуудсыг бөглөх:

2023 онд уурхайн ажилтаар 1 газар хөндөгдсөн бөгөөд хөрс хуулалтын үед тухайн газар нутгийг ажиглалт хийн нэн ховор ургасал байгаа болон хөндөхөөс өмнөх ажиллалтыг хийсэн. Тус газар ургамал ургаагүй, уулын гүвээ хэсэг, чулуурхаг газар байсан болно.

ЧУХАМ ЖАРГАЛАН **ГАЗАР ХӨНДӨХ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ХУУДАС**

Хүсэлт гаргасан өгнөө: 2023.09.23 №: 01/23

Хүсэлт гаргасан хэлтэс/Гэрээт компани: Чухамжаргалан Утас: 7106300

Хүсэлт гаргасан ажилтны нэр: В. Бугар Албан тушаал: ИТ

Хэлтэс нэгж: Т.Б.С.Б.Д. Уурхайн ажилт Засварын шол

Газар шорооны ажлын байршил: Уурхайн ажилт Засварын шол

Хуучин үйлдвэр Шинэ үйлдвэр Амрах хотхон Бусад (бичнэ үү)

Байрлалын талаарх нэмэлт тайлбар: Чухамжаргалан уурхайн ажилт

Газар хөндөх шалтгаан: Барилгын ажил Хөрс хуулах Шинэ зам тавих

Өнгөн хөрс хуулах Мод, ургамал тариалах Хог/бохирын нүх уух

Хаалт, хашаа барих Бусад (бичнэ үү)

Ажлын танилцуулга өгсөн эсэх? Ажлын төлөвлөгөө Байршлын зураг

Бүдүүн зураглал Гэрэл зураг Бусад (бичнэ үү)

Газар доорх болон дээрх байгууламжийг зурагт тэмдэглэх хавсаргасан эсэх? Тийм Үгүй

Ажлын тодорхойлолт (Уг ажлыг гүйцэтгэх арга, төлөвлөгөө, аюулгүй байдлыг хангах арга хэмжээг тодорхой тусгана)
Миний хөрс байгууны тус газраар уурхайн ажилт хийгээд хөндөх ажиллагааг зүйлгүй.

Ажил дуусахад нөхөн сэргээлтийг хэрхэн хийх тухай мэдээлэл:
Нөхөн сэргээлт хийх товч төлөвлөгөө:

Өртөх талбайн хэмжээ (м²) 10.000 Хөрс хуулалтын хэмжээ (м³) 57880 м³

Үүнээс: Шимт хөрс (м³) 17367.6 м³ Хаягдал хөрс (м³) 17367.6 м³

Ажил гүйцэтгэх хугацаа: Эхлэх цаг: 2023.10.21 Огноо: 07.00
Дуусах цаг: 2023.10.21 Огноо: 12.00

Хяналт тавих нөхцөл: Миний хөрс байгууны уурхайн ажилт тус газраар шүүд үйлдвэр

Газар дээр нь хяналт тавих ажилтнууд:

Чухамжаргалан-ийн төлөөлөл: Гэрээтний төлөөлөл:

Овог нэр: В. Бугар Овог нэр: В. Бугар

Овог нэр: Г. Талтүгээ Овог нэр:

Баталгаажуулалт:

Овог нэр: В. Бугар Албан тушаал: ИТ

Энэхүү ажлыг гүйцэтгэхэд шүүд болон шүүд бусар оролцох бүх ажилтан өөрсдийн ажил үүрэг, дээр тодорхойлсон ёсоор аюул эрсдэлгүй аргаар, цаг хугацаанд нь, чанартай хийж гүйцэтгэхэд шаардлагатай бүх нөхцөлөөр хангаж ажиллах үүрэг хариуцлага хүлээсэн гэдгээ мөний бие ойлгож хүлээн зөвшөөрч байна.

Гарын үсэг: В. Бугар Огноо: 2023.10.23

Компанийн албан хэрэгцээнд зориулав Хуудас 1/3

ЧУХАМ ЖАРГАЛАН **ГАЗАР ХӨНДӨХ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ХУУДАС**

Хариуцлагатай ажилтны зөвшөөрөл (Гарын үсэг зурж зөвшөөрөл өгсөнөө баталгаажуулна):

Сантехникийн инженер: Байгууны	Огноо: 2023.10.21
Цахилгааны инженер: Байгууны	Огноо: 2023.10.21
Сүлжээний инженер: Байгууны	Огноо: 2023.10.21
ХАБ-ын ажилтан: В. Бугар	Огноо: 2023.10.21
Хариуцсан хэлтсийн удирдлага: Т.Б.С.Б.Д.	Огноо: 2023.10.21
Байгаль орчны мэргэжилтэн: В. Бугар	Огноо: 2023.10.21

Ажил эхлэхээс 24 цагийн өмнө бүх гарын үсэг зурагдсан байна.

Байгаль орчны хэлтэс бөглөнө:

Байгаль орчны асуудал:

Тусгай зөвшөөрлийн талбайн хэмжээ, хүрээнд байгаа эсэх? Тийм Үгүй

Төрийн байгууллагаас зөвшөөрөл авах шаардлагатай эсэх? Тийм Үгүй

Унд, ахуйн болон бусад усны эх үүсвэрт ойр байгаа эсэх? Тийм Үгүй

Ховордсон амьтан ургамал өртөх эсэх? Тийм Үгүй

Бохирдол хязгаарлах арга хэмжээ авагдах шаардлагатай эсэх? Тийм Үгүй

Тоосны эх үүсвэрийг багасгах шаардлагатай эсэх? Тийм Үгүй

Ажлын явцад байгаль орчны нөлөөллийг хянах талаар тэмдэглэл:
Найрууны Ногоо урвалт байгууны

Байгаль орчны нөхцөл байдлын талаар тэмдэглэл:
Талбайн амьтан хийхэд үнэ амьтан амьтанг хийхгүй. Байгууны ажилт хариуцаж байна. Байгууны ажилт хариуцаж байна.

Ажилт дуусааны дараа нөхөн сэргээлтийг бүрэн хийсэн тухай тэмдэглэл:
Уурхайн ажилт тус газраар шүүд үйлдвэр.

Газар шорооны ажлын байршлын схем зураг:

ИЖ-23-01

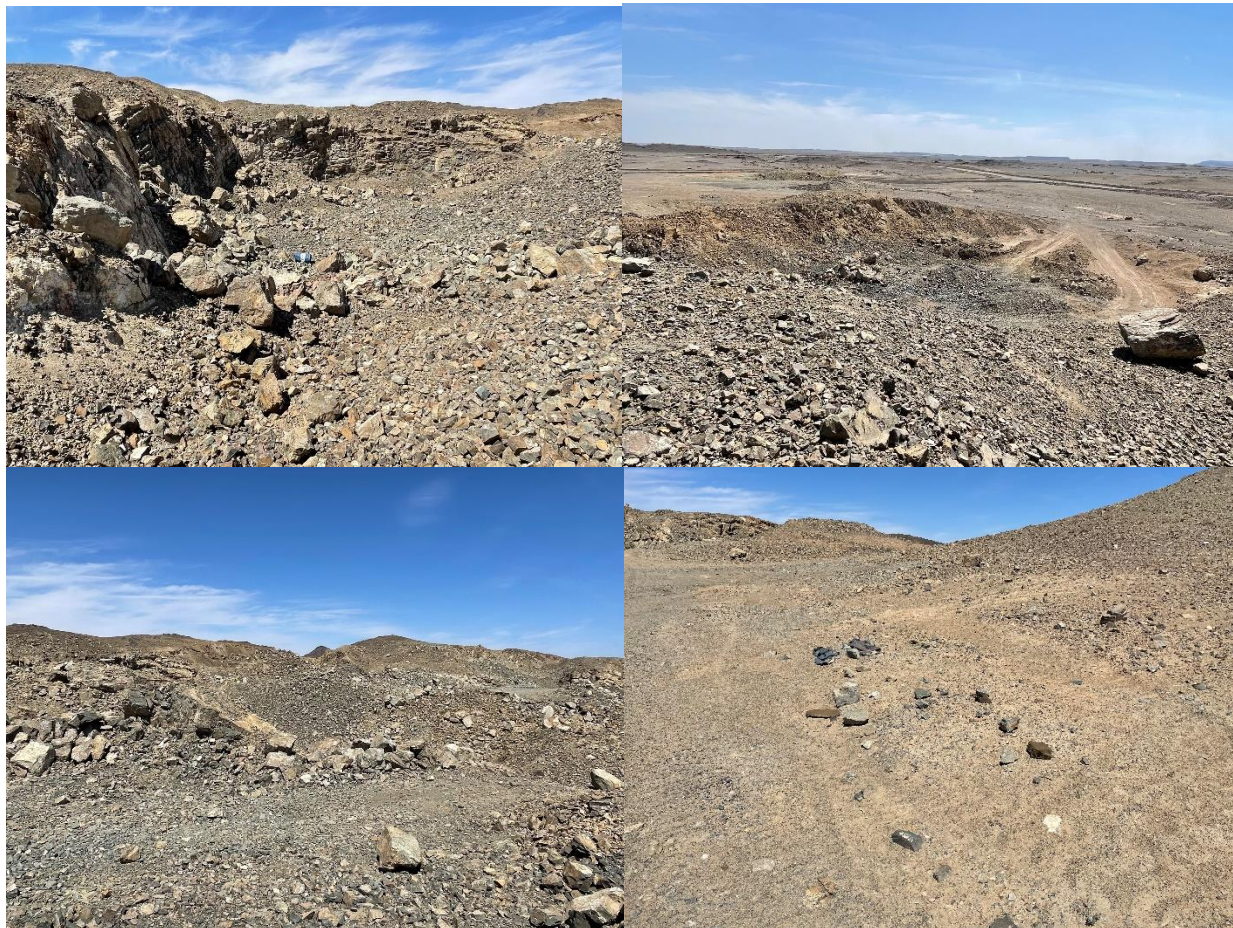
Компанийн албан хэрэгцээнд зориулав Хуудас 2/3

Зураг №18 газар хөндөх акт

4.4.3 Газар хөндөхөөс өмнө амьдрах орчны ажиглалт хийх арга хэмжээ авах:

Амьдар орчны ажиглалт, ургамлын бүрхэвчийн ажиглалт болон шимтийн хөрсний ажиглалтыг хөрс хуулалт буюу газар хөндөхөөс өмнө тухайн талбайн нөхцөл байдалдтай танилцаж ажиглалт хийлээ. Тус газар мөлхөгч амьтан үзэгдээгүй, уулын хайрга чулуу хад асга ихтэй, ургамалжилт байхгүй байна.

Зураг№19 Газар хөндөхөөс өмнө амьдрах орчны ажиглалт

4.4.4 Төслийн нийт ажилчдаас амьтан харагдах байдлыг мэдээлэл авах, зэрлэг амьтны мониторинг судалгаа хийх:

Амьтны мониторинг

Амьтны мониторингыг “Бласт”ХХК, “МАК”ХХК-тай хамтран гүйцэтгэлээ. Төслийн ойр орчимд ан амьтан ховор, хар сүүлт баруун талд буюу хөв булгийн ойр орчимд харагддаг. Нэг үнэг ойрхон байрладаг. Мөлхөгч ховор. Судалгаагаар нийт 136 км замыг туулсан. Судалгаа гүйцэтгэсэн талбайд 1 зүйл туруутан, 1 зүйл махчин шувуу, 2 зүйл жигүүртэн, 1 зүйлийн мэрэгч амьтан бүртгэгдсэн болно. Үүнд хар сүүлт зээр - 8, бозлог зурам -4, чогчого шувуу – 1, сохор элээ 40 -50 нийт 6 зүйл 63 бодгаль бүртгэгдэв. (Хавсралт 1.)

2023 онд “Бласт” ХХК-ий нөлөөллийн бүс болон орчны бүсэд амьтны мониторинг ажлыг гүйцэтгэж эхэлсэн. Энэ жилийн туруутан амьтадын судалгааны ажлыг “Хөөвөр” булгийн ойр орчимд идэш элбэг байсан ба амьтад олноор оршин эко систем бүрдсэн газар болно. Булгийн эхийг хашиж хамгаалсанаар өвс ихээр ургаж , булаг ширгэсэн байдалтай байсан.

Цаашид ойр орчмын амьтдыг услах хөв байгуулах хэрэгтэй гэж үзэж байна. Мөн энэ жилийн хур тунадасний хэмжээ бага ургамлын гарц муу байсан учир тухайн талбайгаар тархах амьтны тоо толгой эрс буурсан байна.

Зураг 6. Суврагатай хайрхан болон ойр орчимд цэгэн ажиглалтын арга

Зураг 7. Хар сүүлт зээр - /Gazella subgutturosa guldenstead/

Зураг 8. Бозлог зурам (Spermophilus pallidicauda)

7. *Spermophilus erythrogeus* Brandt, 1841

Түгэмэл нэр: Бозлог зурам, халтар зурам (Монгол), red-cheeked ground squirrel (Англи).

Монгол дахь салбар зүйл: *S. e. pallidicauda*, *S. e. brevicauda*

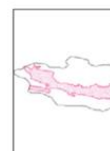
Ижил нэр: *S. brevicauda*, *S. pallidicauda*, *S. selevini* (Wilson, Reeder (1993) нарын бүтээлээс дэлгэрэнгүй үзнэ үү).

Олон улсын үнэлгээ: Анхааралд өртөхөөргүй

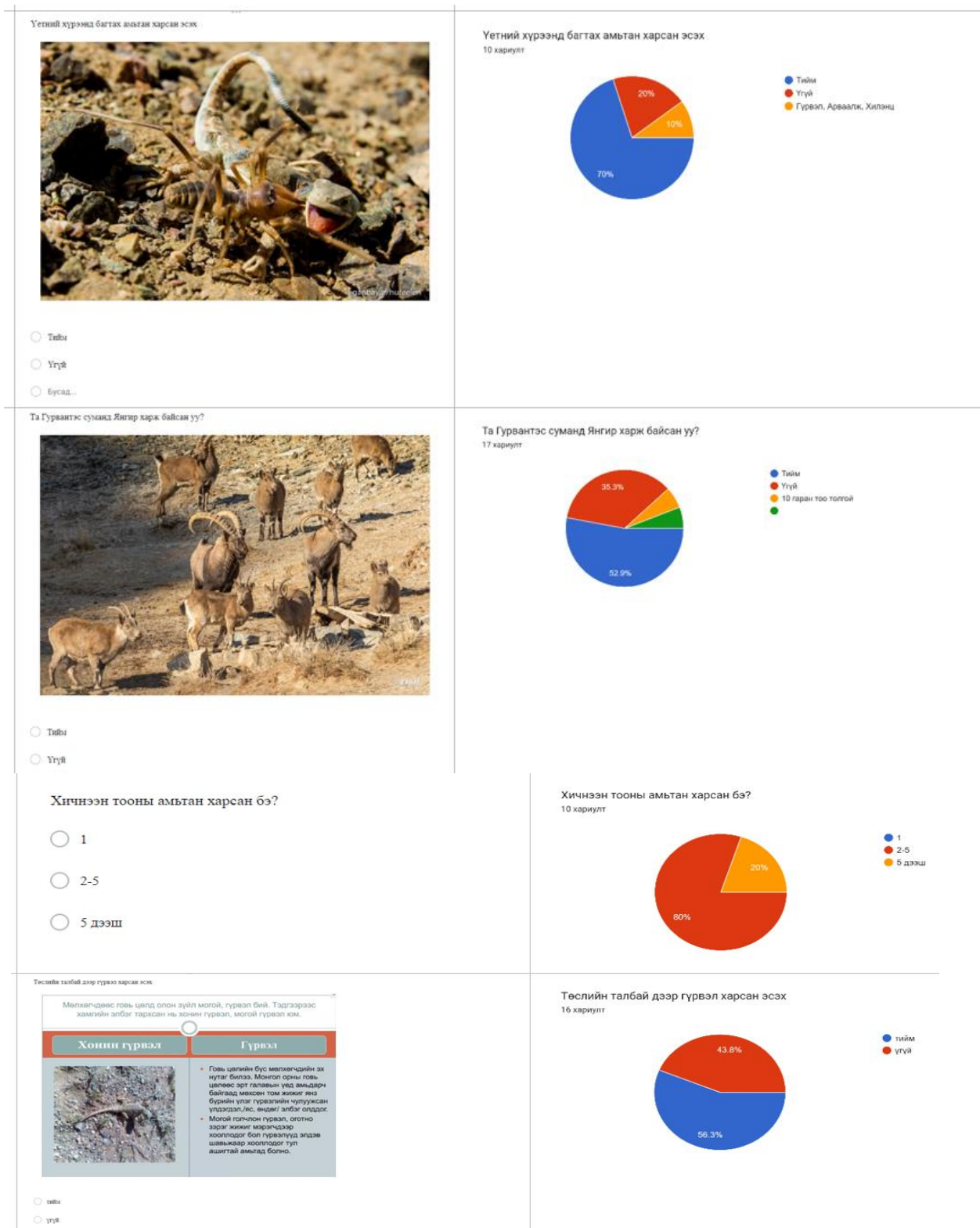
Бүс нутгийн үнэлгээ: Анхааралд өртөхөөргүй

Үнэлгээний үндэслэл: Тархац нутаг уудам, тоо толгой элбэг зүйл. Популяцийн тоо хэмжээ буураагүй гэж үнэлэгдсэн.

Хамгаалсан байдал: Бозлог зурамны тархац нутгийн 5 орчим хувь нь улсын тусгай хамгаалалтай газарт хамрагддаг.

Зураг 9. Адууч чогчиго

Зураг№20 Төслийн нийт ажилчдаас амьтан харагдах байдлыг мэдээлэл авах, зэрлэг амьтны мониторинг судалгаа

Үр дүн

Төслийн ойр орчимд зэрлэг амьтан элбэг бөгөөд нийт ажилчдын дийлэнх нь хувь ховордсон ан амьтан харсан ба үүнд хар сүүлтийг харсахн байна. Мөн амрах хотхон болон үйлдвэрийн хогоон байгууламжийн ойр орчинд хилэнц, арваалж, гүрвэл ихээхэн харагддаг. Үйлдвэрийн ногоон байгууламжинд цөөрөм байдаг ба усалгаа байнга хийдэг тул жигүүртэн шувууд, мөлхөгч шавьж амьтад амьдрахад таатай нөхцөл бүрдүүлж өгсөн байна. Төслийн ойр орчимд ан амьтан ихээр үзэгдэж байгаа нь нөлөөлөл бага үзүүлж байгааг харж болохоор байна.

4.4.5 Зэрлэг амьтны хууль бус үйлдлийн эсрэг ажилчдад сургалт, сурталчилгааны ажил зохион байгуулах:

Зэрлэг ан амьтныг хууль бусаар ангах, зөрчлийн тухай хууль, зэрлэг ан амьтны тухай мэдлэг олгох сургалтыг ажилчдад таниулан сургалт сурталчилгаа хийн ажилласан.

Ажилчдад сургалт орж байгаа байдал

Сурталчилгааны боршур

Нийт ажилчдын цахим групп дээр видео хичээл байршуулсан байдал

"БЛАСТ" ХХК

ХАБЭАХ-ын хэлтэс

Сургалт ХЭЛТЭС, НЭГЖ

Хавсралт 1

"Хууль бус ан агнуур" амьтан хамгаалах хуулийн сургалт

Д/д	Овог, нэр	Албан тушаал	Огноо	Гарын үсэг
1	М. Хаммаг	Молооч о/р	2023.01.13	М.Хаммаг
2	Л. Ганбат	Молооч оператор	2023.01.13	Л.Ганбат
3	Р. Хаммаг	Молооч ТОО	2023.01.13	Р.Хаммаг
4	У. Сандан Очир	Тосон оаз	2023.01.13	У.Сандан Очир
5	С. Алтан хвэл	МХТ. Тэс	2023.01.13	С.Алтан хвэл
6	Б. Буянтсүх	Лабортант	2023.01.13	Б.Буянтсүх
7	М. Балбарсүх	Ж.Т. ТЭС	2023.01.13	М.Балбарсүх
8	Б. Балбарсүх	Ж.Т. ТЭС	2023.01.13	Б.Балбарсүх
9	С. Дорнод-Очи	М/ТЭС	2023.01.13	С.Дорнод-Очи
10	Т. Торсайхан	Молооч о/р	2023.01.13	Т.Торсайхан
11	Т. Балбарсүх	Ж.Т. ТЭС	2023.01.13	Т.Балбарсүх
12	У. Балбарсүх	Ж.Т. ТЭС	2023.01.13	У.Балбарсүх
13	М. Балбарсүх	Ж.Т. ТЭС	2023.01.13	М.Балбарсүх
14	Б. Чувпирсүх	Усан Фай байр	2023.01.13	Б.Чувпирсүх
15	М. Ганмаг	Мини театрийн	2023.01.13	М.Ганмаг
16	Т. Канджав	Автоматик инженер	2023.01.13	Т.Канджав
17	Б. Монголсүх	Мон/ТЭС	2023.01.13	Б.Монголсүх
18	Б. Сүрэнхүү	Молооч оператор	2023.01.13	Б.Сүрэнхүү
19	О. Энхболор	Молооч оператор	2023.01.13	О.Энхболор
20	Н. Монголсүх	Мон/ТЭС	2023.01.13	Н.Монголсүх
21	М. Эрцэнсүх	Мини театрийн инженер	2023.01.13	М.Эрцэнсүх
22	Д. Сүхбат	Логрузчик	2023.01.13	Д.Сүхбат
23	А. Монголсүх	Мон/ТЭС	2023.01.13	А.Монголсүх
24	М. Батзориг	Машинист	2023.01.13	М.Батзориг
25	С. Балбарсүх	Лабортант	2023.01.13	С.Балбарсүх
26	О. Агваа	Т/Мастер	2023.01.13	О.Агваа

4.5 Газрын гадарга ба хэвлийд нөлөөлж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ

4.5.1 Аливаа газар шорооны үйл ажиллагаа явуулах, газар хөндөх ажил хийгдэх үед үржил шимт хөрсийг хуулж шимт хөрсний овоолгыг стандартын дагуу овоолох:

Үржил шимт хөрсийг хуулахдаа 0,2 метрээс ихгүй зузаантайгаар сийрэгжүүлэлтийн ажлыг хийлгүйгээр акскаватораар ухаж уурхайн хүрээнээс 15-20 метрийн зайнд байршуулна гэж заасны дагуу уурхайн хүрээнээс хол байршуулсан байна. Энэ жил талбайн хөндөлт хийгдээгүй тул шинээр шимт хөрс нэмэгдээгүй болно.

4.5.2 Үүсгэсэн шимт хөрсний овоолгуудаас дээж авч хөрсний агрохимийн чанарын шинжилгээ хийлгэж нөхөн сэргээлтийн стандартын шаардлага хангаж байгаа эсэхийг үнэлэх:

Шимт хөрсний дээжийг итгэмжлэгдсэн лабораторт өгч дээжийг шинжлүүлэхэд стандарт нормыг хангаж байна.

Хүнд металлын агууламж, мг/кг

№	Дээжний нэр	Co	Ca	Cu	La	Li	Mn	Mo	Ni	P	Pb
1	Шимт хөрс	21.95	57.26	30.9	24.62	27.67	685	5	29.97	370	14.22
	MNS85850:2019	50	150	100				5	150		100

Хүнд металлын агууламж, мг/кг

№	Дээжний нэр	Sb	Se	Sr	Ti	V	Y	Zn	Zr
1	Шимт хөрс	10	5	387.3	3743	104.5	20.68	72.56	99.28
	MNS85850:2019		10	800		150		300	

Агрохимийн шинжилгээ

№	Дээжний нэр	Na	Ca	Mg	K	Fe	As	Ba	Be	Cd
1	Шимт хөрс	2.28	5.23	1.17	1.89	3.48	18.24	488.9	1.35	1
	MNS85850:2019		≤10.0	800		150	20			3

ХАНЛАБ ХХК
Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг, 17-р хороо, Богд Жавзандамба
гудамж 34/6 тоот, Хан Рашаан компанийн байр
Утас: 70109968, 99995316
<http://www.khanlab.mn>

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

ВАХИАЛГА №: 2023/216

ЗАХИАЛАГЧИЙН НЭР: ЧУХАМ ЖАРГАЛАН ХХК

ДЭЭЖИЙН ТӨРӨЛ, ТОО: Хөрс, 3

№	ЛАБОРАТОРИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ	ЭЛЕМЕНТ, %					ЭЛЕМЕНТ, мг/кг				
				Na	Ca	Mg	K	Fe _{снийт}	As	Ba*	Be	Bi	Cd
1	Л-2563	Талбайн хахуу талд	Хөрс	1.93	4.54	1.33	1.83	3.43	12.56	475.5	1.35	<10.0	<1.0
2	Л-2564	Шинг хөрс	Хөрс	2.28	5.23	1.17	1.89	3.48	18.24	488.9	1.35	<10.0	<1.0
3	Л-2565	Амрах байр	Хөрс	2.27	3.69	1.36	1.88	3.33	13.37	485.3	1.42	<10.0	<1.0
MNS85850:2019				-	-	-	-	-	20.00	-	-	-	3.00
№	ЛАБОРАТОРИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ	ЭЛЕМЕНТ, мг/кг									
				Co	Cr	Cu	La	Li	Mn	Mo	Ni	P	Pb
1	Л-2563	Талбайн хахуу талд	Хөрс	17.50	50.62	28.46	20.15	25.85	531.8	<5.0	27.12	535.0	13.90
2	Л-2564	Шинг хөрс	Хөрс	21.95	57.26	30.90	24.62	27.67	685.0	<5.0	29.97	370.9	14.22
3	Л-2565	Амрах байр	Хөрс	16.37	48.14	24.92	25.35	23.22	636.9	<5.0	25.84	612.5	12.04
MNS85850:2019				50.00	150.0	100.0	-	-	-	5.0	150.0	-	100.0
№	ЛАБОРАТОРИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ	ЭЛЕМЕНТ, мг/кг									
				Sb	Se	Sr*	Ti	V	Y	Zn	Zr*		
1	Л-2563	Талбайн хахуу талд	Хөрс	<10.0	<5.0	373.5	3840	91.92	17.91	68.77	96.92		
2	Л-2564	Шинг хөрс	Хөрс	<10.0	<5.0	387.3	3743	104.5	20.68	72.56	99.28		
3	Л-2565	Амрах байр	Хөрс	<10.0	<5.0	324.7	3845	87.20	21.16	65.84	99.51		
MNS85850:2019				-	10.00	800.0	-	150.0	-	300.0	-		

Чанарын менежер: Д. Пүрэвжаргал

Тайлбар: *-Бүрэн задрахгүй, /Хагас тоон утга/

Шинжлэгэнд оруулсан дээжийг 1 сар хүртэл хугацаагаар хадгална.

Сорилтын үр дүн зөвхөн тухайн дээжинд хамаарна. Дээжлэлтийн талаарх асуудлыг манай лаборатори хариуцахгүй болно.

БҮЛЭГ 5.2 НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Гурвантэс сумын сумын байгаль орчноос газраас олгосон сумаас 3 км газар “Бласт” ХХК-тай хамтран 1 га газар хашаалж, нийт 103 модыг 2 өдөр нийт 6 техникийн тусламжтай тээвэрлэн тарисан.

Хүрэнтолгойн уурхайгаас жигд 56, Агч 4, Сухай 51 ширхэг ба 3,635,000 төгрөгийн үнэ бүхий модыг сумын төвд тарилаа.

Нийт замын урт: 68 км

Нийт оролцсон хүн тоо – 20 хүн

Нийт оролцсон техник – 6 ширхэг

Нийт ажилласан цаг: 8 цаг*20= 160 Хүн/цаг (09:00 – 20:00)

05 сарын 01	66 ширхэг мод Гурвантэс сум руу зөөвөрлөж тарьсан. /- Жигд – 56, Сухай- 4, - Агч -4/	64	16 хүн / -3 ита, -13 тэсэлгээчин/	1 мега, 1ш – усны машин, 2 ш -long-76	“Хүрэн толгой”-н эх ургамлын талбайгаас Гурвантэс сум руу тээвэрлэлт хийсэн.
05 сарын 04	47 ширхэг сухай Гурвантэс сум руу зөөвөрлөж тарьсан.	39	8 хүн -3 ита -5 тэсэлгээчин	1 - мега 1 - LC79 1ш – усны машин	“Хүрэн толгой”-н эх ургамлын талбайгаас Амрах хотхон руу удаагын тээвэрлэлт хийсэн.

БҮЛЭГ 5.3 . БИОЛОГИЙН ОЛОН ЯНЗ БАЙДЛЫГ ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Дүйцүүлэн хамгаалах ажил Баруунсухантын баянбүрд хэсэг газар заасгдсан бөгөөд эхний жилд булгийн эхийг хашиж, мод үржүүлгийн газар бэлдэх ажил байсан. Бид 2023 онд булгийн эхийг хашиж, 1 га газрийг “мод үржүүлгийн газар”-ын зорилготой хашиж шуудуу ухаж мод тарихад бэлдсэн. Мод үржүүлгийн газар байгуулахаар зорилготой тул гадна зах шуудуунд эхний ээлжинд 500 ширхэг хайлаас болон сухай тариж салхины нөмрөөс хамгаалах зурвас хийхээр төлөвлөсөн. Ирэх онд талбайн голын шуудуунд чацаргана болон жимсний суулгац тарихээр төлөвлөж ажиллаж байна. Энэхүү ажлыг иргэн Б.Бат-Очиртой хамтран ажиллаж байгаа бөгөөд “Сухантын Шугуй” ТББ-ын мод үржүүлгийн газраас суулгацыг авч тарисан.

1. Булгийн эхийг хашиж хамгаалах

Баруунсухантын булгийн эхийг хашсан байдал

Баруунсухантад 1 га газар хашаалж мод тарих ажил тусгасан төлөвлөгөөний дагуу энэ жил тус ажлын гүйцэтгэсэн. Нийт 500 ширхэг мод тариж, тус талбайг хашаалсан. Ирэх жилээс талбайн голд нь жимсний мод тарихаар төлөвлөж байна.

Хашааг будаж, барисан байдал

Модыг суулгасан байдал

БҮЛЭГ 5.4. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Төслийн лецинзийн талбай 103.9 га бөгөөд үүнд 9.8 га талбайг эдэлбэр байдлаар ашиглана. Эдэлбэр газрын тухайн сумын засаг даргын захирамжаар ашиглах шаардлагатай.

Төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэр нь суурьшлын бүс биш, хөршзэргэлдээ үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг аж ахуйн нэгжүүд байрладаг тул нүүлгэн шилжүүлэх үйл ажиллагаа гарахгүй.

БҮЛЭГ 5.5. ТҮҮХ СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Тухайн төслийн талбай орчимд археологи, палеонтологи судалгаа сайн хийгдсэн бөгөөд Чухамжаргалан компанийн лицензийн талбайд түүхийн соёлын өвд хамаарах зүйлс бүртгэгдээгүй бөгөөд уурхайлалтын үйл ажиллагаанд өртөхгүй болно.

Бид ил уурхайн ашиглалтын явцад түүх соёлын өв илэрсэн тохиолдолд даарх хуулийн хүрээнд арга хэмжээ авна. Түүх соёлын өвийг хамгаалах сургалтыг нийт ажилчнуудад орж, танилцууллаа.

“Түүх соёлын дурсгалт зүйлийг хамгаалах тухай” Монгол улсын хуулийн зурвдугаар бүлгийн 12, 13-р зүйлд заасны дагуу газрын хэвлийг ашиглах явцад археологийн олдвор болон түүх, соёлын дурсгалт зүйл илэрвэл гүйцэтгэгч ажлаа зогсоож энэ тухай сум, дүүргийн засаг дарга болон цагдаагийн байгууллагад нэн даруй мэдэгдэнэ. Түүх соёлын үл хөдлөх дурсгалт зүйлийг шинжлэх ухаан болон соёлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын хамтын зөвлөөрөлгүйгээр хөдөлгөхийг хориглоно гэсэн заалтыг мөрдлөг болгоно.

Хичээлийн хэсгээс

Сургалт орсон байдал

"БЛАСТ" ХХК

ХАБЭАХ-ын хэлтэс

Тайвчлал: Сургалт..... хэлтэс, нэгж

Хавсралт I

"Түүх соёлын өвийг хамгаалах" сургалт

Д/д	Овог, нэр	Албан тушаал	Огноо	Гарын үсэг
1	М. Лхамсүрэн	Малоч о/н	2023.01.13	Лхамсүрэн
2	М. Талбат	Жолооч оператор	2023.01.13	Талбат
3	Р. Даминсүрэн	Жолооч Тос	2023.01.13	Даминсүрэн
4	У. Сэлэнгэ Оюу	Тосол ФЭЭ	2023.01.13	Сэлэнгэ Оюу
5	С. Алтан Хуяг	Мал. Тос	2023.01.13	Алтан Хуяг
6	Б. Бузсүрэн	Лаворант	2023.01.13	Бузсүрэн
7	М. Болдбаатар	Жол. тасалгачин	2023.01.13	М. Болдбаатар
8	В. Вельдүүрэн	Мурал	2023.1.13	Вельдүүрэн
9	Э. Нурал-Оюу	Жол/Тос	2023.01.13	Э. Нурал-Оюу
10	Т. Тогсайхан	Малоч о/н	2023.01.13	Т. Тогсайхан
11	Т. Балдарын	Малоч о/р	2023.01.13	Т. Балдарын
12	Ч. Тамирбаатар	Малоч о/н	2023.01.13	Тамирбаатар
13	М. Тогсбаатар	Ч. тасалгачин	2023.01.13	Тогсбаатар
14	Б. Чирийнцолмон	Усан Раг Бэлтгэл	2023.01.13	Б. Чирийнцолмон
15	М. Ганзориг	Ашиг тасалгачин	2023.01.13	М. Ганзориг
16	О. Намсрав	Автоматик инженер	2023.01.13	О. Намсрав
17	Б. Мөнхсүрэн	Мал/Тос	2023.01.13	Мөнхсүрэн
18	Б. Сүрэн	Жолооч оператор	2023.01.13	Сүрэн
19	О. Тамирбаатар	Жолооч оператор	2023.01.13	Тамирбаатар
20	Н. Мөнхцолмон	Жол/Тос	2023.1.13	Мөнхцолмон
21	С. Дамсүрэн	Лаворант	2023.01.13	Дамсүрэн
22	Х. Давсдорж	Э/инженер	2023.01.13	Давсдорж
23	А. Эрхтөгс	Механик инженер	2023.01.13	Эрхтөгс
24	В. Сүрэн	Лаворант	2023.1.13	Сүрэн
25	А. Мөнхсүрэн	Малоч о/н	2023.1.13	А. Мөнхсүрэн
26	М. Батзориг	Машинист	2023/1/13	М. Батзориг

“Чухамжаргалан” ХХК-ны Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутагт орших “Хөв” нэртэй 00024Х тоот (148,66 га) түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуулын талбайд явуулсан палеонтологийн судалгааны тайлан дүгнэлт

Тайлан бичсэн :

Г. Сэрмаа / Ph. D /
Ж. Ундарьяа / Ph. D /

Улаанбаатар хот 2017 он

ШИНЖЛЭХ УЛААН ТЕХНОЛОГИЙН ИХ СУРГУУЛЬ
БИЗНЕСИЙН УДИРДАГА ХҮМҮҮНЛЭГИЙН СУРГУУЛЬ
ХҮМҮҮНЛЭГИЙН УХААНЫ САЛБАР

Албан хэрэгцээнд

АРХЕОЛОГИЙН ХЭЭРИЙН СУДАЛГААНЫ ТАЙЛАН

АВРАН ХАМГААЛАХ ХАЙГУУЛ СУДАЛГАА

ХАЙГУУЛ ХИЙСЭН ГАЗАР: ӨМНӨГОВЬ, ГУРВАНТЭС

ХАЙГУУЛЫН ТАЛБАЙН НЭР: ХӨВ

ЗАХИЛАГЧ БАЙГУУЛАГА: ЧУХАМЖАРГАЛАН ХХК

ГҮЙЦЭТГЭГЧ БАЙГУУЛАГА: ШУТИС, БУХС, ХҮМҮҮНЛЭГИЙН САЛБАР

ГҮЙЦЭТГЭГЧ БАЙГУУЛАГЫН АЛБАН ЁСНЫ ХАЯГ:

ШУТИС-ийн Ү БАЙР, 1-Р ДАВХАР, 2-Р ХОРОО,

БЯАНЗҮРХ ДҮҮРЭГ, ИХ ТОЙРУУ, Ш/Х 313.

УЛААНБААТАР, МОНГОЛ УЛС

УЛААНБААТАР 2017

❖ Гурвантэс сумын засаг даргын санал хүсэлтийн дагуу соёлын өвийг тээгч нутгийн иргэдийг дэмжиж ажиллах ажлын хүрээнд орон нутгийн харьяат Г.Энхмандах нь сур харваагаар улсын болон аймгийн наадамд оролцдог тул цалинтай чөлөө олгож, бэлтгэл хангуулж дэмжиж ажилласан болно. Уг тамирчин нь Завхан аймгийн 100 жилийн ойн наадамд багийн төрөлд хүрэл медаль авч амжилт гаргасан.

Зураг Г.Энхмандахын сум тавиж буй торгон агшин

БҮЛЭГ 5.6. ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Хөрс бохирдох эрсдэлээс сэргийлж биожорлон байршуулсан. Энэхүү жорлон нь соруулдаг хөрсөнд шингээлт үүсдэггүй, эрүүл ахуйн шаардлагат хангасан болно.

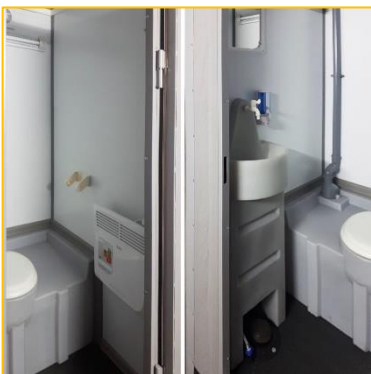

ЦЭВЭРЛЭГЭЭ, АРИУТГАЛ:

1. Био00-ын бохирог соруулах:

- Бохирог бохирын машинаар соруулна.
- Био00-д ус хийж бохирог хэд хэд соруулна.

Био 00-ийн давуу тал:

- Цэвэр, бохир усны холболт хэрэггүй
- Дотроо дулаан паартай
- Өвөл хэрэглэж болно
- Дулаан алдахгүй материалаар хийгдсэн
- Бие засахад ая тухтай, өвөл дулаахан
- Бат бөх хаалгатай, завсраар нь салхи, хүйтэн сийгэхгүй
- Угааж, цэвэрлэхэд хялбар
- Био00-ийн доор нь нүх ухах шаардлагагүй
- Тэгшхэн газар дээр байрлуулж шууд хэрэглэж болно.

Хэмжээ:

- Урт: 1,2 м
- Өргөн: 1,1 м
- Өндөр: 2,4 м
- Бохирын савны хэмжээ: 250 л
- Ажиллах температур: -40 +40
- Цэвэр, бохир усны холболт: **хэрэггүй**
- Цахилгааны холболт: **хэрэгтэй**
- Жин: 190 кг
- Өнгө: цагаан
- Халаагууртай
- Угаалтуур: 30 л

ЗАХИАЛАГЧ:

“ЧУХАМЖАРГАЛАН” ГҮЙЦЭТГЭХ
ЗАХИРАЛ

/Г.ГАНТУЛГА/

ГҮЙЦЭТГЭГЧ:

“ШУГШАА УУЛ” ОНӨААТҮГ
ЗАХИРАЛ

/Т.ЭРХЭМБАЯР/

**ХОГ ХАЯГДАЛ ЦУГЛУУЛАХ, ТЭЭВЭРЛЭХ, БУЛАХ ИРГЭН,
БАЙГУУЛЛАГА, АЖ АХУЙН НЭГЖТЭЙ БАЙГУУЛАХ ГЭРЭЭ**

Дугаар ..

05 өдөр

Нэг: Нийтлэг үндэслэл

Огноо 2023 оны 06 сарын

1.1 Энэхүү гэрээний зорилго:

Гурвантэс сумын “ШУГШАА УУЛ” ОНӨААТҮГ газар ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх, устгах талаар иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагатай харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр холбогдох хууль тогтоомжийн хүрээнд ажил гүйцэтгэх гэрээг байгуулах, хэрэгжүүлэх, дүгнэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

Хоёр: Гэрээ байгуулагч талууд

2.1. Нэг талаас: Захиалагч гэх 3614093 регистрийн дугаартай “Чухамжаргалан” ХХК;

2.2. Нөгөө талаас: Гүйцэтгэгч гэх Гурвантэс сум “ШУГШАА УУЛ” ОНӨААТҮГ газар 8201439 регистрийн дугаартай байгууллага нар харилцан тохиролцсоны үндсэн дээр энэхүү Гэрээ-г байгуулав.

Гурав: Захиалагчийн эрх, үүрэг

3.1 Захиалагч тал үйлчилгээний төлбөрийг гэрээнд заасан хугацаанд тогтоосон журмын дагуу шилжүүлэх үүрэгтэй;

3.2 Захиалагч тал хог хаягдлыг ангилан ялган, ачиж өгч гүйцэтгэгч талд нийлүүлэх ба захиалагч тал өөрийн техникээр хүргэж болно;

3.3 Захиалагч тал тээвэрлэлт хийж байгаа тохиолдолд тээвэрлэлтийн явцад гарах үр дагавар /хог хаягдал бутраах, байгаль орчин бохирдуулах гэх мэт/ -ийг зохих хууль журмын дагуу хариуцна.

- 3.4 Захиалагч тал дахин ашиглах боломжтой /хуванцар сав/ хог хаягдлыг тусд нь ангилан ялгаж ачиж тээвэрлэхэд саадгүй болгох.
- 3.5 Хуванцар савыг ачиж тээвэрлэх явцад гүйцэтгэгч тал боломжтой үедээ техникээр туслалцаа үзүүлэх.
- 3.6 Төслийн талбайгаас гарах хуванцар хог хаягдлыг тусд нь ангилан ялгасан байх ба захиалагч тал өөрсдийн техникээр сард нэг удаа нийлүүлэх.
- 3.7 Гэрээний эхлэх хугацаа 2023 оны 05 сарын 29 өдөр
Гэрээний дуусах хугацаа 2023 оны 12 сарын 31 өдөр
- 3.8 Хуванцар сав материалыг хог хаягдлын төлбөрт хамруулахгүй.

Дөрөв: Гүйцэтгэгчийн эрх үүрэг

- 4.1 Тухайн хог хаягдлыг татан зайлуулах ялгаж устгах үйлчилгээний орлогоор хог хаягдлыг зөөх тээвэрлэхэд гарах түлш шатахуун болон бусад хамааралтай үйл ажиллагааг явуулахад захиран зарцуулах;
- 4.2 Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын нутагт үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжийн хог хаягдлыг ачиж тээвэрлэн Гурвантэс сумын хогийн цэг дээр ялгаж ангилан зориулалтын ухаж бэлдсэн нүхэнд буулгаж булах ба орчин тойронд ил задгай хог үлдээхгүй байх;
- 4.3 Хэрэв гэрээ хийсэн ААНБ-ын хог хаягдлыг тээвэрлэж авсан цагаас хойш буулгах, устгах, булахтай холбоотой хууль, дүрэм, журам, зааварчилгааг зөрчсөн тохиолдолд гарах үр дагаврыг гүйцэтгэгч тал бүрэн хариуцна.
- 4.4 Хог хаягдлыг тээвэрлэх тал нь аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангасан тээврийн хэрэгсэлтэй байх;
- 4.5 Сард 1 удаа гүйцэтгэгч тал дуудлагаар хог хаягдлыг тээвэрлэх эсвэл захиалагч этгээд өөрийн техникээр зөөж нэгдсэн хог хаягдалын цэгт буулгах;
- 4.6 Тээврийн хэрэгсэл эвдэрсэн болон бусад шалтгаанаар хог хаягдал тээвэрлэлт хийх боломжгүй тохиолдолд өөр тээврийн хэрэгслээр заасан хугацаанд гүйцэтгэх;
- 4.7 Хог хаягдлыг тээвэрлэх тээврийн хэрэгсэл барьж яваа жолооч болон ачигч аюулгүй байдлыг хангаж хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэглэлийг тогтмол хэрэглэж байх мөн тухайн байгууллагын дотоод журмыг чанд хатуу дагаж мөрдөх;
- 4.8 Тээвэрлэлт хийх явцад аюулгүй ажиллагаагаа хангаж ажиллаагүйгээс гарах үр дагаврыг тээвэрлэлт хийж байгаа тал бүрэн хариуцна;
- 4.9 Хог хаягдлын тээвэрлэлт хийх болгондоо кемпийн үйл ажиллагаа хариуцсан менежерээр “Хог ачилтын бүртгэл”-ийн маягт дээр гарын үсэг зуруулна. Энэхүү

баримтыг нэхэмжлэхийн хавсралт болгон явуулж байх ба төлбөр төлөх үндсэн баримт болно;

Тав: Төлбөр тооцоо хийх журам

- 5.1 Захиалагч нь ажлын гүйцэтгэлийн төлбөрийг ажил гүйцэтгэсний дараах сарын ажлын эхний 5 өдрийн дотор банкны шилжүүлгээр гүйцэтгэнэ;
- 5.2 Дээрх ажил гүйцэтгэлийн төлбөр нь 1м³ хог хаягдлыг 44000 /Дөчин дөрвөн мянган төгрөг/-өөр тооцож булж устгана.
- 5.3 Гүйцэтгэгч талын машинаар зөөвөрлөсөн тохиолдолд тээврийн зардал 280000 /хоёр зуун наян мянган төгрөг/-төгрөгийг нэмж тооцно
- 5.4 Гүйцэтгэгчийн төлбөр тооцоог захиалагч тал ХААН банкны 5589160615 тоот дансанд төвлөрүүлнэ.
- 5.5 Захиалагч тал тухайн сард хог хаягдал нийлүүлээгүй тохиолдолд суурь хураамж болох 200 000 /хоёр зуун мянган төгрөг/ төгрөгийг сар бүрийн 25-ны дотор гүйцэтгэгч тал нэхэмжлэх болно.

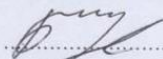
Зургаа: Бусад зүйл ба давтагдашгүй хүчин зүйл

- 6.1 Энэхүү гэрээ нь талууд гарын үсэг зурж, тамга дарснаар хүчин төгөлдөр болно.
- 6.2 Гэрээний хугацаа талууд гарын үсэг зурсан өдрөөс эхлэн 1 жил байна;
- 6.3 Тухайн үед гэрээнд тусгагдаагүй боловч нэмж оруулах, гэрээнд өөрчлөлт хийх шаардлагатай тохиолдолд хоёр тал харилцан тохиролцож шийдвэрлэнэ;
- 6.4 Байгалийн элдэв гамшиг, гоц халдварт өвчин зэрэг болон талуудаас үл хамааран гарч болох хүчин зүйлийн улмаас ажлын явц алдагдах, өөрчлөгдөх, ажил цуцлагдах зэрэгт хүрвэл хоёр тал хэн нэгэндээ хариуцлага тооцохгүй.

ЗАХИАЛАГЧИЙГ ТӨЛӨӨЛЖ:
“БЛАСТ”ХХК-ний

Байгаль орчны мэргэжилтэн:

...../Д.Болортуяа /

Цахим хаяг:

Bolortuya.d@blastcompany.mn

Хаяг: Улаанбаатар, СБД, 1-р хороо,
Чингисийн өргөн чөлөө-13, Ландмарк
оффис, III давхар /14253/
Утас +976 325995, 330116
Факс +976 11330117
Цахим хаяг: info@blastcompany.mn

ГҮЙЦЭТГЭГЧИЙГ ТӨЛӨӨЛЖ:
ШУГШАА УУЛ ОНӨААТҮГ

Нягтлан бодогч

...../ Э.Ууганзаяа /

Утас: 99876986

Хаяг: Өмнөговь аймаг, Гурвантэс сум,

ШУГШАА УУЛ ОНӨААТҮГ

5.6 ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

№	Хэмжилтийн талбай	Дээжний төрөл		
		агаар	хөрс	
1	Ажилчдын хотхон	2	1	
2	Хуучин конвер	2	1	
3	Шинэ конвер	1		
4	Шимт хөрс		1	
5	Операторын байр			
Нийт дээжний тоо		8	3	

5.6.1 Агаар дахь тоосонцрын агууламжийн судалгаа

Хяналт шинжилгээний ажлын хүрээнд тухайн төслийн талбайд тоосонцор болон дуу чимээний түвшинг тодорхойлох, мөн бусад эх үүсвэрийн нөлөөллийг гадаад болон дотоод

Зураг 1. Агаарын чанарын судалгааны багажууд

А) *Dustrack TSI* тоосонцор орчны агаарт тодорхойлсон.

Б) агаарын чанарын

В) дуу шуугиан хэмжигч *smart sensor*

№	Хэмжилтийн мэдээлэл	Хэмжилтийн байршлын зураг	Хэмжилтийн үр дүн
1. Операторын байр	<p>Хэмжилтийн хугацаа - 2'</p> <p>Мах утга - 0,015 мг/дм³ Min утга - 0,000 мг/дм³</p> <p>Мах утга - 15 мкг/дм³ Min утга - 0 мкг/дм³</p> <p>Стандарт утга – 50 мкг/дм³</p>		
2. Уурхай	<p>Хэмжилтийн хугацаа - 2'</p> <p>Мах утга - 0,102 мг/дм³ Min утга - 0,000 мг/дм³</p> <p>Мах утга - 102 мкг/дм³ Min утга - 0,0 мкг/дм³</p> <p>Стандарт утга – 50 мкг/дм³</p>		
3. Шимт хөрс	<p>Хэмжилтийн хугацаа - 2'</p> <p>Мах утга - 0,017 мг/дм³ Min утга - 0,000 мг/дм³</p> <p>Мах утга - 17 мкг/дм³ Min утга - 0 мкг/дм³</p> <p>Стандарт утга – 50 мкг/дм³</p>		
4. Шинэ конвер	<p>Хэмжилтийн хугацаа - 2'</p> <p>Мах утга - 0,015 мг/дм³ Min утга - 0,000 мг/дм³</p> <p>Мах утга - 15 мкг/дм³ Min утга - 0 мкг/дм³</p> <p>Стандарт утга – 50 мкг/дм³</p>		

№	Хэмжилтийн мэдээлэл	Хэмжилтийн байршлын зураг	Хэмжилтийн үр дүн
---	---------------------	---------------------------	-------------------

<p>1.</p>	<p>Хэмжилтийн хугацаа - 20'</p> <p>Мах утга - 0,015 мг/дм³ Min утга - 0,000 мг/дм³</p> <p>Мах утга - 15 мкг/дм³ Min утга - 0 мкг/дм³</p> <p>Стандарт утга – 50 мкг/дм³</p>		
<p>2. Уурхай</p>	<p>Хэмжилтийн хугацаа - 2'</p> <p>Мах утга - 0,102 мг/дм³ Min утга - 0,000 мг/дм³</p> <p>Мах утга - 102 мкг/дм³ Min утга - 0,0 мкг/дм³</p> <p>Стандарт утга – 50 мкг/дм³</p>		
<p>3. Шимт хөрс</p>	<p>Хэмжилтийн хугацаа - 2'</p> <p>Мах утга - 0,017 мг/дм³ Min утга - 0,000 мг/дм³</p> <p>Мах утга - 17 мкг/дм³ Min утга - 0 мкг/дм³</p> <p>Стандарт утга – 50 мкг/дм³</p>		

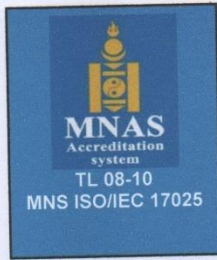

ТООСНЫ ХЭМЖИЛТ ХИЙХ ҮЕИЙН БАТАЛГААЖУУЛАЛТЫН МАЯГТ

Тоос хэмжилт багажаар хэмжилт хийх үеийн баталгаажуулалтын маягт

Хэмжилт хийсэн огноо: 2023.08.21		Хэмжилт хийсэн компани: Чухамжаргалан ХХК				
Хэмжилтийн байршил: ☐ Уурхай ☒ Операторын байр		☐ Шинэ хаяг ☒ Шинэ конвейр				
Төхөөрөмжийг хэмжилтэнд бэлтгэж суурьлуулсан: 15:00 минут		Гарын үсэг: _____				
Мэдээ боловсруулсан: 2023.08.21		Гарын үсэг: _____				
Энэхүү хэсэгт гарын үсэг зурсанаар би төхөөрөмжийн ашиглалт, хадгалалт, хэмжилтийн тухай мэдлэгтэй бөгөөд хүлээсэн үүргийн дагуу харууллага хүлээхээ баталгаажуулж байна.						
Хэмжилтийн үргэлжлэл /огноо, цаг, мин/						
Эхэлсэн	2023.08.21	Дууссан	2023.08.21			
Үргэлжилсэн хугацаа:		30'				
Төхөөрөмжийн мэдээлэл /Компани, Загвар, Серил/:		Choose an item.				
Хэмжилтийн үеийн цаг уурын үзүүлэлтүүдийн бичиглэл:						
Огноо / Цаг	Орчны температур, C°	Салхины хурд, м/с	Салхины зонхилох чиглэл	Харьцангуй чийгшил, %	Хур тунадас, мм	ТАЙЛБАР
2023.08.21	21°	4 м/с	Бичрүү	27%	-	Тооцсон
Хэмжилтийн өмнөх тохируулга, шалгалт (төхөөрөмжийг хэмжилтэнд бэлтгэгч бөглөнө)						
<ul style="list-style-type: none"> • Тэг тохируулга хийсэн эсэх; • Филтрийн ажиллагааг шалгасан эсэх; • Хэмжилт хийхээс өмнө төхөөрөмжийн цагийг системийн цагтай тааруулсан эсэх; • Хэмжилтийн үед "flow, laser, filter" улаан гэрэл асаж алдаа гарсан эсэх; • Хэмжилт хийхэд хангалттай цэнэг хураасан эсэх; 						
Эдгээр шаардлагуудыг бүгдийг хангаж байгаа эсэх: (Хэрэв аль нэг шаардлага хангагдаагүй тохиолдолд хэмжилт хийх боломжгүй болно)					Тийм ☒	Үгүй ☐
"Үгүй" бол ямар алдаа гарсан талаар болон авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээг бичнэ үү						
Test number/ хэмжилтийн тоо		4	Log name / Хэмжилтийн нэр:		Чухамжаргалан	
Time between tests/завсарлах хугацаа, мин		2'	Нийт хэмжилт хийх хугацаа		30'	
Test length /хэмжилтийн үргэлжлэл, мин		2'	Төхөөрөмжийн цэнэг		100%	
Log interval / бичилтийн давтамж, сек		-	Хэмжих орчин		гадаа/дотоо	
Time constant/ бэлтгэгдэх соролт, сек		-				
Хэмжилтийн үр дүн (мэдээ боловсруулагч бөглөнө)						
Хэмжилт хүчин төгөлдөр эсэх:					Тийм ☒	Үгүй ☐
"Үгүй" бол хэмжилт хүчин төгөлдөр болоогүй шалтгаан:						
Маягтын баталгаажуулалт:		2023.08.21		Гарын үсэг: _____		

УС ЦАГ УУР ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ

Өмнөговь аймаг Даланзадгад сум 6-р баг
Утас/Факс: 70533648
E-mail хаяг umnugovi44373@gmail.com

Сорьцын дугаар: 01-02

Захиалагч

"ЧУХАМ ЖАРГАЛАН" ХХК

Сорьц авсан газрын нэр: Гурван тэс сумын Бага овоо багийн нутагт орших
Чухам жаргалан ХХК-ийн "Хайрганы карьер"

Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: Б.Янжин эрхлэгч
Сорьцын тоо хэмжээ: 2
Сорьцын төрөл: Орчны агаар
Сорьц авсан огноо: 2023.03.11
Лабораторит хүлээж авсан огноо: 2023.03.11
Шинжилгээ эхэлсэн огноо: 2023.03.11
Хэвлэсэн огноо: 2023.03.13
Хуудасны тоо: 1/1

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

№	Хэмжилт хийсэн цэг	Хүхэрлэг хий/ SO_2 /	Азотын давхар исэл/ NO_2 /	PM2.5 тоосонцор /20 минутаар	PM10 тоос/20 минутаар
		мкг/ m^3	мкг/ m^3	мкг/ m^3	мкг/ m^3
1	Карьер орчим	35	125	24	87
2	Амрах байр	57	86.3	30	45
Хүлцэх хэм хэмжээ MNS 4585:2016		450	200	50	100

Боловсруулалт хийсэн: техникч

Ууганболор

/М.Ууганболор/

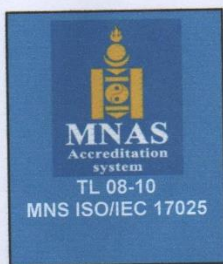
Хянаж баталгаажуулсан: Лабораторийн эрхлэгч

/Б.Янжин /
(нэр)

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

УС ЦАГ УУР ОРЧНЫ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВ

Өмнөговь аймаг Даланзадгад сум 6-р баг
Утас/Факс: 70533648
E-mail хаяг umnugovi44373@gmail.com

Сорьцын дугаар: 01-09

Захиалагч

"ЧУХАМ ЖАРГАЛАН" ХХК

Сорьц авсан газрын нэр: Гурван тэс сумын Бага овоо багийн нутагт орших
Чухам жаргалан ХХК-ийн "Хайрганы карьер"

Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: Б.Янжин эрхлэгч
Сорьцын тоо хэмжээ: 2
Сорьцын төрөл: Орчны агаар
Сорьц авсан огноо: 2023.09.14
Лабораторит хүлээж авсан огноо: 2023.09.14
Шинжилгээ эхэлсэн огноо: 2023.09.14
Хэвлэсэн огноо: 2023.09.16
Хуудасны тоо: 1/1

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ДҮН

№	Хэмжилт хийсэн цэг	Хүхэрлэг хий/SO ₂ /	Азотын давхар исэл/NO ₂ /	PM2.5 тоосонцор /20 минутаар	PM10 тоос/20 минутаар
		мкг/м ³	мкг/м ³	мкг/м ³	мкг/м ³
1	Хуучин каньвер	5	18	63	97
2	Шинэ каньвер	7	13	40	82
3	Амрах хотхон	4	15	28	56
Хүлцэх хэм хэмжээ MNS 4585:2016		450	200	50	100

Боловсруулалт хийсэн: техникч

Х.Нармандах

/Х.Нармандах/

Хянаж баталгаажуулсан: Лабораторийн эрхлэгч

/Б.Янжин /

(гарын үсэг)

(нэр)

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

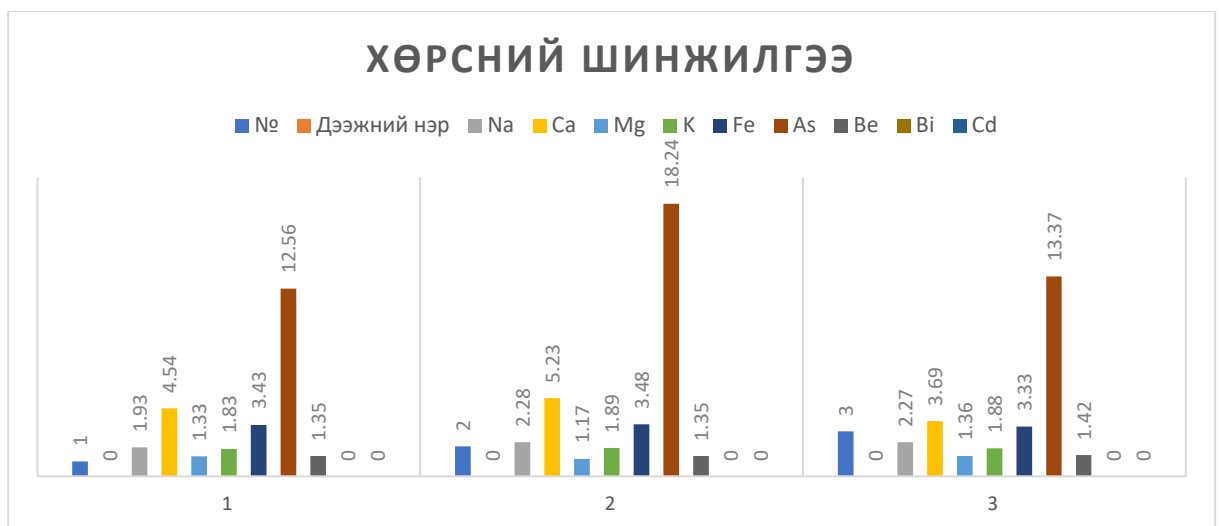
ХӨРС, ХӨРСӨН БҮРХЭВЧИЙН ШИНЖИЛГЭЭ, СУДАЛГАА

Төслийн талбайгаас 3 цэгээс дээж авч никель, кадми, зэс, хар тугалга, цайр, хром зэрэг түгээмэл тархацтай хүнд металлуудын агууламжийг тодорхойлсон (Хүснэгт 3).

Хүснэгт2. Хөрсөн дахь Металл болон металл бишүүдийн агууламж /2023он/

№	Дээжний нэр	Na	Ca	Mg	K	Fe	As	Ba	Be	Bi	Cd
1	Талбайн хажуу талд	1.93	4.54	1.33	1.83	3.43	12.56	475.5	1.35	<10	<1.0
2	Шимт хөрс	2.28	5.23	1.17	1.89	3.48	18.24	488.9	1.35	<10	<1.0
3	Амрах байр	2.27	3.69	1.36	1.88	3.33	13.37	485.3	1.42	<10	<1.0

Хортой хүнд металл хүн, амьтан, ургамлын өсөлт хөгжилтөд сөрөг нөлөө үзүүлдэг, янз бүрийн өвчин үүсгэх эх үүсвэр болох дараах 12 хүнд металл багтана. Үүнд: Хар тугалга (Pb), кадмий(Сb), мөнгөн ус (Hд), мышьяк (Аз), хром (Сг), зургаан валентат хром (Сг6+), цайр(Хп), кобальт (Со), никель (N1), зэс (Си), стронций (8г), ванадий (V) орно. Үүнээс гадна мышьяк (хүнцэл) металл биш боловч хортой аюул нөлөө нь хүнд металлуудтай төстэй учраас хүнд металл гэсэн бүлэгт багтаадаг. Энэхүү судалгааны хүрээнд дээрх хортой хүнд мяталлуудаас түгээмэл тархацтай дээрх 6 бохирдуулагчдыг сонгон авч шинжилсэн бөгөөд стандартын зөвшөөрөгдөх хэмжээнээс хэтрээгүй байна

ХАНЛАБ ХХК
Улаанбаатар хот, Хан-Уул дүүрэг, 17-р хороо, Богд Жавзандамба
гудамж 34/6 тоот, Хан Рашаан компанийн байр
Утас: 70109968, 99995316
<http://www.khanlab.mn>

ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИЙН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ДҮН

ЗАХИАЛГА №: 2023/216

ЗАХИАЛАГЧИЙН НЭР: **ЧУХАМ ЖАРГАЛАН ХХК** ДЭЭЖИЙН ТӨРӨЛ, ТОО: **Хөрс, 3**

№	ЛАБОРАТОРИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ	ЭЛЕМЕНТ, %					ЭЛЕМЕНТ, мг/кг				
				Na	Ca	Mg	K	Fe _{пийг}	As	Ba*	Be	Bi	Cd
1	Л-2563	Талбайн хажуу талд	Хөрс	1.93	4.54	1.33	1.83	3.43	12.56	475.5	1.35	<10.0	<1.0
2	Л-2564	Шивтг хөрс	Хөрс	2.28	5.23	1.17	1.89	3.48	18.24	488.9	1.35	<10.0	<1.0
3	Л-2565	Амрах байр	Хөрс	2.27	3.69	1.36	1.88	3.33	13.37	485.3	1.42	<10.0	<1.0
<i>MNS5850:2019</i>				-	-	-	-	-	20.00	-	-	-	3.00

№	ЛАБОРАТОРИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ	ЭЛЕМЕНТ, мг/кг									
				Co	Cr	Cu	La	Li	Mn	Mo	Ni	P	Pb
1	Л-2563	Талбайн хажуу талд	Хөрс	17.50	50.62	28.46	20.15	25.85	531.8	<5.0	27.12	535.0	13.90
2	Л-2564	Шивтг хөрс	Хөрс	21.95	57.26	30.90	24.62	27.67	685.0	<5.0	29.97	370.9	14.22
3	Л-2565	Амрах байр	Хөрс	16.37	48.14	24.92	25.35	23.22	636.9	<5.0	25.84	612.5	12.04
<i>MNS5850:2019</i>				50.00	150.0	100.0	-	-	-	5.0	150.0	-	100.0

№	ЛАБОРАТОРИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ДУГААР	ДЭЭЖИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ	ЭЛЕМЕНТ, мг/кг							
				Sb	Se	Sr*	Ti	V	Y	Zn	Zr*
1	Л-2563	Талбайн хажуу талд	Хөрс	<10.0	<5.0	373.5	3840	91.92	17.91	68.77	96.92
2	Л-2564	Шивтг хөрс	Хөрс	<10.0	<5.0	387.3	3743	104.5	20.68	72.56	99.28
3	Л-2565	Амрах байр	Хөрс	<10.0	<5.0	324.7	3845	87.20	21.16	65.84	99.51
<i>MNS5850:2019</i>				-	10.00	800.0	-	150.0	-	300.0	-

Чанарын менежер: **Д. Пүрэвжаргал**

Тайлбар: * -Бүрэн задрахгүй. /Хагас тоон утга/

Шинжилгээнд ирүүлсэн дээжийг 1 сар хүртэл хугацаагаар хадгална.

Сорилтын үр дүн зөвхөн тухайн дээжинд хамаарна. Дээжлэлтийн талаарх асуудлыг манай лаборатори хариуцахгүй болно.

ХҮЛЭЭН АВСАН ОГНОО: 2023.02.27
ШИНЖИЛСЭН ОГНОО: 2023.03.15

ДЭЭЖ БОЛОВСРУУЛАЛТ: хийгдсэн.
ХУУДАСНЫ ТОО: 1

Хамтран ажилласан танд талархлаа.

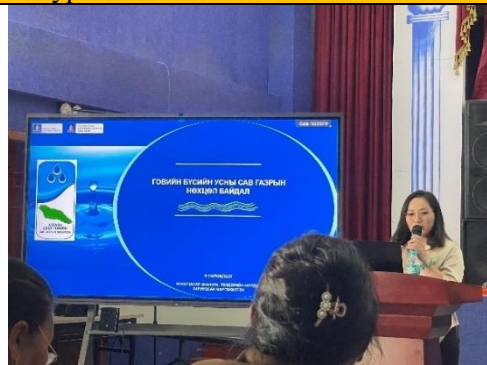
Хуудас 1-1

5.10 ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ

Гурвантэс сумын захиргаанаас үе шаттай хурал зохион байгуулагдаж, тухайн жилийн ажлын явцыг ярилцаж тайлагнан, иргэдийн санал хүсэлтийг сонсож шийдвэрлэж боломжтой асуудлыг дэмжиж хамтарч ажиллаж байна. Тус сумын иргэн оёндын үйлдвэртэй бөгөөд нийт ажилчпын хувцасыг захиалга өгөн хамтарч ажиллаж байна.

Сумын уул уурхайн хурал

Бага – Овоо багийн иргэдийн хурал

Гурвантэс сумын иргэдийн төлөөлөгчдөөс зохион бйгуулсан хурал

6. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ДҮГНЭЛТ

2017 оноос одоог хүртэл үйл ажиллагаа явуулж байгаа бөгөөд энэ хугацаандаа байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх, орчны тохижилтыг сайжруулах, орон нутгийн хамтын ажиллагааг нэмэгдүүлэх чиглэлийн ажлуудыг төлөвлөсөн цаг хугацаандаа хийж гүйцэтгэсээр ирсэн билээ.

1. Хийж гүйцэтгэсэн гол ажлуудаас дурдвал:

1. Сумаас олгосон газарт энэ жил 103 ширхэг мод тарисан ба Баруунсухантын талбайд 1 га газар 500 ширхэг, нийт 603 ширхэг мод тарисан.
2. Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр, амьтны мониторингийг дотооддоо хийсэн ба ирэх жилээс бусад байгууллагатай хамтран ажиллахаар төлөвлөж байна.
3. Өмнөговь аймгийн Гурвантэс суманд Өвс тэжээлийн туслалцаа үзүүлэхээр компани удирдлагаас зөвшөөрөл авч 200 боодол өвс нийлүүлэхээр төлөвлөж байна.
4. “Өмнөговь аймгийн иргэн бүр ажилтай байх” уриа дор уурхайд ажиллах орон нутгийн ажилчдын тоог нэмэгдүүлж, нийт ажилчдын 50 %-д хүрсэн байна. Цаашид орон нутгийн ажилчдыг нэмэгдүүлэх төлөвлөгөөтэй ажиллана.
5. Төслийн үйл ажиллагаанаас гарч байгаа ахуйн хог хаягдлыг устгуулах гэрээг “Шугшаа Уул” ОНӨААТҮГ-тай хийж гэрээний дагуу ангилан ялгасан хуванцар сав, мод, бусад ахуйн хог хаягдлыг гэрээний дагуу устгуулсан.
6. Сум орон нутагтай хамтран зэрлэг амьтанд өвс тэжээл, ус тавих ажлыг жил бүр хэрэгжүүлэн ажиллаж байна.
7. 2023 онд БОМТ-ийг хэрэгжүүлэхэд нийт **57,845,241.00** сая.төгрөг зарцуулсан.

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨТ АЖЛЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛСЭН ЗАРДЛЫН ТООЦОО

2023 оны Байгаль орчны менежмент төлөвлөгөөг биелүүлэхэд зарцуулагдсан зардлын задаргааг доорх хүснэгтэд харуулав.

Хүснэгт 45. БОМТ-г хэрэгжүүлэхэд гарсан зардал

№	Хийгдэх ажлууд	Зардал, сая.төг
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	682,000.00
2	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	1,750,000.00
3	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний зардал	9,723,766.24
4	Нүүлгэн шилжүүлэх нөхөн олговрын зардал	-
5	Түүх соёлын өвийг хамгаалах зардал	2,000,000.00
6	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	850,000.00
7	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний хүрээнд зарцуулах зардал	1,000,000.00
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	-
9	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	-
10	Тухайн жилийн байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний биелэлтийг нөлөөллийн бүсийн оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөө	500,000.00
		16,505,766.24

Г **ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН БАЙГАЛЬ**
ОРЧИН, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ГАЗАРТ Г

"ЧУХАМ ЖАРГАЛАН ХХК"

Монгол улс, Өмнөговь аймаг,
Гурван тэс сум, Бага-Овоо баг
Утас: 99003490
E-mail: chukhamjargalan@gmail.com

2023 . 10 . 31 № 37

танай _____ -ны № _____ -т

Г *Төлөвлөгөө хянуулах тухай:* Г

"Чухамжаргалан" ХХК нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын Урт багийн нутагт орших SGMV-00009 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайд түгээмэл тархацтай ашигт малтмал "Барилгын чулууны ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах" төслийг хэрэгжүүлэхээр ажиллаж байна.

Иймд бид Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ний өдрийн тоот тушаалын хавсралтаар баталсан журмын дагуу 2023 оны байгаль орчны менежментийн биелэлтийн тайланг хүргүүлж байгаа бөгөөд хянан дүгнэж өгнө үү

Хүндэтгэсэн

ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ

А.ТЭМҮҮЛИН

БАТЛАВ:
ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧНЫ
БОДЛОГО ЗОХИЦУУЛАЛТЫН
ГАЗРЫН ДАРГА

Б. БУЯННЭМЭХ

ЗӨВШӨӨРЧ, ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ХҮРЭГ ХҮЛЭЭСЭН:
"ЧУХАМЖАРГАЛАН" ХХК
ЗАХИРАЛ

Г.ГАНТУЛГА / ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА
ХАРИУЦСАН ЗАХИРАЛ/

"ЧУХАМЖАРГАЛАН" ХХК НИЙ ӨМНӨГОВЬ АЙМАГ, ГУРВАНТЭС СУМ, УРТ
БАГ, ХӨВ НЭРТЭЙ ГАЗАРТ ХЭРЭГЖИНЭ. "БАРИЛГЫН ЧУЛУУНЫ ОРДЫГ ИЛ
УУРХАЙН АРГААР АШИГЛАХ" ТӨСЛИЙН 2023 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР: SGMV-00009
АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР: 3614093

ХЯНАСАН:
ХБОБЗГ-ЫН МЭРГЭЖИЛТЭН

БАТЧУЛУУН . ДУЛМАА

БОЛОВСРУУЛСАН:
"ЧУХАМЖАРГАЛАН" ХХК
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЭРГЭЖИЛТЭН

Д.БОЛОРТУЯА

2023 ОН

Онцгой байдлын ерөнхий газрын даргын
2021 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдрийн
А/154 дугаар тушаалын 2 дугаар хавсралт

ГАЛЫН АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН ДҮГНЭЛТ

Дугаар **0011824**

Аж ахуйн нэгж, байгууллагын нэр: *"Чухамжаргалан" ХХК*

Хаяг: *Өвчинговь аймал Турвантэж сум*

Ажлын байрны зориулалт, үйл ажиллагааны чиглэл: .....

Барилгын чулууны үйлдвэрлэл

Барилга байгууламжид гал унтраах тоног төхөөрөмж, / гал унтраах автомат болон
дохиоллын систем, утаа зайлуулах систем, усан хангамж /анхан шатны багаж хэрэгсэл,
бодис материал зэргийг байрлуулан ашиглахад энэхүү дүгнэлтийг олгоно.
/Галын аюулгүй байдлын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.1.3/

Олгосон: *2023* он *07* сар *26* өдөр

Хүчинтэй хугацаа: *2025* он *07* сар *26* өдөр хүртэл

Дүгнэлт олгосон:

Өвчинговь ОБТ аймаг, нийслэлийн Онцгой байдлын газар /хэлтсийн/
дарга *Хурандаа* цолтой *М. Агваабалатар*

Дүгнэлт гаргасан:

Өвчинговь Турвантэж аймаг, нийслэлийн Онцгой байдлын газар /хэлтсийн/
Гал түймрийн улсын хяналтын байцаагч: *Хонхуу* цолтой *Д. Монхзул*

САНАМЖ

- Галын аюулгүй байдлын дүгнэлтийг үйлчилгээний танхимд хүний нүдэнд харагдахуйц газар байрлуулсан байна.

- Галын аюулгүй байдлын дүгнэлт нь үнэт цаас учраас үрэгдүүлж, гэмтээлгүй хадгалахаас гадна хувилж, олшруулж, хуурамчаар үйлдвэрлэсэн болон бусдад түрээслэх, худалдсан тохиолдолд хариуцлага хүлээлгэнэ.

- Галын аюулгүй байдлын дүгнэлт нь банкны зээлийн баталгаа, барьцаа болохгүй.

- Галын аюулгүй байдлын дүгнэлт нь Галын аюулгүй байдлын тухай хууль тогтоомж, түүнтэй нийцүүлэн гаргасан норм, дүрэм, стандартыг зөрчсөн тохиолдолд Онцгой байдлын байгууллагын эрх бүхий албан тушаалтан хураан авах, цуцлах эрхтэй.

- Галын аюулгүй байдлын дүгнэлтийн хугацаа дууссанаас хойш 1 сарын хугацаанд дахин сунгуулах.

Батлав: "ЧУХАМЖАРГАЛ" ХХК-ний
Гүйцэтгэх захирал...../А.Тэмүүлэн/

Зөвшөөрөв: Өмнөговь аймгийн
Засаг дарга...../Р.Сэддорж/

2023 ОНЫ УУЛЫН АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

(Тусгай зөвшөөрлийн талбайн дугаар: SGMV-00009)

Аймаг.Өмнөговь
Сум.Гурвантэс
Уурхайн нэр.Хөв

ТАНИЛЦСАН:

АМИТГ-ын Говийн бүсийн төлөөлөгчийн газрын дарга...../Э.Ганхуяг/ Э.Ганхуяг

ХЯНАСАН:

Өмнөговь аймгийн ЗДТГ-ын ГУУХУ-ын байцаагч...../Ц.Отгонгэрэл/ Ц.Отгонгэрэл

БОЛОВСРУУЛСАН:

Төлөвлөлтийн инженер...../Д.Бямбадорж/ Д.Бямбадорж

2023 он

“ЧУХАМ ЖАРГАЛАН ХХК”

Монгол улс, Өмнөговь аймаг,
Гурван тэс сум, Бага-Овоо баг
Утас: 99003490
E-mail: chukhamjargalan@gmail.com

2023 .08. 23 № 29
танай _____ -ны № _____ -т

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө
батлуулах тухай:

“Чухам жаргалан” ХХК нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын Бага-Овоо багийн нутагт орших SGMV -00009 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайд түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын “Барилгын чулууны ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах” төслийг хэрэгжүүлэхээр ажиллаж байна. Бид өнгөрсөн 2022 онд Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг заасан хугацаанд батлуулаагүй ажилласны улмаас зөрчлийн тухай хуулийн 7.1.2 заалтын дагуу 500 нэгжээр торгуулсан болно.

Иймд бид Байгаль орчин, Аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 сарын 29-ны өдрийн А/618 тоот тушаалын хавсралтаар баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-н дагуу 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсрууллаа. Дээрх журмын 2.1, 2.2 заасны дагуу 2023 оны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулан хүргүүлж байгаа бөгөөд зохих журмын дагуу төлөвлөгөөг баталж өгнө үү.

Хүндэтгэсэн
ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ

А.ТЭМҮҮЛИН

"ЧУХАМ ЖАРГАЛАН ХХК"

Монгол улс, Өмнөговь аймаг,
Гурван тэс сум, Бага-Овоо баг
Утас: 99003490
E-mail: chukhamjargalan@gmail.com

2023 .08. 18

№ 28

танай _____ -ны № _____ -т

**Г ӨМНӨГОВЬ АЙМГИЙН ГУРВАНТЭС
СУМЫН ЗАСАГ ДАРГЫН ТАМГЫН ГАЗАРТ**

Даваадорж овогтой Болортуяа /РД№ ФА88101401/ нь тус компанид Байгаль орчин хариуцсан мэргэжилтнээр ажиллаж байгаа нь үнэн болохыг тодорхойлов.

**ГҮЙЦЭТГЭХ
ЗАХИРАЛ**

А.ТЭМҮҮЛИН

Огноо/Date: 2023.08.21 12:51:29

Шилжүүлгийн мэдээлэл/Transaction information

Журналын/Journal No: 000520834847

Системийн огноо/System Date: 2023.08.21 12:51:29

Дт/From	IBAN/Дансны/Картын дугаар IBAN/Account/Card number	Нэр/Name	Дүн/Amount	Ханш/Rate
	5589168218	ЧУХАМЖАРГАЛАН	500,000.00 MNT	1.00
/ Таван зуун мянган төгрөг /				
Кт/To	Банкны дугаар/Branch No 90	Банкны нэр/Bank Name State Fund - Төрийн Сан		
	IBAN/Дансны/Картын дугаар IBAN/Account/Card Number	Нэр/Name	500,000.00 MNT	1.00
	100110000988	Өм.Хүү, торгуулийн орлого		

Гүйлгээний утга/Transaction description:

ЕВ-Торгууль номер-0669632 , Чухамжаргалан ХХК

Харилцагч танд баярлалаа./Thank you to our customers

Гүйлгээний баримтыг баталгаажуулсан/Transaction statement verified:

Салбар, тооцооны төв/Branch, sub-branch:

Гарын үсэг/Signature:

Тамга/Stamp:

_____ Он/Year (YYYY) _____ Сар/Month (MM) _____ Өдөр/Day (DD)

Огноо/Date: 2023.08.23 12:13:38				
Шилжүүлгийн мэдээлэл/Transaction information				
Журналын/Journal No: 000522866706				
Системийн огноо/System Date: 2023.08.23 12:13:38				
Дт/From	IBAN/Дансны/Картын дугаар IBAN/Account/Card number 5589168218	Нэр/Name ЧУХАМЖАРГАЛАН	Дүн/Amount 5,000,000.00 MNT	Ханш/Rate 1.00
/ Таван сая төгрөг /				
Кт/To	Банкны дугаар/Branch No 90 IBAN/Дансны/Картын дугаар IBAN/Account/Card Number 100900013406	Банкны нэр/Bank Name State Fund - Төрийн Сан Нэр/Name БО нөхөн сэргээх баталгаа	5,000,000.00 MNT	1.00
Гүйлгээний утга/Transaction description: ЕВ-Чухамжаргалан ХХК 3614093				
Харилцагч танд баярлалаа./Thank you to our customers				
Гүйлгээний баримтыг баталгаажуулсан/Transaction statement verified:				
Салбар, тооцооны төв/Branch, sub-branch:				
Гарын үсэг/Signature:				
Тамга/Stamp:				
_____ Он/Year (YYYY) _____ Сар/Month (MM) _____ Өдөр/Day (DD)				

**МОНГОЛ УЛСЫН
БАЙГАЛЬ ОРЧИН,
АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ЯАМ**

15160 Улаанбаатар хот, Чингэлтэй дүүрэг,
Нэгдсэн Үндэстний гудамж 5/2, Засгийн газрын II байр,
Утас: 26 19 66, Факс: (976-51) 26 61 71,
E-mail: contact@mne.gov.mn, http://www.mne.mn

2017.09.27 № 068/5873
танай _____-ны № _____-т

ЧУХАМЖАРГАЛАН ХХК-Д

Өмнеговь аймгийн Гурвантэс сумын нутагт орших 00024X тоот түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын хайгуулын тусгай зөвшөөрөл нь

Гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хуулийн 4.3, тус хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн 2.1-д заасны дагуу Засгийн газрын 2012 оны 194 дүгээр тогтоолоор баталсан Гол мөрний урсац бүрэлдэх эх, ойн сан бүхий газрын хилийн зааг, Засгийн газрын 2015 оны 289 дугаар тогтоолын Усны сан бүхий газрын энгийн хамгаалалтын бүсийн хилийн заагтай тус тус давхцалгүй байна.

Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутагтай давхцалгүй байна.

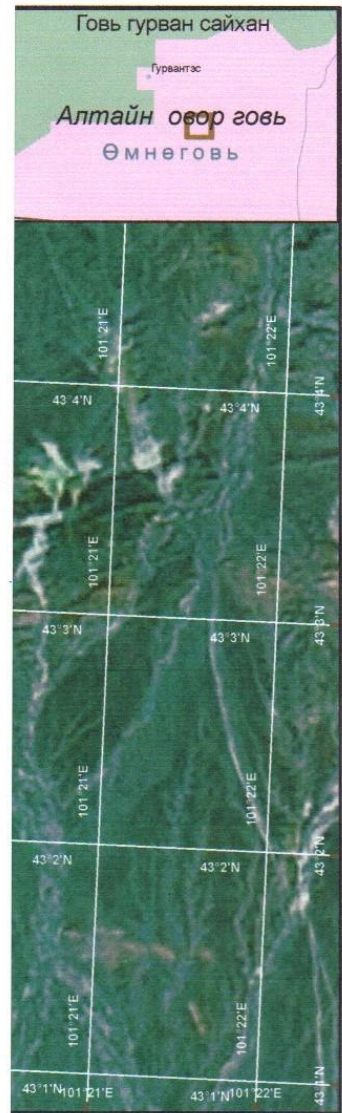
Зурган мэдээллийг хавсаргав.

ОЙ, УС, ТУСГАЙ ХАМГААЛАЛТТАЙ
ГАЗРЫН КАДАСТРЫН ХЭЛТСИЙН
ДАРГА *Н.Батзаяа* Н.БАТЗАЯА

ЛАВЛАГАА

й зөвшөөрлийн дугаар: 00024X

ЭЭЦИЙН УДИРДЛАГЫН ГАЗАР

Ой, ус, тусгай хамгаалалттай газрын кадастрын хэлтэс

/АМГТГ-ын мэдээллийн сан 2017.09.11-ний байдлаарх талбай/

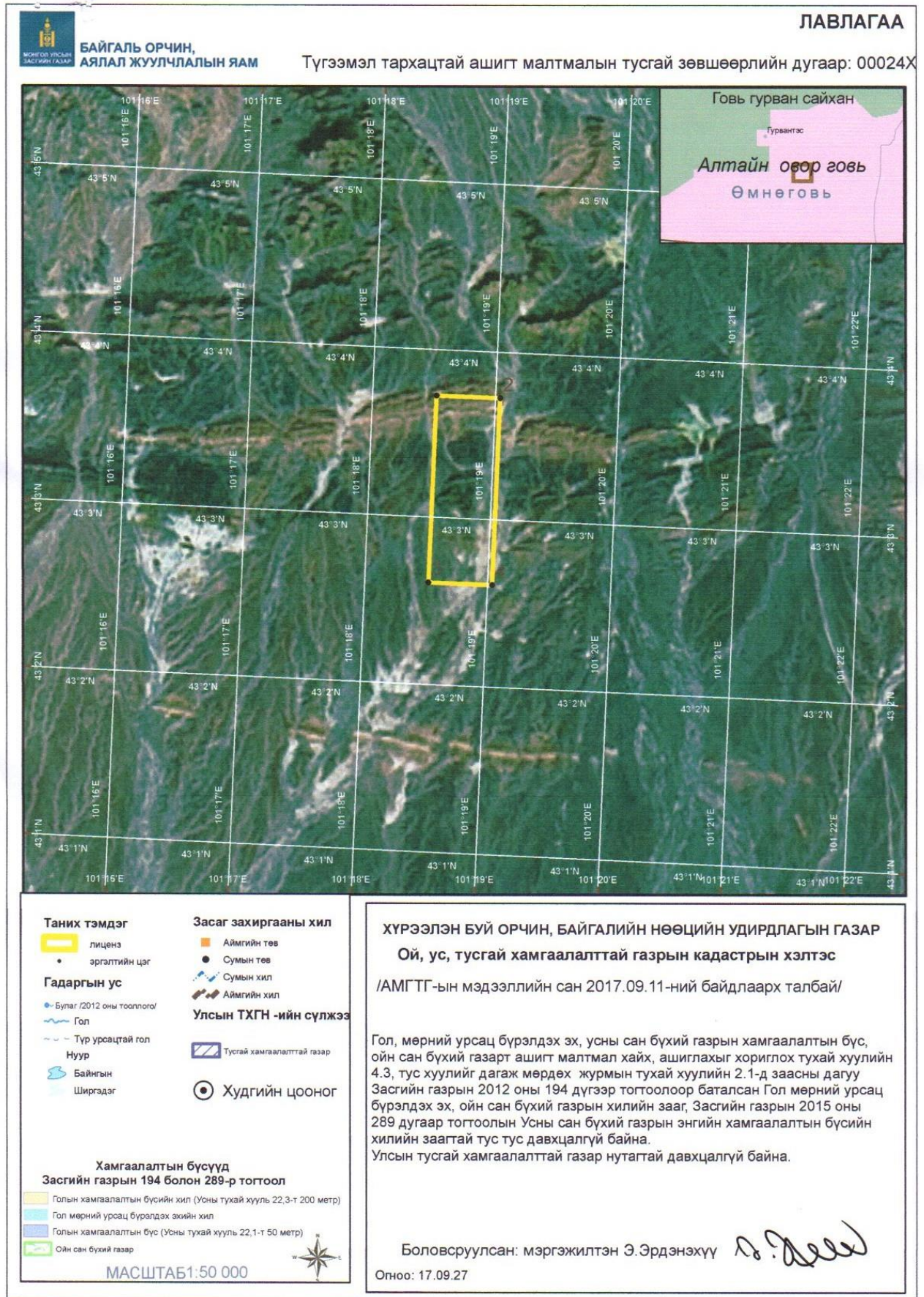
Гол, мөрний урсац бүрэлдэх эх, усны сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хуулийн 4.3, тус хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн 2.1-д заасны дагуу Засгийн газрын 2012 оны 194 дүгээр тогтоолоор баталсан Гол мөрний урсац бүрэлдэх эх, ойн сан бүхий газрын хилийн зааг, Засгийн газрын 2015 оны 289 дугаар тогтоолын Усны сан бүхий газрын энгийн хамгаалалтын бүсийн хилийн заагтай тус тус давхцалгүй байна.
Улсын тусгай хамгаалалттай газар нутагтай давхцалгүй байна.

Боловсруулсан: мэргэжилтэн Э.Эрдэнэхүү

Огноо: 17.09.27

лиценз	Аймгийн төв
эргэлтийн цаг	Сумын төв
Гадаргын ус	Сумын хил
Булаг /2012 оны тооллого/	Аймгийн хил
Гол	Улсын ТХГН -ийн сүлжээ
Түр урсацтай гол	Тусгай хамгаалалттай газар
Нуур	Худгийн цооног
Байнгын	
Ширгадаг	
<p>Хамгаалалтын бүсүүд Засгийн газрын 194 болон 289-р тогтоол</p> <p> Голын хамгаалалтын бүсийн хил (Усны тухай хууль 22.3-т 200 метр)</p> <p> Гол мөрний урсац бүрэлдэх эхийн хил</p> <p> Голын хамгаалалтын бүс (Усны тухай хууль 22.1-т 50 метр)</p> <p> Ойн сан бүхий газар</p>	
<p>МАСШТАБ: 1:50 000</p>	

“ЧУХАМ ЖАРГАЛАН ХХК”

Монгол улс, Өмнөговь аймаг,
Гурван тэс сум, Бага-Овоо баг
Утас: 99003490
E-mail: chukhamjargalan@gmail.com

2023 .08. 23 № 29

танай _____ -ны № _____ -т

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө
батлуулах тухай:

“Чухам жаргалан” ХХК нь Өмнөговь аймгийн Гурвантэс сумын Бага-Овоо багийн нутагт орших SGMV -00009 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайд түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын “Барилгын чулууны ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах” төслийг хэрэгжүүлэхээр ажиллаж байна. Бид өнгөрсөн 2022 онд Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг заасан хугацаанд батлуулаагүй ажилласны улмаас зөрчлийн тухай хуулийн 7.1.2 заалтын дагуу 500 нэгжээр торгуулсан болно.

Иймд бид Байгаль орчин, Аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 сарын 29-ны өдрийн А/618 тоот тушаалын хавсралтаар баталсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-н дагуу 2023 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсрууллаа. Дээрх журмын 2.1, 2.2 заасны дагуу 2023 оны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулан хүргүүлж байгаа бөгөөд зохих журмын дагуу төлөвлөгөөг баталж өгнө үү.

Хүндэтгэсэн
ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ

А.ТЭМҮҮЛИН